פרשת **מקץ - חנוכה** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתכ"ו שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פאר רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

לרגל מלאת כ"ד שנים להופעת גליונינו:

כ"ה תברכו את בני ישראל

בלב מלא שמחה והתרוממות הנפש, פוסעים אנו אל תוך שנת הכ"ה למקראי קודש, ובשער בת רבים נישא אלומות גודש, בשבח והודאה להשי"ת על אשר הגיענו עד הלום, זה רבות בשנים להוציא לאור גליונינו נופך ספיר ויהלום, דברי מוסר וחסידות ב"**לקח טוב**" ערוכים וסדורים, וגם חיזוק ב"**תורה ותפילה**" מלוקט מספרים, דברים ערבים ומתוקים מ"**דבש תמרים**", וגם לרבות "**לקוטי תמרים**" לקוטי בתר לקוטי אשר בספרי קודש פזורים, הרואה אומר ברקאי ו"**ק'דוש י'אמר ל'י**" לאלה הדברים, כמו כן סיפורי קודש אשר "**בשפתי צדיקים**" אמורים, וב"**לשון חכמים**" שגורים, עוד בו "**פרפראות לחכמה**" להתענג בדברים יקרים, "**דורש טוב**" דברי אגדה ודרוש שזורים, וביותר דורשין לשבח המדור החדש "**פינת יקרת**" ידיעות נחוצות בענינא דיומא מלוקטים ומבוררים, ואף גם זאת "**חוקים להורותם**" בהלכות ודינים להיות זהירים, ובמדור מיוחד "**לשכת הסת"ם**" מתענגים בהם רבנים וסופרים, לומדי החבורות משתעשעים ב"**שעשועי תורה**" פנינים נפלאים לפי סדר השיעורים, כמו כן ב"**לוח החילולא**" תולדותיהן של צדיקים ומעשיהם הישרים, ובימי חגים וזמנים "**דבר בעתו**" בגודל קדושת ימים המאירים, ו"**למען ציון לא אחשה**" תיאור התייסדות רעיון הציוני למען ידעו דור אחרון בני הנעורים, ברכה קובע לעצמו אשר אנו זוכים לעלות על "**שולחן מלכים**" שיחות קודש ממרן רבינו שליט"א אביר הרועים, ו"**דברות קודש**" שהשמיע בקול חוצב להבות אש ותוכחת מוסרים.

ובכן הזמן גרמא ביומי דחנוכה אשר נקבעו להודות ולהלל בשבח ושירתא, חובה נעימה עלינו לתת הודאה על העבר בהני מילי מעלייתא, ואף גם זאת כאשר בדברי חז"ל איתא, "הרואה נר חנוכה צריך לברך" כוונתינו על גליונינו אשר מופיע זה כ"ד שנים כולן שוין לטיבותא, וכל העם הרואים את הקולו"ת מדי שבת בשבתא, מברכין עליו ברכת הנהנין וברכת התורה ביקר ורבותא, וכל רואיהם יגילו לאורו בשמחה ובחדוותא, בהתענג נפשם כראותם פארה הודה וזיו הדרתא, ועל כן הרואה נר זה של תורה המאיר ובא מתחילת זריחתא, עד היום הזה לעילא מכל תושבחתא.

והננו לסיים מעין הפתיחה, בתודה והלל ערוכה, וכפינו פרושות בשיר ושבחה, קדם אלוקי המערכה, על אשר זיכנו עד עתה להוציאו לאורה מתוך רב הצלחה, וראינו בעבודתינו סימן ברכה, כן יזכינו השי"ת עוד רבות בשנים להמשיך בעבודת הקודש ברבי' והמשכה, לרומם קרן התורה והחסידות אלף פעמים ככה, ולהשקות הצמאים לדבר ה' בלי קצבה והערכה, ולפאר קרן קהילתינו כדת וכהלכה, מתוך תענוג ונחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, עם מלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אכי"ר.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקוטי תמרים ..... ג
קדו"ש י'אמר ל'ו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פינת יקרת ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
לשכת הסת"ם ..... ח
שעשועי תורה ..... ט
לוח ההילולא ..... י
דבר בעתו ..... יא
למען ציון לא אחשה ..... יב
פשולחן מלכים ..... יג
דברות קודש ..... ד

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

ע"י מידת 'אמת' זוכים לכל הטובות בזה ובבא

אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו תביאו שבר רעבון בתיכם, ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן. "כנים" רומז על מדת האמת, מלשון 'כן' בנות צלפחד דוברות, (במדבר כז, ז) ו"אחד" הוא היצה"ר, על שם שהוא יחיד אצל האדם עד י"ג שנים, כי מאז והלאה נלוה אליו היצר טוב (זוה"א קע"ט ע"א) ורמז כאן הכתוב, **שיוסף הצדיק לימד לאחיו איך לבא לבחינת אמת,** ואמר להם: **'אם כנים אתם'** אם תרצו לבא למדריגת ובחינת אמת, תעשו כן: **'אחיכם אחד'** הוא היצה"ר **'יאסר בבית משמרכם',** כלומר, תאסרוהו ותקשרוהו במשמרת למשמרת, בעשיית גדר וסייג לסייג, **'ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם',** היינו, אז כשלא תקלקלו במעשיכם הרעים תוכלו להביא שבר רעבון בתיכם ולא תקופה פרנסתכם, ויהיה לכם שפע פרנסה וכל טוב, **'ואת אחיכם הקטן'** הוא היצר טוב, שנקרא קטן ודל (עי"ש בזוה"ק ובנדרים לב:) **'תביאו אלי'** תשעבדו אלי, **'ויאמנו דבריכם'** תבואו לבחינת אמת, **'ולא תמותו'** בעולם הבא. **'ויעשו כן'** היינו, לשמוע לקול מוסרו.

הרה"ק הרר"ה מרימאנוב זי"ע

כל דור יש בחינת 'מכירת יוסף', ולולא זה לא היה מבול

ויאמר א"ש א"ל א'חיו א'בל א'שמים א'נחנו. "איתא בספרים שהשש אלפי"ן רומזים על שתא אלפי שנין, [שכל] מה שעברו על בני ישראל הוא בשביל מכירת יוסף (עי' זח"ח מ"ו, א', שעדיין אותו החטא קיים) **שבכל דור ודור יש מכירת יוסף, היינו שיש צדיקים בעולם, ובני אדם אינם מאמינים בהם ומתנגדים עליהם, ובאם שכל העולם היו מתדבקים בצדיקים, היו מביאים את העולם לתכלית השלימות והיתה תקומה בעולם.** וזה בכל שית אלפי שנין, אפילו דורו של נח בכלל, לפי שבדור ההוא היה המבול, ואם היו מאמינים היה נח הצדיק מדריכם בדרך ישרת, והבן".

נטע שעשועים

[להרה"ק רבי נתן נטע מחעלעם זללה"ה, תלמיד הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע, הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיז זי"ע, ותלמיד להרה"ק החוזה זי"ע ומחותנו]

בארת המים

כל פחד הוא מטמון שע"י אפשר להגיע ליראתו ית'

ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף, ויאמרו על דבר הכסף וגו'. ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף וידברו אליו פתח הבית. הנה בכאן יפלא הפלא ופלא על תיבת **'פתח הבית'** שאין לו שום ביאור. ועי' במדרש (ב"ר צב, ד). וי"ל לפענ"ד מה שחנני ה' בזה ברחמיו וברוב חסדיו, כי ידוע **בשם אא"ז** [הבעש"ט הק'] **נ"ע** (נוחו עדן), **כי כל היראה חיצונית הבאה לאדם, הוא כדי לעוררו שיבוא ליראה הרוממות יראה פנימית ועיקרית,** כמבואר בספה"ק של הכהן הגדול (תולדות יעקב יוסף. פר' יתרו אות ו', ופר' עקב אות א'. ובצפנת פענח פר' בשלח דף מט, ג. ועוד) באריכות, שכל היראות הוא התלבשות מן יראה עילאה, עיי"ש.

והנה בתחלה כתיב: **'ויראו האנשים'** וכו', היינו שהיה להם יראה חיצונית. וזה י"ל שמרמז הפסוק: **'וידברו אליו פתח הבית',** היינו **'בית'** הוא יראה אמיתית (תיקו"ז ג' י"ח ע"ב), והוא שדברו הם מענין יראת חיצוניות שהוא **'פתח',** שעל ידו באים ל**'בית'** שהוא יראה עיקרית כנ"ל. והוא שרימז להם האיש באומרו: **'אל תיראו'** משום יראה חיצונית זו, **'כי אלקיכם ואלקי אביכם'** לגודל צדקתכם **'נתן לכם מטמון',** היינו שהוא מתנה וחסד הש"י שנתעורר עליכם יראה זו, **כדי לבוא לאמיתת היראה הטמונה בתוך היראה זו בהתלבשות מעילא לתתא,** והמשכיל יבין.

דגל מחנה אפרים

ע"י מידת ענוה זוכה האדם להיות עבד להשי"ת

האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד. עיקר המדות היא מדת הענוה, דאי לאו, אומר הקב"ה: "אין אני והוא יכולין לדור בעולם" (סוטה ה' ע"א). והנה, **"גביע"** רומז למדת הענוה, כי כאשר רוצים לערות מכלי אל כלי, צריך שיהא הכלי שמערה לתוכו נמוך, דבלאו הכי אי אפשר לערות לתוכו. וגביע הוא כלי שהדרך לשפוך בתוכו. וזהו שרמז: **"האיש אשר נמצא הגביע בידו"** ברשותו, רוצה לומר שמתנהג במדת הענוה, ולבו ברשותו, שאינו מתגאה, **"הוא יהיה לי עבד",** פירוש, הוא זוכה להיות עבד להבורא ית"ש.

אילנא דחיי (בשם הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע)

ההכנעה לפני הצדיק תנאי לכל קבלת הטובה

בשם הרב הקדוש מו"ה משה ליב (מסאסוב) **זצלה"ה. האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד.** גביע הוא כלי המקבל מכלי המשפיע השופך לתוכו וצריך שיהיה הגביע למטה בידו מהכלי השופך ממנו כי אם יאחזנו מלמעלה איננו יכול לקבל בתוכו. ואם הוא בבחי' זו יכול להיות עבד להקב"ה כנ"ל. **"וכן הוא בכל הענינים בקבלת פני הרב ללמוד ממנו אם הוא בבחי' כלי ריקן אזי יוכל לקבל".** וזה שכתוב בקבלת התורה **'ויתיצבו בתחתית ההר'.** פי' **'ויתיצבו'** בזה היה להם מעמד ומצב לקבלת התורה מה שהיו בעיניהם שפלים ונבזים בתכלית הענווה **'בתחתית ההר'.**

תפארת שלמה (פר' יתרו)

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות עליונים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

כדי להכניס בקרבו קדושתו ית' אין די רק לחיות סור מרע, אלא צריך דייקא לקדושת התורה

בהפטרת שבת חנוכה 'והנה מנורת זהב כלה וגולה על ראשה ושבעה נרותיה עליה' וגו' 'ושנים זיתים עליה' וגו' ובפסיקתא (פרי ח') והנה מנורת זהב כולה זו כנסת ישראל וכו' וגולה על ראשה זה הקב"ה וכו', היינו כי **מנורה היא הכלי המקבלת השמן בתוכה ומרמזת על כנסת ישראל המקבלת השפעת הדברי תורה מהקב"ה, וזהב מרמז שעוסקים בתורה עם יראת שמים,** כי זהב מרמז מדת היראה כידוע וכו', וכן השמן שהיא חכמה כדאיתא (מנחות פה ע"ב) הוא תוך המנורת זהב שהיא האשה יראת ה' דכנסת ישראל נקראה כן. וגולה על ראשה מרמז על הקב"ה שמשפיע להם הדברי תורה וכו'. **ושנים זתים עליה אחד מימין הגולה ואחד על שמאלה מרמז על שני אופני השתדלות בתורה. האחד על שמאלה מרמז על עסק התורה לעקר ולשרש את היצר הרע מחלל השמאלי שבלב ולזכך ולטהר את הלב כפיל מרצוניות וחמדות עולם הזה. ואחד מימין מרמז שאף שמטהר לבו מתאות וחמדות עולם הזה צריך להשתדל בעסק התורה להכניס בלבו קדושתו יתברך.** כדאיתא (עבודה זרה יח ע"ב) אשרי האיש אשר לא הלך לטרטיאות וכו', ובדרך חטאים לא עמד זה כו', שמא יאמר אדם כו', אלך ואתגרה בשינה תלמוד לומר ובתורתו יהגה יומם ולילה, **דהיינו שמצד שמטהר לבבו מיצר הרע עדיין לא יקנה קדושתו יתברך. רק על ידי עסק התורה שמכניס קדושה בלב,** כי זהו תכלית רצונו יתברך להכנים בלב מאמר אנכי שהוא ידיעתו יתברך. ורש"י פירש על פסוק 'אלה שני בני היצהר', קרן כהונה ומלכות הנמשחים כו', והוא גם כן מרמז על ב' בחינות הנזכרות, כי **'מלכות' מרמז על כח דברי תורה לנקות ולטהר הלב מיצר הרע,** כי מלך מרמז על הלב ודוד המלך ע"ה הוא הלב מכל ישראל והוא הגבר שהקים עולה של תשובה שהוא לטהר חלל השמאלי שבלב משאור שבעיסה השוכן שם. ואיתא בספר יצירה (פ"י) לב בנפש כמלך במלחמה. **ו'כהונה' מרמז על עסק התורה לידיעתו יתברך שמו שיכנים קדושה בלב חכם לימינו** כו', **ומלכות חשמונאים כוללת שני מדרגות עסק התורה, כי היו כהנים וגם מלכים כו'.**

פרי צדיק

תפילה

אור שבת ואור חנוכה הם מבחינת לעתיד לבא אשר כל ענינו ועבודתו יהיה 'הלל והודאה להש"י'

וקבעום בהלל והודאה, נקדים דברי הרמב"ן ז"ל סוף פ' בא. וז"ל **וכוונת כל המצות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו והוא כוונת היצירה שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה ואין לעליון בתחתונים חפץ מלבד זה שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו וכוונת רוממת הקול בתפלות וכוונת בתי כנסיות וזכות תפלת הרבים זהו שיהיו לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה לזה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו** וכו'. ולכאורה צריך להתבונן בדבריו הלא יש תרי"ג מצות וסודם ותיקונם אשר בהם נברא העולם. אך הענין הוא כפי מה שאחכז"ל (בראשית רבה א, ד) כי שמו של משיח קודם למעשה בראשית, ויהי אור (שם א, ו) זהו אורו של משיח. כי עתה באורך הגלות עדיין היצה"ר מרקד בינינו והבחירה חפשית להטות לבבו לטוב ולהיפך כו' אבל לעתיד הנה (זכריה יג, ב) רוח הטומאה יעביר מן הארץ וכבר יתוקן הכל על מקומו כבתחלה **ולא ישאר לצדיקים עבודה אחרת זולת להודות ולהלל לשמו הגדול** אשר (ישעיהו סג, ט) **ינטלם וינשאם** כל ימי העולם והוא באמת תכלית המכוון בבריאה מאז בתחלה. וז"ש שמו של משיח קדם למע"ב כי כל גלגולי מצות ומעש"ט ותרי"ג מצות בעוה"ז הוא להשיב ולכוון המקדש על מכונו כאשר זה יהי' בזמן המשיח ב"ב. וז"ש ויהי אור זהו אורו של משיח. ואמרו חכז"ל (חגיגה יב, א) גנזו לצדיקים לע"ל ר"ל לצדיקי הדור להאיר באור הקדום בכל ימיהם **והוא האור בשבת וחנוכה וזה שאמרו קבעום בהלל והודאה שהמשיכו בנר חנוכה האור הגנוז מז' ימי בראשית מה שיהי' כן לעתיד רק להודות ולהלל** כנ"ל:

תפארת שלמה

כל ההשפעות טובות נמשכות בכח המאה ברכות

ויפתח יוסף את כל אשר בהם וגו' **וכל הארץ באו לשבור אל יוסף** וגו'. יש לפרש בזה בדרך רמז על דרך מאמרם 'אל תקרי מה אלא מאה' והיינו מאה ברכאן שצריך לברך בכל יום וכבר זכרנו לעיל **כי שורש ומקור כל הברכות הוא בסוד מאה ברכאן שמשם נפתח ונמשך מקור הברכות וכל הברכות נמשכים משם,** וזה יש לומר שרימז בזה **ויפתח יוסף את כל אשר "בהם" אותיות "במה"** היינו כל שהוא נכלל במה שהוא במאה ברכאן, יוסף הוא שפתח אותו מקור כל הברכות שעל ידי הוא ניזון כל העולם והבן.

דגל מחנה אפרים

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק
מהרי"ט צ"ב וצאקללה"ה
בני ברק
בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א
כל הארץ פצחו רנ"ה
בלב מלא רנ"ה וגילה, תטופנה שפתי ולשוני מילה, לשגר ברכתינו לכבוד ידידינו היקר והנעלה,
נחמד למטה ואהוב למעלה, משליך עצמו מנגד במסירות רבה ועצומה לבוא בעזרתינו יומם ולילה,
עושה ומעשה למען הכלל והפרט רב עלילה, ובמיוחד מתמסר למעננו בהרמת המוסדות והקהילה,
לראותה מתעסס לשם ולתפארה בנויה על תילה, בדרך צלחה וסלולה, איש חי ברוך הכשרון ורב פעולה,
כביר המעש ברב עוז ותהילה, בחן ובחסד בלולה, אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א זכה לקירבה ולגדולה,
איש חמודות ורב תבונה צלולה, חביב בקרב עם סגולה, מקבל את כל אדם בסבר פנים באורה ובשמחה וצהלה,
נפתלי' אילה שלוחה, שמו הטוב מהולל בהערכה
מוה"ר
נפתלי הירצקא שטיין
הי"ו
ממקורבי ונאמני כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
ומגדולי עסקני מוסדות סאטמאר בארה"ק
לרגל שמחת הולדת נכדתו תחי' בסימן טוב ובמזל טוב
אצל בנו האברך החשוב המהולל בתשבחות, רב תבונות ונעים הליכות
הר"ר משה שטיין הי"ו
וזאת הברכה, יוסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעליך הכבירים לפרט ולכלל,
יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לראות ולרוות מהם ומכל יו"ח רב תענוג ונחת,
ויתאחדו אצלך תמיד תורה וגדולה במקום אחת, וכט"ס.
החותם למען שמו ברגשי ששון ושמחה, ידידו מוקירו אסיר התודה וההערכה
משתתף בשמחתו ומייחל להצלחתו מריחוק מקום וקירוב לב
יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת הקהילה והמוסדות
פה בני ברק יצ"ו

כולנו בני איש אחד נחנו. ובמסורה גי פעמים נחנו, כולנו בני איש אחד נחנו, נחנו נעבור חלוצים, נחנו פשענו ומרינו, ויבואר על פי דברי הגמי דדורו של שאול היו צדיקים, ועיי שהיה בהם דלטורין יוצאין למלחמה ונופלים, ודורו של אחאב שעבדו עבודה זרה ועיי שלא היה בהם דלטורין והיה בהם אחדות יוצאין למלחמה ונוצחים, ועפייז מבואר כולנו בני איש אחד נחנו, דהיינו דיש ביניהם אחדות כדרך אחים ולכן אם כי נחנו פשענו ומרינו, מכל מקום נחנו נעבור חלוצים, רייל שנוכל לילך למלחמה ולנצח, דכיון דיש אחדות יכולין לנצח במלחמה כאמור.

(ישמח משה)

☆

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. וצ"ב, מה חכמה יש בזה כיון שבא לו הידיעה משמים, ונראה שפרעה הבין כי מן השמים היה הענין עבור יוסף כדי להודיע טבעו בעולם, ולכן לא ידעו החרטומים לפתור החלומות כי אם יוסף, ובוודאי לא לחינם בחר הי בו דייקא, דבוודאי הוא חכם ונבון מפני שאין הקביה משרה שכינתו אלא על חכם וכוי כידוע מאמרם זיל, ועייז יהיה קידוש הי בעולם ויתגלה כבודו, והנה כתב המהרשיא לבאר הכתוב כי בחר הי בציון אוה למושב לו, דהנה כתיב כי יד על כס יה וכוי דכביכול אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק, כי נעלם אות אי מכסא ואותיות ויה משם הוייה, וזייש כי בחר הי בציון, ואז יהיה אותיות אויה למושב לו שיהיה כסאו שלם ושמו שלם, כי ישוב האי לכס ויהיה כסא, ושם הוייה ביה יתמלא באותיות ויה ויהיה שלם, וזהו שאמר פרעה אל יוסף אחרי שהודיע אלקים אותך, רייל אותך דייקא, מפני שהיה רצונו של מקום להודיעך בעולם, לכך סיבב כל זאת, ועייכ שאין חכם ונבון כמוך כנייל, אבל פרעה היה מיצר ודואג שעייז יתרבה כבוד שמים בעולם, ולכן אמר

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יהי"ק עצי התמרים

בטחונו של יוסף הצדיק היה בשלימות ולא סמך כלל במחשבתו על שר המשקים

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור. ובמדרש (רבה פ"ט ב') אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, ע"י שאמר לשר המשקים (לעיל מ' י"ד) כי אם זכרתני והזכרתני, ניתוסף לו שתי שנים, עכ"ד המדרש. וצ"ב שסותר עצמו מרישא לסיפא, דהתחיל בגודל מדת בטחונו של יוסף הצדיק, כי על ה' שם מבטחו ולא על עזרת בני אדם, וסיים כי אדרבא מדת בטחונו הי' פגום, וכעונש על מה שאמר לשר המשקים כי אם זכרתני והזכרתני ניתוספו לו ב' שנים. ושמעתי מכ"ק אאמו"ר הגה"ק זצ"ל ששמע מפ"ק של הרה"ק בעל דברי יחזקאל זצוק"ל שאמר משם הישמח משה זיע"א (א"ה עיין בספה"ק דברי יחזקאל בפרשת וישב שהביא מימרא זו משמו הק) לתרץ סתירת דברי המדרש אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, ע"י שאמר לשר המשקים וכו' ניתוספו לו ב' שנים, כי יש לומר כי מה שאמר לו יוסף לשר המשקים, כי אם זכרתני אתך וגו והזכרתני אל פרעה, לא היתה זו בקשה שביקש ממנו להזכירו אל פרעה, כי מעולם לא עלתה על דעתו של יוסף לשום מבטחו על עזרת בני אדם, אלא כוונתו בזה הי' לומר לו, שישים לבו ודעתו ויתבונן כי יד ההשנחה העליונה עשתה זאת שישים אותו פרעה בבור, וזה אשר מצא זבוב בכוסו, לא הי' כי אם עילה וסיבה משמים, כי באמת מעולם לא הי' פרעה מקפיד על מציאת זבוב בכוס, כי לא הי' זה מאוס אצלו כלל, [והרה"ק משינאווא אמר בלשון קדשו כי הרי פרעה לא הי' אלא "**א פשוט'ער ציגאנער**"] והראי' על זה הוא, כי בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו, פירוש '**כמשפט הראשון**' שמצא זבוב בכוס, כן ימצא גם עתה, ואעפ"כ לא יקפיד כלל, ומה שעתה הקפיד על זה הוא כי אם זכרתני והזכרתני, פירוש שהי' בזה יד ההשגחה עליונה שסיבבה כן, כדי שבבוא הזמן תזכירני אל פרעה, ואצא מן הבור הזה.

ושפיר מתורץ בזה דברי המדרש, **אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו** זה יוסף, שהי' יוסף משים מבטחו בה', ולא ביקש ממנו להזכירו אל פרעה בעבור שלא רצה לסמוך על עזרת בני אדם, אמנם אעפ"כ לפי גודל מדריגתו של יוסף גם במה שסיפר לו, כי היתה בזה יד ההשגחה העליונה, כדי שבבוא הזמן יזכירנו אל פרעה, הי' קצת פגם, וע"כ ניתוספו לו אלו ב' שנים, לכפר על פגם הדק שהי' בזה, וזהו שאמרו במדרש על ידי "**שאמר**" לשר המשקים ניתוספו לו ב' שנים, פירוש כי לא הי' פגם אלא באמירתו לשר המשקים, ולא בעצם בטחונו באלקיו, עכדה"ק.

עטרת יהושע (פרשת מקץ עמ' רל"ה)

רק הכס"א אגדל ממך, ר"ל שאני דואג שע"י שנודע טבעו של יוסף בעולם יהיי כסאו נכון.

(קדושת יו"ט)

☆

וידבר שר המשקים את פרעה לֵאמר את חטאי אני מזכיר היום. יש לבאר מה לו להזכיר את חטאיו בעת הזאת גם למה אמר חטאי לשון רבים, עפ"י שפי' הגה"ק ר' אלעזר ניסן זי"ע לפרש הפי בעוד שלשה ימים ישא פרעה וגו' כי אם זכרתני וגו'. דאי' במדרש חטאו שר המשקים היה שנמצא זבוב בתוך כוסו ושר האופים נמצא בגלוסקא שלו צרור, ואם כי אין זה כדאי ליתנם במשמר עבור זה, אבל הקציף ה' אדונים על עבדיהם כדי לתת גדולה ליוסף, ולזה אמר לו יוסף מופת וראיה שכל הקצף לא היה עבור שמצא הזבוב כי אין זה כדאי לענוש ע"ז שהרי גם אחי"ז שיתן הכוס לפני פרעה ימצא בו זבוב ולא יכעום כלל, וכל הכעס הזה היי רק עבור הצלת יוסף, וז"ש ונתת כוס פרעה כמשפט הראשון היניי עם זבוב שע"ז היי המשפט אשר היית משקהו, ומזה תבין כי כל הענין היי כי אם זכרתני אתך היינו למען שתזכרני אתך. ע"כ, וזה שאמר שר המשקים את חטאי" אני מזכיר היום, היינו שני החטאים מה שנמצא זבוב בתוך הכוס שתי פעמים, ועכ"ז פרעה קצף על עבדיו רק בפעם הראשון, ומזה מוכח כי כל הקצף היה רק בעבור נער העברי הישב במשמר לזכרו ולהוציאו מן הבור.

(ברך משה)

☆

ויהי רעב בכל הארצות ובכל ארץ מצרים היה לחם ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה. ולכאורה סתרי ההדדי שבתחלה אמר שבכל ארץ מצרים היה לחם ואחי"ז אמר ותרעב כל ארץ מצרים, וי"ל לפמ"ש החתם סופר שיש חילוק בין ההשפעה הבאה בכח השבעת שמות הקדושים, להההשפעה שמצינו אצל אלישע שהיתה בכח התפלה, כי בשמן דאלישע כתיב אין עוד כלי ויעמוד השמן, ואחז"ל עמד שנתייקר שער השמן, כי כל צינורי השמן שהיה ראוי להשפיע אל הזיתים המשיך לתוך כלי האשה, וממילא נתקלקלו כל הזיתים ונתייקר השמן, אמנם ההשפעה הבאה בכח השבעת שמות הקודש משנה כח עליון גבוה מעל גבוה טרם בוא השפע ונשפע מצינור חדש מלמעלה, ואינו לוקח ההשפעה מצינורות המשפיעות לאחרים ע"ש, עוד מצינו בגמי שצדיק גוזר והקב"ה מקיימה וכתב במגיד תעלומה דלפעמים הצדיק נענה אפי' בדיבור בעלמא בלא תפלה רק כשאומר יהא כך וכך והשי"ת מקבל דבריו, רק שהחילוק הוא אם נעשית מבוקשו ע"י תפלה הוא דבר המתקיים משא"כ אם נעשית רצונו בדיבור בעלמא אינו בטוח שיהיה דבר המתקיים ע"כ, ומעתה ההשפעה הבא ע"י הקב"ה בעצמו אף שהוא מצינור חדש גבוה מעל גבוה מ"מ אינו בטוח שיהיה דבר המתקיים אבל ההשפעה הבאה מכח תפילת הצדיקים ומצינורות של אחרים הוא דבר המתקיים, ובכן י"ל שיוסף הצדיק בעת שהתחיל לשבור את כל הארץ והיה צריך שיבא בו ההשפעה, השתמש בכח תפילת הצדיקים ושפך נפשו לחי בתחינה שימלא את אסמיו, כי בזה היי בטוח לבו שיהיה דבר המתקיים, ולכן מתחילה היה בכל ארץ מצרים לחם אבל אח"כ שבא ההשפעה באוצרות יוסף ע"י תפלה מצינורות אחרים ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם, שנחסר לחם מה שהכינו המצרים לעצמם וכל התבואות שהיו ברשותם נשפעו ליוסף, והבן.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

אבל אשמים אנחנו, שעדיין אין אנו מצטערים די בצרת הברינו

ויאמרו א"ש א"ל א'חיו א'בל א'שמים א'נחנו. וכתב בשל"ה הקדוש (ח"ב תורה שבכתב בפרשתינו ד"ה איש אל אחיו) שהוא רומז (ר"ל שש פעמים אל"ף, המתחלת בתיבות אלו) על שתא אלפי שנים שאנו בגלות (סנהדרין דף ק"ז ע"א) והנה לכאורה קשה הלא בזה האלף צריך להיות הגאולה. אמנם שמעתי מפי צדיק אחד שאמר בשם אליהו זכור לטוב [**הוא הגאון הקדוש בעל המחבר ספר "ישמח משה" ששמע מגדול אחד ששמע מאליהו הנביא זכור לטוב,** [כן שמענו מהמחבר הקדוש. המעתיק] על הא דאמרו חז"ל (סנהדרין דף צ"ז ע"א) **אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, דהיינו הפרטיות שבלב, שכל אחד יחוש לטובת חבירו כמו על עצמו.** וזה שרמזה לנו התורה **אבל אשמים אנחנו,** שכל זמן שאנו בבחינת **"ואנחנו"** דהיינו רבים, אבל כשיתיחדו ישראל אז יהיה נגאלים.

אך פרי תבואה (בפרשתן)

רביה"ק זי"ע הראה באצבעו על הפסוק 'אנכי אערבנו מידי תבקשנו'

אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים. פעם ביום ו' ערב שב"ק פרשת מקץ, כשהי' רבינו זצ"ל באמצע קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, בא המשב"ק אל רבינו, וסיפר לו שעכשיו קרא אחד לבית רבינו לדעת את חוות דעתו בעינן דחוף מאד, אשה אחת אשר הרופא צוה לעשות 'אפעראציע' תיכף ומיד עלי', כי היא בסכנות נפשות אם לא יעשו האפעראציע מיד על אתר, ושאל לרבינו אם לעשותו, ורמז רבינו בידים שלא לעשותו כלל, ורמז באצבעותיו על הפסוק "אנכי אערבנו מידי תבקשנו". וכן היה כי לא עשו האפעראציע, והאשה הנ"ל אחר זמן קצר נעשתה בריאה כאחד האדם.

זכר צדיק לברכה (ח"א אות קמ"ה)

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
נתייסד ע"י רבינו הגה"ק
מוהרי"ט זצוקללה"ה
בני ברק

פינח"ס בדין הוא שיטול שכר

באותות הוקרה והודאה, נברך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם מע"כ האי גברא יקירא, ארי שבחבורה, רב פעלים לתעודה ולתורה, עומד לימין קהילתינו המעטירה, מוזיל זהב מכיסו למען הרחבת גבולי קדשינו תדירא, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו ברוח נדיבה ומסורה,

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד,

מוה"ר פינחס משה לאנדא הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

לרגל אירוסי בתו בכורתו למז"ט ובשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, תורה יד"ש וחסידות אצלו בלולה

כמר צבי מיטטעלמאן ני"ו

בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר יעקב יודא מיטטעלמאן הי"ו

אב"י בוויליאמסבורג יע"א

יה"ר שיזכה לראות ולדוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה, במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות, תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת המוסדות והקהילה

פה בני ברק יצ"ו

טעם על קריאת יום שמיני של חנוכה "זאת חנוכה".
ייל על פי דאיתא בתנחומא פרשת נשא (פי כ"ט) על הפסוק (במדבר ז מ"ח) ביום השביעי נשיא לבני אפרים, ביום השמיני נשיא לבני מנשה, ילמדנו וכו' נר חנוכה שהותיר בה שמן וכו', הנותר ביום חי"ת עושה לו מדורה ושורפו, לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינו מהתורה, אמר הקב"ה כל מה שגוזרין עליכם תקיימו שעל דבריהם אני מסכים, תדע לך שבשעה שבירך יעקב כתיב (בראשית מ"ח כ) וישם את אפרים לפני מנשה, וקיים הקב"ה גזירתו שהקריב אפרים תחילה, עכ"ל, ובזה אני מבין דברי הגמרא (שבת כ"ג ע"א) לענין נר חנוכה דמברך וצונו מדכתיב (דברים י"ז י"א) לא תסור, ואומר אני כי הפסוק מרמז לדברי המדרש שאמר לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך, שגם אני מסכים לדבריהם, וראיה לזה ימין ושמאל של יעקב, שנאמר (בראשית מ"ח י"ד) וישלח את ימינו וישם על ראש אפרים, ושמאלו על מנשה וישם את אפרים לפני מנשה, והקב"ה הסכים על ידו שנאמר היום הזיי"ן לבני אפרים, ביום השמיני לבני מנשה, וכיון שביום השמיני אנו קורין ביום השמיני נשיא לבני מנשה, שמזה אנו לומדים לשמוע דברי חכמים שתקנו מצות חנוכה ולברך וצונו, על כן נקרא זאת חנוכה, כי ממנו נובע לקיים מצות חנוכה, והדבר נחמד והבן.

(ויטב פנים)

☆

הנה ענין חנוכה ע"ד המבואר בספרים ובבני יששכר הוא לאשר שמלכות הרשעה רצו להעביר אותנו מעל חוקי רצונינ לכן סגולת הימים האלה לעלות מקור הקדושה כאשר היי אז בימים ההם, גם ידועים דברי האוה"ח הקדוש בפי' וביום השמיני ימול בשר ערלתו דכל דבר השמיני הוא קודש דהיינו מתחלה צריך לעבור כל הז' מדות הקדושים חגת"ב היי"ם ומיום השמיני והלאה ירצה לחי אחר עבור הז' מדות אחי"ז יכולין לבוא לתכלית הנרצה בענין העבודה וזה ענין חנוכה קביעת שמונת ימי חנוכה דייקא דהיינו כי מתחלה צריכין לעבור בז' ימים הקודמים את ז' מדות הנז' ואחי"כ נבוא לתכלית הנרצה ליום השמיני הקודש לחי, והנה איתא דחנוכה הם אותיות חנו כ"ה וא"כ יפלא האיך יהיי יום החניי בכ"ה והלא אז הוא רק מתחלת עבודה דימי חנוכה לעבור את כל המדות הנזכרים והאיך יהיי יום החניה ביום כ"ה וא"כ עיקר החניי הוא רק ביום השמיני אחר שעברו הז' המדות אחי"כ נבוא לחניי א"כ יי"ל דהא דקאמר חנו כ"ה היינו שאז מתחלת העבודה שע"י"כ יכולין אחי"כ לחנות בעבודת הקודש וזה שם ועצם היום, זאת חניו כ"ה, כי הוא היום השמיני יום החניי אחר עבור ז' ימים בז' המדות חניי"ז והיום השמיני נבוא לעיקרת חנוכה מטעם היותו אחר הז' ימים וע"ז נבחר ויאות לקרוא לו ליום השמיני בשם זאת (עיקרית) חנוכה.

(קדושת יו"ט)

☆

ולע"ד נראה לומר בהקדם ליישב מה שמדקדק בישי"מ פי' ויישב בלשון הגמי בכ"ה בכסליו יומא דחנוכה תמניי אינון וכו' לשנה אחרת קבעום ועשאום יוי"ט בהלל והודאה דלמה המתינו על שנה אחרת הויי"ל לתקן תיכף אחר הנס שיהיי בכל שנה יוי"ט כשיגיע זמן זה ע"י"ש ונראה עפמי"ש בבינה לעתים דרוש יי"ז החפרש שיש בין שמחת התענוגים הגופנים ושמחת המעלה הנפשות והוא שהשמחה הגשמיות אינה אלא בעוד התענוג מושג אצלו כגון בעת האכילה והשתי' או בעת הטיול וכיוצא אמנם אחרי כן לא תשאר אצלו שום שמחה ממה שכבר עבר לו מהתענגות אדרבה יוליד לו עצב משא"כ בשמחה של מצוה אחרי עבור סבות השמחה עוד ישוב לשמוח ולשוש על מה שהיי מהתענוג והשמחה כי ישמח בעבור שמחתו הקודמות וזה הטעם בחג שמיני עצרת שהוא חג בפני עצמו להורות על שמחתינו באלו הימים של הרגל לא היי כשמחת הרקים בעבור הבלי העולם כי אם שמחה לשם שמים ובא האות והמופת כי אחרי כן אנו עושים חג מחדש שאנו ששים ושמחים מאשר שמחנו לעבודתו יתי עכ"ד ע"י"ש, והנה מבואר בטוי"ז דבחנוכה לא היי הצלת גופים כי אם הכנעה והעברת הדת ריי"ל וא"כ עיקר התענוג והשמחה היי אחי"כ כאשר ישראל עמדו על נפשותם ועסקו שוב בחקי תורתו ולעבוד עבודתו יתי"ש אז הגיע אליהם אחי"כ עוד תענוג והשמחה וי"ש להשכיחם תורתיך וכו' וע"כ ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ריי"ל דהשמחה היי בעת ההוא וגם אחי"כ דבשמחה של מצוה עוד ישוב ולשוש בשמחה שכבר עבר ועל כן הוא גדולה אבל בפורים כתיב במגלת אסתר ולא יעבור ודרשו בגמי ריש מגילה, דמגילה אינה נקראת בשיתסר ושיבסר משום דכתיב ולא יעבור ומשמע מגמי דהלשון ולא יעבור פירושו דאחי"כ לא שיך משום שמחת פורים ויש לומר כניי"ל כיון דבפורים השמחה הוא ע"י משתה ושמחה דהוא תענוג גשמי וא"כ אינה אלא לשעתה ולא אחי"כ ועל כן ולא יעבור דהא אחי"כ אינה נשאר מתענוג גשמי וי"ש בגמי לשנה אחרת קבעום ועשום יוי"ט להורות בזה דאחר עבור כשעסקו בתורה כל השנה באין מפריע אז הגיע להם עוד נוסף שמחה על שמחתם הראשונים ואז אחי"כ עשאום יוי"ט כיון שהיי עליהם שמחה על מה ששמחו בעסק המצות וע"כ משום זה הטעם נקרא יום

השמיני זאת חנוכה כי אשר כבר עבר עלינו חי לילות דחנוכה וקיימנו מצות חז"ל כמצותו זכר לנס שעשה ה' לנו בענין המנורה בימים האלה על כן נקרא זאת חנוכה ואנו עושים זה היום עיקר ושמחה על השמחה שכבר שמחנו והוא כמו חג וחנוכה מחדש על אשר זכינו לשמוח בשמחה של מצוה כל ימי החנוכה.

(עצי חיים)

☆

ואפ"ל עוד טעם על קריאת שם זאת חנוכה, עפי"מ דאיתא בפסיקתא אי"ר חנינא בכ"ה בכסליו נגמר מלאכת המשכן, ועשה מקופל עד אחד בניסן וכו' והקב"ה חשב לערב שמחת המשכן בחדש שנולד בו יצחק וכו' ומעתה הפסיד כסליו שנגמרה בו המלאכה, אמר הקב"ה עלי לשלם, מה שילם לו הקב"ה חנוכת חשמונאי, וכתבו המפרשים דמהאי טעמא נקרא חנוכה על שם חנוכת בית המקדש שחנכו החשמונאים, והנה בחנוכת המשכן עשו ז' ימי המלואים קודם שחינכו אותו כמבואר בפסוקים ובמדרשי חז"ל, שזי ימים קודם ר"ח ניסן היו ימי המילואים, וברי"ח התחילו הנשיאים להקריב לחנוכת המזבח, והחנוכה הי' אחר ז' ימי המלואים וכמו"כ אלמלא היו עושין חנוכת המשכן בכסליו כשנגמרה מלאכת המשכן, היו מתחילין ז' ימי המילואים בכ"ה בכסליו וחנוכת המשכן היה ראוי להיות ביום ח' אחר תשלום ז' ימי המילואים, וע"כ כיון שחנוכת החשמונאים הם תשלומין לאותה חנוכה ראוי להיות עיקר החנוכה ביום ח' מכ"ה כסליו, אמנם אז בימי החשמונאים לא הוצרכו לעשות ז' ימי המילואים, שהרי לא נבנה בית המקדש מחדש, והיו יכולים לעשות החינוך מיד כשנכנסו וע"כ מתחילין ימי החנוכה מכ"ה כסליו אבל לפי האמת שהם תשלום חנוכת המשכן, ובמשכן הי' ראוי להיות החינוך ביום השמיני אחר כ"ה כסליו, ע"כ עיקר החנוכה ביום ח' דוקא ולזה קורין יום השמיני זאת חנוכה, שהוא עיקר החנוכה ע"ש חנוכת המשכן כמבואר בפסיקתא.

(דברי יואל)

☆

הנה ידוע קושית הבית יוסף (או"ח סימן תע"ו) מפני מה תקנו שמונת ימי חנוכה, והלא כיון שהיה בפך כדי להדליק יום אחד, נמצא שהנס לא היה רק לשבעה ימים, ואפ"ל על פי מה שכתב ק"ז זללה"ה בייטב פנים (שמחת הרגל אות ב') כי כל הימים טובים הם על העבר, אבל שמיני עצרת על שם העתיד שיהיה נקרא יום טוב יום שכולו טוב, ועל דרך שכתב השל"ה הקודש (פי' בשלח) לפרש המדרש (שמו"ר פכ"ג ס"ה) עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבא כי בעודם בגלותם יאמרו שירה על מה שעתיד לבא אף שעדיין לא נתקיים, מצד האמונה שמאמינים בדבריו, עכ"ד ולפי זה י"ל דבאמת לא היה הנס דמנורה רק שבעה ימים, ויום השמיני של חנוכה נתקן כולו על שם העתיד, שאז יתגלה בשלימות אור הגנוז אורו של מלך המשיח ובזה מצינו טעם נכון על מה שקורים ליום השמיני זאת חנוכה כי מאחר שכל עצם ימי החנוכה הם חינוך והרגל לגאולה העתידה בבחינת ערכתי נר למשיחי, לכן נקרא זא"ת חנוכה, כי יום השמיני שנתקן כולו על שם העתיד זהו כל עיקר החנוכה.

(ברך משה)

☆

ויתבאר בהקדם מש"כ הבינה לעתים (דרוש מ"ב) דהקב"ה חייב בפורקנה דישראל דתקנו רבנן דהבעל חייב בפדיון אשתו כמבואר (בכתובות נ"א) וכן הקב"ה חייב בפדיון ישראל, כדין איש לאשתו ע"ש, וכ"ז הוא דוקא אם ידעינן בי' דהקב"ה שומר גם מצות דרבנן דפדיון איש את אשתו אינו רק דרבנן, ואם הקב"ה שומר משמרת דרבנן גם את זאת מחויב וא"כ כדי לידע שהקב"ה מחויב בפדיון ישראל צריך להביא ראי' שהקב"ה שומר משמרתם של רבנן, עכתו"ד הנוגע לענינינו, והנה מבואר במדרש אמר הקב"ה כל מה שגוזרים עליכם תקיימו וכו' שעל דבריהם אני מסכים, תדע לך שיעקב בשעה שבירך מנשה ואפרים כתיב ויושם את אפרים לפני מנשה וקיים הקב"ה גזירתו בקרבנות נשיאים, שהקריב אפרים תחלה ע"כ נראה מזה דע"י קרבנות הנשיאים יודעין אנו דהקב"ה שומר מצות דרבנן, וא"כ מזה ראי' שהקב"ה יבא ויגאלנו כדי לקיים החיוב שגזרו ותקנו חז"ל שהבעל חייב לפדות את אשתו אם נשבית, והנה ביום השביעי קרב נשיא בני אפרים וביום השמיני נשיא לבני מנשה נמצא דיום השמיני שהוא הקרבת נשיא מנשה, אחר אפרים, מורה שהקב"ה שומר מצות דרבנן, וא"כ הרי זה ראי' על הגאולה עתידה, והנה מבואר בקדושת לוי הטעם שתמניא יומין אילין נקראין בשם חנוכה, דהוא מלשון חינוך על העתיד היינו גאולה העתידה וכן הוא במדרש, נמצא דחנוכה רומז על הגאולה העתידה, אבל הראי' שהקב"ה חייב לגאלינו הוא יום השמיני דחנוכה שהוא הקרבת נשיא מנשה נמצא דיום זה יום השמיני נשיא לבני אפרים זאת היא חנוכ"ה שמורה שם חנוכה שהוא חינוך והכנה לגאולה העתידה, ולכן קוראין יום זה בשם זא"ת חנוכה דזאת היינו יום זה דייקא הוא ראי' לחנוכה שמרמז על הגאולה העתידה והבן.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

מזלא טבא וגדיא יאה

בתודה וקול זמרה, ובאותות כבוד והוקרה, נשגר בזאת השורה, ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל מע"כ ידידינו היקר האי צנתרא דדהבא, עושה ומעשה למען מוסדותינו הק' בהתמסרות עצומה ורבה, מסייע לשאת בעול קיום והחזקת המוסדות ברוח נאמנה, רודף צדקה וחסד לכל אשר אליו פונה, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה בכל עת ועונה, שמו הטוב מהללים בשפתי רננה,

הרבני הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד

מוה"ר זאב פערל הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחת אירוסי בתו שתחי' למז"ט ובשעטו"מ

עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר **יוסף מארקאוויטש** ני"ו

בן ידידינו הנכבד והמפואר מוה"ר **ישכר דוב מארקאוויטש** הי"ו אב"ד בקרית יואל יע"א

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל רוטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ק' בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויספר פרעה להם את חלומו ואין פותר אותם לפרעה (מ"ז, ח'). פירש"י פותרים היו יודעים לפתור לפרעה, אלא היה קושן נכנס בחזיונו, ולא היה לו קורת רוח בפתרונם, שהיו אומרים שבע שנות תבא מוליד שבע שנות תבא קובר. ויש לעיין, למה לא הוטב בעיניו פתרונם של המרגומים.

ויש לומר על פי מה דלימא ברגינו בחיי (כאן) דרשו רז"ל פרעה רשה החלום ופתרונו עמו, וזכר החלום ושכח הפתרון ברשה, ע"כ. ועל פי זה יובן מה שלא הוטב בעיניו פתרון המרגומים, דכיון ברשה בחלומו פתרון החלום, הגם שכבר נשכח ממנו, מכל מקום כשאמרו לו המרגומים פתרונם, על כל פנים זכר שפתרונם אינם כפתרון ברשה בחלומו. ומנם כשבא יוסף ופתר לו חלומו, אז הזכיר את עצמו כי פתרון זה רשה בחלומו, ומזה ידע שכל דבריו כנים ונאמנים, ולכך (פסוק לח) 'וייטב הדבר בעיני פרעה'.

(ס"ג מקץ תשכ"ז)

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך (מ"ז, לט). יש לתמוה על מה שאמר פרעה אחרי הודיע אלהים אותך וגו', כי מאימתי נעשה פרעה מאמין בה', עד שיודה שהקב"ה הוא שהודיע ליוסף את כל זאת, הלא מצינו שכפר בעיקר, וכמו שאמר (שמות ה, ב) 'לא ידעתי את ה'.

ויש לומר דבאמת גם זה נתכוין פרעה לכפור בהשגחת הש"ת, ולומר שאין זה מכוחו יתברך, כי אמרו חז"ל (בר"ר פרשה מד, ה) כל מקום שנאמר אחר סמוך, אחרי מופלג. ולזה אמר 'אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת', נקט לשון אחרי, לומר שזהו מופלג ורבר רחוק מן השכל לומר שהקב"ה הוא שהודיע אותך את כל זאת, אך מה שידעת את כל אלה, ודאי שאין זה אלא מפני ש'אין נבון וחכם כמוך', והשגת את כל זאת בכח חכמתך ותבונתך, ולא מכוחו יתברך חלילה.

(מפי הרה"ח ר' נפתלי צבי פאלאטשעק ע"ה, ששמע מפי רביעו ז"ל)

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך (מ"ז, לט). יש לדקדק על אומרו אחרי הודיע, דמשמע שרק אחר שהודיע אומו אלהים את כל זאת, יש לראות שאין נבון וחכם כמותו, אבל לא מקודם לכן, והיה לו לומר יען הודיע אלהים וגו'.

ויש לפרש, להנה שר המשקים אמר אל פרעה (פסוק יג) 'ואסר אתנו בבית', ופירש"י שוטה. ופרעה שהיה רשע כמותו, מדוע לא יאמין לדבריו שהוא שוטה, לכן היה מוכלט בדעתו שיוסף הוא שוטה. אמנם בזאת יוסף מבית האסורים העמידוהו לפני פרעה ופתר חלומותיו, אז רצה פרעה שהוא בחכמת מכס גדול, לך כיון שהוא האמין לדברי שר המשקים שהוא שוטה מהולדתו, והרי כלל אית לן (בבא"ל ב, כע) דיהיב חכמתא לחכימין ולא לטיפשין, אם כן לא מסתבר לומר שניתוסף לו בעת מכמה יתירה, אלא נודעי ניתנה לו עכשיו השפעת החכמה ממתנת אלהים, ועל ידי מתנת אלהים הלזו נעשה עכשיו בחכמת מכס גדול, אבל מקודם לכן היה שוטה גמור. ומעתה כיון שגמר פרעה בדעתו שניתנה לו חכמה זו ממתנת אלהים, מתייקר ערכו של יוסף בעיניו ביותר, כי אדם שהוא מכס רק בטבע, יש גדול ושיעור לחכמתו, מה שאין כן המקבל את השפעת החכמה ממתנת אלהים, אז אין שיעור וגבול לחכמתו.

ולזה אמר פרעה 'אחרי הודיע אלהים אותך', ודייק במלת אחרי לומר שמקודם לזה לא היה אצלו גדר החכמה כלל, ורק עתה נשפעה לו השפעת החכמה ממתנת אלהים, וכיון שכן בודאי אין שיעור וערך לחכמתך, ועל כן בהכרח צריך לומר ש'אין נבון וחכם כמוך' בכל העולם.

(ס"ג מקץ תשכ"ז)

והרעב היה על פני כל הארץ (מ"א, נ). ובמדרש תנחומא (מקץ, ז) ראוי היה למקרע לומר על הארץ, מה תלמוד לומר על פני כל הארץ, אמר רבי שמואל

בר נחמן, בא ללמדך שלא התחיל הרעב אלא בעשירים, שאין פני הארץ אלא עשירים. ותמוה, דהן בעשירים שהיה הרעב גם אצל העשירים כי נרקבה מצותם, אבל אין לפשר לומר שהרעב התחיל אצלם, אלא העניים מעולם לא היה להם לפ את המצוה שמוכל לירקב, ומצא דמה שהיה אצל העני דבר הרגיל מאז ומתמיד לירע עכשיו אצל העשיר, ואם כן אין לפשר לומר שהתחיל הרעב אצלם, לפחות היה לו לומר שהתחיל הרעב אצל שניהם ביחד.

וי"ל דלעיל (פסוק נה) כתיב 'ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם, ויאמר פרעה וגו' לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו', ופירש"י שהיה יוסף חומר להם שימולו, ואמר להם פרעה כל אשר יאמר לכם תעשו. וכללא הוא ן ד'עשיר יענה עזות' (משלי יח, כג), אבל היש עני הוא נכנע. ולכן כשאמר יוסף אל המצרים שימולו את עצמם, מיד שמעו העניים לדבריו ומלו את עצמם, ולפיכך נתן להם יוסף די סיפוקם, ועל כן לא הרגישו מיד את הרעב, כי היה להם לחם לאכול מאוצרותיו של יוסף.

אבל העשירים נשארו בעזותן, ולא שמעו אל יוסף למול את עצמם, ולפ שכבר נרקבו כל מצותיהם ולא היה להם מה לאכול, עדיין לא נתרצו להכנע מפני יוסף ולעשות כמצותו, ועל כן לא נתן להם יוסף לאכול, ולכן הרגישו תיכף הרעב בגרן. וזה אמרו במדרש שלא התחיל הרעב אלא בעשירים, עד שהלכו להתרעם לפני פרעה, והוא הוא להם לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, אז נכנעו מפניו ומלו את עצמם.

(דרשה א' ויגש תשי"ט)

והרעב היה על כל פני הארץ (מז, טו). ובמדרש תנחומא (מקץ, ז) רצוי היה למקרא לומר על הארץ, מה תלמוד לומר על כל פני הארץ, אמר רבי שמואל בר נחמן, בא ללמדך שלא התחיל הרעב אלא בעשירים, שאין פני הארץ אלא עשירים. ויש להבין, למה התחיל הרעב אצל העשירים דייקא.

אך הענין הוא, כי גודל ההשפעה שירדה על נשמע שני השופע, הכל בא מכח הקדושה וממקום קדוש הרי הוא מקושר עם מדת הצמצום, ולפי ערך מדת הצמצום כך גמשכת ההשפעה (עוד לעיל בהר עה"פ וכי תאמרו מה נאכל, מאור עיניים סו"פ ותתצנן). ועל כן יוסף הצדיק שהיה גדול מאוד במדת הצמצום, וכמו שאמרו ז"ל (בר"ר פרשה פט, ג) 'לפשרי הגבר אשר אש ה' מצמצו' (תהלים ס, ה), זה יוסף, לכן היה בכוחו להמשיך השפעה גדולה עד למאוד בשבע שני השובע.

על כן העשירים שידעו שיש להם ממון רב, ובידם להכין לעצמם אוצר גדול של מצוה למשך שנות הרעב, לא צמצמו עצמם בהשי"ת שהוא זן ומפרנס לכל, ולכן לא נתקיימה אצלם מצותם, רק נרקבה תיכף בתחלת שנות הרעב. אבל העניים שידעו כי אין להם שום אפשרות אחר להתקיים במשך שנות הרעב, המה בצמו עצמם בהשי"ת, ולכן על כל פנים מעט המצוה שהצליחו לאצור נתקיימה בידם ולא נרקבה. ומעתה שפיר אמרו שלא התחיל הרעב אלא בעשירים, לפי שרק מצותם של העשירים נרקבה מיד, מה שאין כן מצותם של העניים.

(ס"ג מקץ תשט"ז)

ואתם עלו לשלום אל אביכם (מד, יז). כתב ברבינו בחיי כי מה שנתחכמה פרשה זאת בפסוק עלו לשלום אל אביכם, בא לרמז על עשרה הרוגי מלכות שעלו לשלום אל אביהם שבשמים, אחר שנתלבנו ונצרפו מחטאו של יוסף (פרקי היכלות פ"ה), עכ"ל. ויש לתמוה, למה כן אין קרא ענין זה בפשט שלום, הרי עשרה הרוגי מלכות סבלו גזירות נוראות ועינויים קשים ומרים, והגם שאחר כל זה עלו לשלום אל אביהם שבשמים, מכל מקום אכתי קשה לקרוא לזה בשם שלום.

ונראה לייסד על פי מה שהביא עוד שם ברבינו בחיי מה לשיטת בפרקי היכלות (פרק ח) דרבי חנינא בן תרדיון מעשרה הרוגי מלכות הוחלף בלופיטום קיסר, ולופיטום קיסר הוא שנשרף, וכמדה זאת אירע גם לשאר חכמי ישראל, עכ"ל. וזה יש לרמז בדברי יוסף הצדיק 'ואתם' עלו לשלום אל אביכם, על דרך אמרם ז"ל (קידושין מט ע"ב) אתם ולא שלוחכם, ורצה לומר שאתם תלכו בשלום, ולא תסבלו כלום מגזירת המלכות, אבל לא שלוחכם שישתלחו מחחיכם, הם יסבלו במקומכם העונש שהיה צריך לבוא עליכם בשביל חטא מכירת יוסף.

(ליל שב"ק ויגש תש"כ, וס"ג ויחי תשכ"ב)

סיפורי צדיקים, גבורות הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם

סיפר הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע: מעשה שהי' אצל הבעש"ט הק' זי"ע שנסע פע"א עם תלמידו הרה"ק ר' מענדל מבאר זי"ע, ויהי באמצע הדרך ויצא ר' מענדל למים, ואמר לו הבעש"ט יהי' לך בטחון אמיתי בהשי"ת ויזמין לך מים, וכן עשה, ונזדמן לו ערל אחד ושאל אותם אם פגעו בסמס שנאבדו ממנו, וזה כבר שלשה ימים שהוא הולך לבקש אחריהם, ושאלו אותו אם יש לו מים, ואכן נתן לר' מענדל לשתות מים, אח"כ שאל ר' מענדל לרבו הבעש"ט הק': היות שכל סיבת זה הערל לא היה כי אם למעני להרוות צמאוני, מה אם כן היה צריך לנסוע זה שלשה ימים, השיב לו הבעש"ט: דע, שהשי"ת הזמין לך אותו כבר מקודם, כדי שברגע שיהי' לך בטחון אמיתי בו ית' ימלא חסרונך, והוסיף הרה"ק ר' פנחס מקאריץ על זה: הרי לנו גודל כח הבטחון, שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהי' לו זה הבטחון, על דעת שיהי' לו בטחון אמיתי, ובזה יל"פ דברי האוהחה"ק שמפרש את הפסוק "ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם" שפרעה חלם כל לילה במשך השנתים ימים זה החלום אלא שתמיד שכח מה שחלם, אולם זה הפעם "מקץ שנתים ימים" חלם ולא שכח, עיי"ש, ולכאורה יש להבין מה היה צורך לכך שיחלום חלום זה כל לילה, אולם לפי האמור מובן כי היות ובתחילה בטח יוסף בשר המשקים ונענש "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו" עד שיהי' לו בטחון אמיתי, אולם הקב"ה הזמין גאולתו קודם ופרעה חלם חלומות אלו כל לילה במשך שנתים ימים, כדי שיהיה מוכן לגאולת יוסף מיד כשישיג הבטחון האמיתי בה'.

(אמרי פנחס)

ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות

מסופר שפע"א בא הרה"ק משינאווא לשבות בעיר אוהעל, ובעת ההיא שימש שם ברבנות הגה"ק ר' משה יוסף ט"ב זצוק"ל, והי' שם איש אחד שלא קיבל מרות מאת המרא דאתרא, והאיש ההוא בא לפני הרה"ק משינאווא וביקש ממנו שיכתוב מכתב לאחד מחסידיו שיתרצה להשתדך אתו, ואמר לו הרה"ק משינאווא שיכתוב, ואחר השבת בא הנ"ל עוה"פ לידע מה נעשה, אז אמר לו הרה"ק משינאווא שלפי דעתו אין זה שידוך הראוי, וחשב הנ"ל שבוודאי אומר לו כן בשביל שהוא אינו נכנע להרב דמתא שהוא חתן גיסו, הוציא הרה"ק משינאווא את המכתב והראה לו שהיא כתובה כולו, ואמר לו שבאמת הי' בדעתו מתחילה שאין זה שידוך כראוי אלא שחשש אולי בא לו זה בדעתו מחמת עצלות שאינו רוצה לכתוב, ע"כ אמר לו שיכתוב וכן עשה שכתב, והיות שלא נשתנה דעתו גם אח"כ א"כ בוודאי שהאמת אתו ואין זה ראוי לו, ובזה פי' הרה"ק משינאווא הפסוק "ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות", ובתרגום מפרש "חשב מה דמליל עמהון", ואין זה הפי' לפי פשטותו, והנה יוסף היה רוצה שאחיו יסבלו קצת ולהמתיק בזה שלא יקבלו עונש על מכירתו, אבל אולי הי' כוונתו בזה להתנקם מהם, והנה אם אדם נוקם בחבירו הוא לא יודע איך לדבר, כי בוער בו כעסו אבל אולי היה כוונתו בזה להתנקם מהם, והנה אם אדם נוקם בחברו הוא לא יודע איך לדבר, כי בוער בו כעסו אבל אם הוא חושב כל דיבור שמוציא מפיו אז בוודאי אין כוונתו להתנקם, וזה פי' ויתנכר אליהם כי יוסף עשה עצמו כמי שלא הכיר אותם, והי' קשה להתרגום איך זה אפשר אולי היה לו איזה פניה בדבר וכוונתו היתה לנקום בהם, על כן חשב מה דמליל עמהון, היינו כל דיבור שהוציא מפיו כמו שאין לו שייכות בדבר. **(אור פני יהושע)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויהי מקץ. והקשו המפורשים למה נקט 'ויהי' לשון צער (מגילה י) והלא בכאן התחילה השמחה להתנוצץ ביוסף. ובמד"ר (ב"ר פ"ט, א) הה"ד (איוב כח, ג) קץ שם לחושך, ומה ענינו לכאן. **ונראה לפרש בדרך צחות על פי ששמעתי בשם איזה צדיק**, טעם למה ויהי מורה על צער והיה מורה על שמחה (ויק"ר יא) ואמר הטעם דבאם יש ח"ו איזה צער לאדם אומר הלואי וכבר עברו ימי הצער, משא"כ אם יש לו שמחה הוא אומר הלואי שהשמחה תמשך לעולם, לכן מהלשון בעצמו נבין 'ויהי' לשון עבר מורה על צער, 'והיה' שהוא לשון עתיד מורה על שמחה עכ"ד. והיות שעתה התחילה השמחה ליוסף הצדיק לכן אמר 'ויהי מקץ', שמעתה בא הקץ וסוף לימי הצער שלו. וז"ש המדרש כוונת הקרא הה"ד 'קץ שם לחושך', שעתה הוא עת קץ וסוף לחשכות של יוסף הצדיק והתחילה ההצלחה להאיר עליו, כן נזכה כלנו יחד עם כל אחבנ"י אמן.

שארית אהרן

ואל שדי יתן לכם רחמים. אפשר לומר בדרך צחות, על פי מאמרם ז"ל (זה"ק פר' פנחס רנא ע"ב) מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די. והיינו דבאמת כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אבל בשר ודם אינו יכול לקבל רוב טובה, והראיה דגם בריאת העולם היה בחסד כמו שנאמר (תהלים פט, ג) כי אמרתי עולם חסד יבנה, ואעפי"כ אמר השי"ת די, לכן יאמר גם לצרותינו די ויתן 'לכם' רחמים, בבחי' 'לכם', דהיינו שהרחמים יהיו באופן שנוכל לקבל אותו.

שארית מנחם

ובאורך נראה אור

באחד מימי חנוכה עלו חבורה של חסידים להרה"ק החוזה מלובלין זצוק"ל אחד מהחבורה מסר פיתקא להצדיק והזכיר את עצמו שיש לו צרות משכינו שמציק לו מאוד וביקש מרבו החוזה שיתפלל עליו שיפטר ממנו נתן הצדיק את עיניו בהפתקא ואמר: וכי מה אעשה הלא האיש הזה הוא מאיר וזורח בכל העולמות "ער שיינט דאך און אלע וועלטן" כשחזר החסיד לביתו נתברר לו שבדיוק באותה שעה הדליק הרשע נר חנוכה, ועל זה התכוין הצדיק באומרו שהוא מאיר בכל העולמות.

למטה מעשרה טפחים

פעם אחת בליל ראשון של חנוכה, כשהרה"ק ר' דוד'ל טאלנער זצוק"ל התכונן את עצמו להדליק נר חנוכה, וכל החסידים עומדים צפופים סביבו, ניגש הצדיק לחסיד אחד ואמר לו, שמע נא הלא אשתך נמוכה היא וא"כ איך אתה נוהג כשאתה צריך לדבר עמה האם אתה מרכין את עצמך אליה או שהיא מגביה את עצמה אליך, ותיכף אחרי שאמר דיבורים הללו מבלי לחכות לתשובת האיש, פתח הצדיק ואמר את ברכות נר חנוכה, והדליק הנר, כל החסידים שהיו אז באותה מעמד נתפלאו להבין דבריו הסתומין, ונתארח אז בבית הצדיק קרובו נכד אחיו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצוק"ל, וכשראה את תמיהתם של החסידים אמר להם אני אפרש לכם את דברי דודי זקני דהנה בגמ' אמרינן מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים אולם בשעת הדלקת נר חנוכה שמצותה להניחה למטה מעשרה טפחים אז השכינה יורדת למטה מעשרה ובכתבי האריז"ל כתוב, שזהו בסוד איתתך גוצא גחין ולחיש לה, וזהו מה שרצה הצדיק לרמז, למחרת בעת הדלקת הנר השני פנה שוב הצדיק לחסיד אחד ואמר לו דברים שאינם מובנים, ומיד פנה לקרובו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל ואמר לו הפעם לא יעלה בידך כדאתמול, וראו כולם גודל רוח קדשו של הרה"ק ר' דוד'ל מטאלנא זי"ע.

הפך נשבר ואנחנו נמלטנו

כבר בהיותו ילד רך בשנים היה הרה"ק הרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע ידוע בחריפותו ופקחותו, פע"א בחנוכה אמר המלמד לתלמידיו, וביניהם ר' העשיל: אם תאמרו לי מיד כמה נרות מדליקים בחנוכה עם השמשים, אתן לכם רשות לצאת מה"חדר" שעה אחת מוקדם מהרגיל, עוד בטרם כילה המלמד את דבריו קפץ הרבי ר' העשיל ממקומו והשיב "ארבעים וארבעה נרות", ולא זו בלבד שענה תשובה נכונה, אלא הוסיף כהרף עין ראיה קולעת: הרי מקרא מפורש הוא בתהלים "הפך נשבר ואנחנו נמלטנו",כלומר כשתקח אותיות "פח" שהם בגימטריה שמונים ושמונה, "נשבר" שתשברהו למחצית, תמצא ארבעים וארבעה, ומהו התוצאה, "ואנחנו נמלטנו" שנוכל להימלט בשעה מוקדמת מהחדר.

משמני הארץ יהיה מושבך

בימי הרה"ק ר' משה מקאזניץ זי"ע והרה"ק בעל אור לשמים מאפטא זי"ע היו במדינת פולין שני אחים יורשי המלוכה אשר אחד הי' רשע מרושע בטבעו, והאחר הי' טוב לב בטבעו, לעת קבלת המלכות הי' העולם רוצה באח שהוא איש טוב, אך הוא לא רצה ללכת נגד אחיו בזה, ושלח בעל "אור לשמים" שליח להרה"ק מקאזניץ שיתפלל ביחד עמו שהבן הטוב יירש המלוכה, הגיע השליח לקאזניץ כשהרה"ק הי' שופך את השמן לתוך הנרות של המנורה, ומסר את שליחותו, השיב לו הרה"ק מקאזניץ ואמר: קבלה בידי, דלהושיט לגוי מלוכה שאינו רוצה בה לא תצליח, על כן לא נכון להתפלל עזה, אך אני אומר "משמני הארץ" מהשמנים שמדליקין עתה בחנוכה, בזכות מצוה זו, "יהיה מושבך" תשובש דעתו של הרשע הרוצה למלוך, ואז ממילא ימלוך האח הטוב, וכן היה שנשתגע הרשע והשני מלך תחתיו.

נר קטן המאיר בכל העולמות

דרכו של הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע היה לברך על נרות החנוכה בפשטות ובקול דממה, פע"א נקלע הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע אצל ר' ברוך בשעה שהדליק את הנרות, כשראה איך שהוא מברך את הברכה בפשטות ובשקט, התפלא על כך ואמר: יהודי קטן, עם נר פשוט, וברכה שקטה, ונרו מאיר בכל העולמות, ואילו אני איש גדול, ובידי נר גדול, ומברך ברכה בקול רעש גדול, ומי יודע.

נר חנוכה תענוג עוה"ז

פע"א סיפרו לפני הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע על שר עשיר ועתיר נכסין ביותר שאין תענוג שבעולם שלא השיגה ידו ליהנות מהם, ועד כדי כך הגיעה עשירותו שהיה רוחץ עצמו בבריכות יין יקרים, ולא עוד אלא שבימי הקיץ הלוהטים כשהי' מתאוה להחליק על הררי שלג כדרכו כבימי החורף היו שופכים לפניו הררי צוקער גבוהים והי' מחליק עליהם כמו על הרי השלג, ועוד כהנה וכהנה תאוות והנאות גשמיות, וכשמוע הרה"ק מבארדיטשוב את כל התיאור המופלג והמוגזם האמור, פנה ואמר ברוב קדושתו בתמיה ובפליאה, האום אותו שר מדליק נרות חנוכה, ענו לו ואמרו שאותו שר אינו מבני ישראל ואינו יודע כלל מהו חנוכה, ענה הרה"ק מבארדיטשוב ואמר: אם כן אין השר יודע תענוג עוה"ז מהו.

מזלא טבא וגדיא יאה

מהרי ציון וירושלים נשגר ברכת מזלא טבא, מעומקא דליבאה, וסל מלא ברכות עד אין סוף
אמע"כ ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מעלה, משלוך עצמו מנגד לעזרת מוסדותינו כאח ורע
יו רב לו במעשי צדקה וחסד עד אין להאר, מגדולי העסקנים למען כל קדשי מלכות סאטמאר
בות בשנים, מזכה את הרבים בפעליו הנכונים, בהתמסרות ומיטב תבונים, שמו משבחים בהל

הלא הוא ידידינו החשוב והמפואר

מוה"ר מאיר נפתלי מרדכי פערל הי"ו

מנהל מוסדות יעב לב בארה"ק

לרגל שמחת הולדת נכדו נ"י בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת,
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה,
ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסידי התודה והברכה

יצחק אהרן האטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

ועל השנות החלום פעמים כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלוקים לעשותו. וי"פ עפימ"ש הזוה"ק כי יש ב' מיני חלומות א' ע"י מיכאל וא' ע"י גבריאל, ויש בכל אחד מעלה וחסרון, הא' יש בו מעלה שכל דבריו מתקיים ואין בו שום דבר בטל, והחסרון היא שלפעמים יגיד על זמן רחוק ולא בקרוב יבוא, והב' הוא להיפוך שיש בו דברים בטלים שאינו מתקיים, אמנם אם יהא החלום דבר המתקיים יבוא בקרב הימים, נמצא כאשר רוצה הקב"ה להראות לאדם חלום שידע שיבוא בקרוב וגם יתקיים כולו, אז שולח לו החלום ב' פעמים פעם אחד ע"י מיכאל ופ"א ע"י גבריאל, ואז יש לו ב' המעלות גם יחד, ומסיבת זה חלומו של פרעה נתקיים כולו ולא הי' בו שום דבר בטל והי' מעותד לבוא תיכף, ולכך חלם ב' פעמים בסגנון אחד ממש, וז"ש יוסף ועל השנות החלום פעמים הוא לב' טעמים, א' כי נכון הדבר, מלשון אמת נכון הדבר, וגם ממהר האלקים לעשותו, ולכן הוכרח לחלום לו פעמים ע"י מיכאל וגבריאל כאמור.

(פנינים יקרים)

☆

ויקראו לפניו אברך. פירש"י בדברי אגדה דרש ר' יהודה אברך זה יוסף שהוא אב בחכמה ורך בשנים, אמר לו ר' יוסי בן דורמסקית עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים אין אברך אלא לשון ברכים, והנה לכאורה קשה הלא ע' פנים לתורה וכפטיש יפוצץ סלע ואיזה עיוות יש כאן, והנראה בזה דהנה מצינו הלשון המורגל בפי חז"ל יניק וחכים וכן הוא הסדר הנכון, ורצונו לומר הן אמת דהוא יניק אבל הוא חכם גדול, ובלשון זה הוא נדרש לשבח, אבל אם נאמר להיפוך חכים ויניק הוי לגנאי, כאילו אמר הן אמת שהוא חכם אבל יש בו ריעותא שהוא יניק, והשתא לפי דרשת ר' יהודה הו"ל לקרותו רך אב כמו יניק וחכים ולא אברך שהיא חכים ויניק, וזהו שאמר ר' יוסי בן דורמסקית עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים, דלפי דרשתך הם מעוותים וכתובים למפרע ולכך דרש הוא לשון ברכים.

(משכנות יעקב)

☆

ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש. וברש"י א' ומדרשו מי שאמר לעולמי די יאמר די לצרותי, ולכאורה תמוה הוא מה שייך זה לזה, וי"ל כי ידוע שסך שנות חיי האבות הקדושים הוא חמש מאות שנה, כנגד מהלך העולם שהוא חמש מאות (ירושלמי ברכות פ"א ה"א), נמצא שיעקב ידע כמה יהיו מספר שנות חייו, לפי סך השנים שהניחו לו אבותיו, ולפי"ז אילולא אמר הקב"ה לעולמו די, והיתה העולם נמתחת יותר ממידתה עתה, היה יעקב אבינו גם חי יותר, והנה מדרך העולם, שעל איש רך בשנים אומרים: עוד יש לו עת לחיות חיים טובים, ועדיין לא עברו עליו רוב שנותיו, אולם כאן אצל יעקב שמעט השנים נשארו לו לחיות עלי אדמות, לכן אמר: "מי שאמר לעולמו די" רצ"ל שעתה מהלך העולם הוא רק חמש מאות שנה, אם כן לא נשארו לי רק שנים מעטות, על כן "יאמר די לצרותי" שאחיה עכ"פ המעט אשר לפנ בטוב.

עדות ביוסף)

דורש טוב

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתהו על ארץ מצרים, מקשין העולם על הוספה זו שהוסיף יוסף אחר שכבר גמר פתרון החלום, **וכי ליעץ עצות מינהו פרעה, הלא רק לפתור חלומו נקרא.**

ונראה דהנה בחלומו ראה פרעה את השבלים עולות בקנה אחד, ולכאורא מה הפתרון על ה'קנה' שראה, אלא איתא בגמרא ברכות (נו ע"ב) **הרואה 'קנה' בחלום, יצפה לחכמה**, שנאמר 'קנה חכמה' (משלי ד, ז) **וממילא ענין הקנה מראה שיראה פרעה איש נבון ו'חכם' וישיתהו על ארץ מצרים, ולכך אמרו יוסף לפרעה, כי הוא הלק מהפתרון.**

(אלשיך הקדוש)

אי נמי, דהנה איתא בגמ' ראש השנה (דף טז) **'בפסח נידונין על התבואה'**, וכיון שחלום פרעה היה בליל ראש השנה כדאי' שם (ר"ה דף יא) **'בר"ה יצא יוסף מבית האסורים'**, א"כ קשה על פתרון יוסף שאמר שהחלום מורה על תבואת הארץ, דא"כ אין החלום בעתו ובזמנו מה שבא החלום עתה בר"ה, שהרי **'בפסח נידונין על התבואה'** ולא בר"ה, ולתרץ קושיא זו אמר יוסף **"ועתה"** פי' פתרון ביאת החלום עתה בר"ה, כי יראה פרעה **"איש" נבון וחכם, ואדם הזה הלא זמן משפטו שפיר בר"ה, ורצו לפסוק לו גדולה מן השמים ולכן בא החלום עכשיו.**

(ישועות יעקב, קהלת משה)

באופן אחר י"ל דהנה פרעה חלם שהוא עומד **'על היאור'** והפתרון על זה הוא שפרעה הוא **'במקום היאור'**, דהנה **היאור היה מזין ארץ מצרים** כמובא ברש"י, ובשנות הרעב היאור בטל ממלאכתו, ופרעה יעמוד במקום היאור לזון את הארץ, ולזה מוכרח שיעמיד איש שיפעול הכנת המזון לעם, ע"כ **להשלים פתרון החלום אמר יוסף ועתה יראה פרעה איש נבון וחכם וישיתהו על פרנסת הארץ.**

(בני יששכר, תשרי ב, כד)

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר: הואיל וע"פ רוב חל חנוכה בפר' וז"ל פס' זה ע"פ נוטריקון: וכאשר יזחנן ה'שמיד יונים, מ'בית ק'דשנו צ'וו, ש'נדליק נ'רות ת'מניא י'מין מ'צוה י'ניחנה מ'צד י'מין מ'היוצא ו'בתלמוד פ'ירש ר'בותינו ע'ליהם ה'שלום ח'ייב ל'הדליק מ'שחשיכה ו'אחד ה'עברת נ'שאי ה'תרמודאי ע'ברה מ'צות ד'ליקתו ע'ליו ל'הדליק ה'כל י'חד א'נשים ו'נשים ר'אוים. (מדבר קדמות)

☆

שבו ושברו לנו מעט אוכל: רמז לנרות חנוכה, כי תיבת "לנו" בגימטריא פ"ו (86) ואם שוברים "לנו" לחצי הוא מ"ג (43) וז"ש "שברו לנו" לשנים ויהיה מ"ג "ומעט אוכל" עם האות שמנינה הוא הקטן ביותר מתיבת אוכל והיא האות א' ביחד יהיה מ"ד כמספר ל"ו נרות חנוכה עם ח' שמשים ובזה מרומז גם תירוצו של הט"ז על קושיית הב"י שלכאורה מדוע אמר להם יעקב שיביאו "מעט אוכל" ולא הרבה אלא כדברי הזוהר שאין הקב"ה עושה נסים יש מאין אלא יש מיש לכן אמר להם רק מעט אוכל כדי שיחול עליו ברכת ה', כמו כן בנס חנוכה נותר בכד השמן שמן כדי שיחול עליו הנס לימים הבאים ובכל זאת דלק כל הלילה א"כ הנס היה גם ביום הראשון לכן מדליקין שמונה ימים. (אוהל מועד)

☆

זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל: י"ל נוטריקון ז'רע א'מונים ת'יקנו ח' נ'רות כ'הלכה ת'יכף ה'פתח מ'שמאל ז'מנה ב'שקיעת ח'מה ב'שיעור י'דוע ו'לגמור מ'הלל ה'מדליק מ'ברך ש'תים ח'וזה א'חת, ת'דליק ו'תוסיף מ'אורם א'יסור ת'שמיש נ'שים ש'כנים י'דליקו אז י'שתתפו י'מים ש'מונה ר'אוי א'ותו ל'זכור. (פני דוד)

☆

עת לעשות לה' הפרו תורתך: עת בגימטריא קנה ושט רמז לימי חנוכה ופורים חנוכה בקנה להודות ולהלל, פורים בושט משתה ושמחה בני עתים הללו "הפרו תורתך" מבטלין ת"ת למקרא מגילה ולנר חנוכה. (בני יששכר)

☆

להדליק נר חנוכה. בגימטריא כמנין "יומעביר יום ומביא לילה" (518) שכן מצות הדלקת נר חנוכה היא משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק שאז הוא זמן בין יום ובין לילה. (אמרי נועם)

☆

הנה אותיות א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' בגימטריא ל"ו כמספר נרות חנוכה ט' רמז למצה ט' טפחים למטה מעשר " כ' ל' מ' נ' ס' ע' פ' ר"ת יוד כ'שר ל'מעלה מ'עשרים נ'ר ס'וכה ע'ירוב פ'סול, צ' ק' ר' ש' ת' ר"ת צ'דיקים ק'דושים ר'צחו ש'ונאי ת'ורה. (מדבר קדמות)

☆

י"ל הטעם שתקנו לומר בכל יום מימי החנוכה "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד" משום שבפס' זה מרומז מה שהיוונים רצו לעקור שלא נשמור שבת מילה וחודש וזה ר"ת מ'זמור ש'יר ח'נוכת ואם נצרף גם תיבת הבית אז הר"ת הם חמשה לרמז חמשה שנצחו את היוונים וביטלו את הגזירה, תיבת "לדוד" בגימטריא מ"ד היינו מפני שניצחו תיקנו להדליק מ"ד נרות (כולל השמש) בח' ימי חנוכה. (אמרות קודש)

☆

הנה בעשרת הדברות יש תרי"ג אותיות עד "אשר לרעך" ומנין תיבות אשר לרעך הם ז' לרמז על ז' מצוות דרבנן מזה ראינו שמצוה אחרונה היא חנוכה המרומזת באות כ' בתיבת רעך לכן נר חנוכה שהניחה למעלה מכ אמות פסולה. (דברי מהרי"א)

☆

זאת עשו וחיו: הנה ידוע שהגזירה היה על ג' מצוות שבת חודש מילה שמסרו נפשם ונעשה להם נס, והרמז לזה "זאת" – ז' מרמז על שבת, א' מרמז על ר"ח שהוא יום א' בחודש, ת' מרמז על מילה שהוא תו ואות לבנ"י, "עשו" שקימו במסירת נפש, וע"י "וחיו". (מים חיים)

☆

הנה במספר הנרות של חנוכה יש רמז לשמו של הקב"ה שנקרא אמת וכתבו המפרשים לכן נקרא שמו של הקב"ה אמת ע"פ מה שכתוב (מלאכי ג' ו') כי אני ה' לא שניתי ותיבת "אמת" במספר קטן מספרו ט' (9) אשר לא ישתנה לעולם שאם תכפול אותו כמה פעמים תמיד יצא ט' כגון אם תכפיל ט' שני פעמים יהיה י"ח ובמספר קטן ט' וכן ג' פעמים ט' הוא כ"ז ובמ"ק ט' וכן לעולם, וכן מרמזים הח' נרות כי נר יום ראשון עם נר יום ח' הוא ט' וכן נר יום שני עם נר יום ז' הוא ט' וכן נר יום ג' עם נר יום ו' הוא ט' ונר יום ד' עם נר יום ה' הוא ט'. (אמרי יושר)

☆

מצינו סימנים לברכות שלפני הד'לקת נרות חנוכה: סדר הברכות להדלקת נרות חנוכה הוא: א. להדליק נר חנוכה. ב. שעשה נסים. ג. שהחיינו. וסימנך מקרא כתוב (במדבר כ"א, ח') עשה לך שרף ושים אותו על נס וראה אותו וחי, עשה לך שרף – ברכת להדליק, ושים אותו על נס – ברכת שעשה נסים, וראה אותו וחי – ברכת שהחיינו. (הגאון ר' יצחק מוואלאזין זצ"ל)

☆

ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך. י"ל דיש כאן רמז מן התורה למצוות נר חנוכה, "ויוצא אותו החוצה" רמז שמצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, "ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים" רמז שמצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, כי לאחר שקיעת החמה מתחיל צאת הכוכבים, "אם תוכל לספור אותם", היינו שיהי' מוסיף והולך כדברי בית הלל, ויאמר "לו כה" רמז אם יהי' זהיר בל"ו נרות של כ"ה כסלו הוא חנוכה, "יהיה זרעך" יזכה לבנים תלמידי חכמים, כדברי הגמ' (שבת כ"ג:) הרגיל בנר חייץ ליהבנים תלמידי חכמים. (הס"ק מראדושיץ זי"ע)

רני ושמחי ליעק"ב

מריחוק מקום וקירוב ליבאה, נשגר ברכת הודאה, ומזלא טבא וגדיא יאה, לידידינו היקר המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, עסקן נמרץ לכל דבר קודש, עוזר ומטיב לכל מבקש, נודע בהתמסרותו למען המוסדות הק' והקהילה, עומד לאחיעזר ולאחיסמך בלונ"ח יומם ולילה, יקר רוח מאוד נעלה, יראתו קודמת לחכמתו, בפי ישרים תהילתו, כשמו הטוב כן תפארתו

הרבני החשוב הנעלה והנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר יעקב יחזקי' וואנדעל הי"ו

מגדולי עסקני מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחתן הגדולה, בעזר נורא עלילה

בהולדת בנו ני"ו

בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכהת אסירי התודה והברכה
ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

הנהלת מוסדות סאטמאר

בני ברק יצ"ו

פּנינת יקרת
מאמר פּקוח ויסודי להרחיב הידיעות בענינא דיומא ופרשת השבוע

גמר החתימה בזאת חנוכה וסגולותי'ה

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

יום השמיני לימי חנוכה נקראת בפי העולם בשם 'זאת חנוכה', וידועים הם דברי הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל בספרו 'פרי צדיק' (חנוכה כ"ג ע"א) **שכתב שם: "ח' דחנוכה קורין זאת חנוכה ואף שלא נזכר שם זה בראשונים מ"מ כיון שנקרא כן בפי רוב ישראל בודאי י"ל מקום בד"ת. וגדולה מזו מצינו שזכרו בגמ' היינו דאמרו אינשי ונעשה מזה ד"ת בש"ס. ושורש השם הוא ע"ש שקורין בו פר' זאת חנוכת המזבח ומסתמא יש לזה שייכות לקדושת היום". עי"ש, וכן איתא בבני יששכר** (מאמר יב) **שכתב בתו"ד: "דמנהג בני ישראל לקרוא כן ולא דבר ריק". עי"ש.**

ובאמת יום זה כבר נקרא בשם מיוחד בקדמונים, עיי' בסידור 'מעגלי צדק' סי' נ"ו [שהי' בדורו של מרן הבית יוסף ז"ל] שכתב שם וז"ל: "נקרא **חנוכת מזבח** משום לפי שבו קורין חנוכת המזבח, וכן הוא במנהגי וירמייזא, במנהגי מאגענצא, נוהג כצאן יוסף, וכן הוא בסדור ר' שבתי. ובמנהגי מהרי"ל (הל' חנוכה) נקרא: זאת חנוכת המזבח.

ומשמי' דמרן רבינו הדברי יואל ז"ל מתאמרא בדרך צחות טעם על קריאת שמו זאת חנוכה, כי כבר הקשה הב"י ז"ל דמה הי' הנס ביום ראשון, הלא הי' בהפך די שמן להדליק ביום ראשון, ומתרץ הב"י שבדרך נס נתמלא הפך עוה"פ ביום ראשון, וע"ז הקשו דלפי"ז מה הי' הנס ביום אחרון. ומכח קושיא זאת קוראין אנו את יום האחרון 'זאת חנוכה', דלשון **זאת** דבר שנתקשה בו כמו כזה יתנו, זאת החיה, וע"כ שפיר מתאים תיבת 'זאת', שעל יום זה הקשיא עדיין במקומה עומדת כנ"ל.

ובספר 'מגן אברהם' [טריסק] כתב וז"ל: "זה כמורה באצבע דזאת ענין חנוכה, דביום זה נגמרים שמונה נרות חנוכה, חנוכ"ה נוטרקין ה'יום נ'עשה ו'נגמר כ'ל נ'רות ח'נוכה.

וכבר ידוע בין חסידים תלמידי מרן הבעש"ט ז"ל ותלמידיו גודל קדושת היום דהוא גמר החתימה, וכבר נאמרו ונכתבו בו רבות, אולם נבאר קצת הענין והחילוקים שיש בזה בספה"ק, עם קצת הוספות.

הנה בספר 'בת עין' (פ' וישב) איתא: "הנה איתא בכתבי האריז"ל שעיקר סוף גמר החתימה היא בחנוכה" עי"ש, וב'שער יששכר' (מאמר ימי אורה לו) "דמבואר בשם הצדיקים ז"ל בספרים כי גמר החותם שהי' בסוכות ובשמ"ע נמשך עד חנוכה, **והנה באמת בגמ' ומדרשים וזוהר הק' וכתבי האריז"ל לא מצינו זה בשום מקום, ודבר זה נמסר בסוד ה' ליראיו המקובל איש מפי איש**", עי"ש. ושם באות ד' ציין וכתב: "ועי' בס' 'ליקוטי מהרי"ל' [להרה"ק מהרי"ל מזאקולקוב תלמיד רביה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע] בדרוש לחנוכה וז"ל 'דהנה ידוע דחנוכה הוא הגמר החתימה של יוה"כ ומיוה"כ עד חנוכה ע"ד ימים ובחנוכה גמר המתקה עכל"ה', (והיינו כי ביו"כ יחתמון אז מתחיל, ונגמר החתימה בחנוכה כנ"ל)", עי"ש.

וציין ה'שער יששכר' לדברי זקינו ה'בני ישששכר' ז"ל בספרו הקדוש 'דברים נחמדים' (לחנוכה אות ד'), שכתב "דמה שכתב בזוה"ק 'ומקובלים אימ"א עילא"ה

(דהוא יו"כ עולם התשובה) ע"ד הו"ד מתפשט"ת', פירושו דהיינו דאע"ג דתשובה עילאה הנראית ביו"כ ונגמר בשמיני עצרת, מ"מ כיון דהוא תשובה מאהבה, ועיקר האהבה להשי"ת ניכר בעת בא מצוה הבאה מזמן לזמן, אז יוכר השמחה והאהבה להשי"ת ואהבת מצותיו, ומצוה ראשון כזה הוא בחנוכה דאז הזמן להודות ולהלל, וזה עד הו"ד מתפשטת דהיינו חנוכה להודו"ת, עי"ש.

וידוע דיש גמר החתימה ביו"כ, ויש גמר החתימה של שמיני עצרת, וכבר נו"נ בזה רבינו האריז"ל בכתבי תלמידו הרח"ו זי"ע בשער הכוונות החילוק ביניהם ואכה"מ להאריך בזה, אולם נכון להבהיר איזה גמר החתימה נמשך עד זאת חנוכה, ולכאורה ב'דברים נחמדים' הנ"ל מבואר דהיינו החתימה של יו"כ.

ובספר 'גדולת מרדכי' [להרה"ק רבי מרדכי מאליק זצ"ל] בקטע השני מביא בלשונו "אומרים בשם אנשי הדעת אשר הגמר חתימה טובה הוא בחנוכה, רק מי שיודע סוד חנוכה מבין זה, **דחנוכה סוד יו"כ**, ומטעם זה מדליקין נרות כמו יו"כ, והגדלות של חנוכה שבהנרות מרומזין שכל אחד מישראל עושה בסוד הזאות שעשה הכה"ג לפני ולפנים, אחת ואחת בהנר הנוסף בכל לילה, מאחת עד אחת ושבע". **הרי מבואר דחנוכה הוא מעין קדושת יום הכיפורים**.

ובספר 'דעת משה' [להרה"ק רבי משה מקאזניץ זצ"ל] דרושים לחנוכה מביא בשם הרה"ק הקדושת לוי ז"ל: "כי בודאי א"א להתקיים הפסקין והפתקין כפי שנכתב בר"ה וביו"כ, אמנם מתמתקין מעט מעט עד גמירא בחנוכה ופורים" עי"ש, ומבואר דקאי על מסירת הפתקין דהוא בעיקר בהושענה רבה ושמיני עצרת דנמתקים עד פורים, **ואגב ראוי לציין שמבואר מדבריו הק' שגמר החתימה אינו נגמר בחנוכה, רק נמתק בחנוכה עד פורים**.

ובספר 'זרע קודש' (ליל ג' דחנוכה) כתב, וז"ל "מצינו בספרים דכתיבה בר"ה, חתימה ביו"כ וגמר דין בהוש"ר, **ועכ"ז דהפתקים יוצאים אין להם כח להתקיים עד חנוכה אולי יתקן מה שעיות, ונמצא דקדושת החג נמשך עד חנוכה שאז רשות לקיים הפתקין, לכך יש לו לאדם להמשיך על עצמו ולקשר קדושת החג עד חנוכה**", עי"ש, **הרי לנו מבואר להדיא דהיינו הגמר דין של הושע"ר**, דהיינו המסירת הפתקין אינו נתקיים עד חנוכה, ומשום זה קדושת החג נמשך עד חנוכה.

ועיי' ב'אמרי נועם' (פ' בהעלתך אות ד) שכתב: "דצדיקים הראשונים גילו לנו ברוח קדשם אשר הדבר נמשך עד חנוכה, ולזה ג'ש'ם ר"ת ג'וף מ'נורה ש'מן, היינו שעל כמו רעות פועלין חתימה לחיים כמו בשעת ברכת תפלת גשם, ומבטלין כל רעות וממשיכין חיים", עי"ש. וע"ע מש"כ בפר' וישב (אות י"ד): דכל הפעולות והחסדים של ארבעה מינים ניכר פעולתם בימי חנוכה ואז יורד המשכות חסדים, לולב צריך "**אגד**" הוא **ח' ימי חנוכה** עי"ש, **הרי מבואר דהוא מעין קדושת סוכה ושמ"ע**.

ובס' 'שער יששכר' (ימי אורה אות צב) מביא בשם הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זצ"ל, וז"ל: "סלח נא לעוון **ה'זה כ'גודל ח'סדך ו'כאשר נ'שאתה ר"ת חנוכה**, דגמר החותם הוא בחנוכה, ונעוץ סופו בתחילתו, תחילת החותם ביו"כ יחתמון דאז נאמר פסוק זה, וסוף החותם חנוכה, עי"ש. ומשמע **דגמר החותם של יום כיפור הוא עד חנוכה**.

ובאמת כבר ציינו שיסוד הדברים מבואר בלקוטי מוהר"ן (ח"ב אות ז) וז"ל: "כי ענין חנוכה, דע, כי כל אחד ואחד כפי מה שזוכה לפעול בקשתו ביום הכפורים, דהינו בקשת סלח נא, כן יש לו חנוכה, כי על ידי סלח נא נעשה חנוכה. כי משה רבנו בקש (במדבר י"ד) 'סלח נא לעון העם הזה' - על חטא המרגלים, ועל־ידי חטא המרגלים גרמו חורבן בית־המקדש, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (תענית כט), שהשם יתברך אמר להם: 'אתם בכיתם בכיה של חנם, אני אקבע לכם בכיה לדורות'. כי אותו הלילה ליל תשעה באב היה, שבו נחרב הבית המקדש, ומשה רבנו בקש על זה סלח נא, כי בזה החטא והפגם תלויים כל העוונות, כי על ידי זה הפגם נחרב הבית המקדש, ובזמן שבית־המקדש, היה קיים, היינו נקיים מעוונות, כמו שכתוב (ישעיה א) 'צדק ילין בה', ופי' רש"י, כי תמיד של שחר היה מכפר על עבירות של לילה, ותמיד של בין הערבים היה מכפר על עבירות של יום. כי ישראל עם קדוש, לפי גודל רוחניותם ודקותם אין יכולין לישא עליהם המשא של עוון אפלו יום אחד, על כן אנו צריכין את הבית המקדש, שיכפר עלינו בכל יום. ומעת אשר חרב בית מקדשנו, אין אנו יכולים לנקות עצמנו מן העוונות, כי אין מי שיכפר בעדנו. ומשה רבינו עליו השלום שידע כל זאת, על כן מסר נפשו על ישראל, ובקש 'סלח נא לעון העם הזה' וכו', כי ידע שבזה החטא תלוי חורבן הבית, שהוא כולל כל החטאים כנ"ל. **וכשזכה לפעול בקשתו, מזה נעשה בחינת חנוכת הבית, בחינת חנוכ"ה, היפך חורבן הבית. וכן כל אחד כפי מה שזוכה לפעול בקשת סלח נא ביום הכפורים, שעי"ז נתתקן פגם חורבן הבית, כ"כ נעשה**

בחינת חנוכת הבית, בחינת חנוכה. נמצא שחנוכה נעשה על־ידי סלח נא כנ"ל, וע"כ רמז משה רבינו עליו השלום, צירוף חנוכה בפסוק סלח נא, כי סלח נא לעון העם ה'זה כ'גודל ח'סדך ו'כאשר נ'שאתה וכו' - הוא ר"ת חנוכה, כי חנוכה נעשה ע"י סלח נא וכו' כנ"ל. עי"ש.

ומרן רבינו שליט"א בספרו 'לב אהרן' לחנוכה (מאמר י"ד) כתוב ג"כ לרמז את יום זאת חנוכה על יום כיפורים, וז"ל בתו"ד: "ולפי זה עוד טעם שנקרא זאת חנוכה, כי זאת מורה על יום הכיפורים, כמו שנאמר (ויקרא טז ג) בזא"ת יבא אהרן אל הקודש, וקאי על הקרבנות ביום הקדוש. ועל כן נקרא בשם זא"ת חנוכה, להורות שביום הזה עדיין יכולים לפעול בו כמו ביום הכפורים, כי בזא"ת אני בוטח (תהלים כז ג), ביום זא"ת חנוכה, שביום הזה יכולין לתקן הכל", עי"ש.

אולם ראוי לציין את לשו"ק של הרה"ק רבי אהרן מקארלין זצ"ל בספרו 'בית אהרן' שכתב: "ובאמת נראה אשר הכל הוא בשמיני, מילה הוא בשמיני, ובחג הסוכות שמיני עצרת, כדאיתא במדרש עצרו לי יום אחד, כי אז הוא שלימות כל הייחודים שנעשה בזה החודש ונגמר בשמיני עצרת. ובחנוכה צריכים להדליק שמונה נרות. **ולדעתי יכול להיות שנר השמיני של חנוכה היא אותה בחי' עצמה של שמיני עצרת ולכן אומרים הצדיקים שבחנוכה הוא גמר חתימה,**" עי"ש, ולפי"ז הוא ממש בחינת שמיני עצרת.

וקדושת רבינו ז"ל ב'דברי יואל' ח"ב (רעט:) ביאר דהוא באמת שמיני עצרת, דהא הב"י מתרץ דבכל יום לאחר שנתנו השמן בנר נתמלא עוה"פ, וכבר הקשו הפר"ח ועוד דא"כ מה הי' הנס ביום השמיני, אמנם לפי מש"כ הרוקח (הלכות חנוכה סי' רכ"ה) דנר חנוכה מרומז בתורה במה שסמך מצות שמן ומנורה לסוכות, דמה סוכות שמונה ימים כמו"כ חנוכה, **א"כ מבואר דכמו סוכות יש לו שמי"ע כמו"כ חנוכה, ויום שמיני הוא באמת לאו מיומי דחנוכה דהא באמת לא הי' נס באותו יום, רק הוא ממש עצרת,** דהיינו יום שהקב"ה אומר לישראל קשה עלי פרידתכם, וביאר שם עומק קדושת יום שמיני עצרת, דלכאורה הא סוכ"ס אחר יום זה נפרדים מהקב"ה, ומאי ריוח יש לן בחד יומא? וע"כ הכונה דאדם ישום על לבו לעצור אצלו השפעות של יו"ט לבל יפרד ממנה, וימשיך קדושת מועדים על כל השנה, וזה קשה עלי 'פרידתכם', דקשה אם יפרד מהקדושה, וע"י עכבה יום אחד יעצרו בקרבם הקדושה, וממנו יקחו לעבוד את ה', וזה נמי גבי חנוכה מטעם דקשה עלי פרידתכם וכו' - יש לנו יום אחד לעצור את קדושת הימים.

ומתורתו של רבינו שליט"א בספר 'לב אהרן' לחנוכה (מאמר י"א אות כ"ז) למדנו עוד יותר שסגולת יום זאת חנוכה הוא גם כסגולת יום שמיני עצרת, וז"ל: "כתב הרוקח (הלכות חנוכה סימן רכה) כי בפרשת אמור אל הכהנים (ויקרא כג ב) התחיל שבת ורגלים פסח ועצרת ראש השנה ויום הכפורים סוכות, וסמיך ליה (ויקרא כד ב) ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, רמז לחנוכה שמן זית מצוה מן המובחר, וסמך שמן ונרות לסוכות, מה סוכות שמונה ימים אף חנוכה שמונה ימים, עכ"ד. **ולפי זה יום השמיני זאת חנוכה הוא מכוון נגד שמיני עצרת.**

ביאור הענין, דהנה בשבעת ימי חג הסוכות אנו לוקחים הארבעה מינים, ובשמיני עצרת אנו חסרים ממצוה זו. והענין כי בחג הסוכות אנו לוקחים הארבעה מינים שרומזים על ראשי האברים (ויק"ר פ"ל סי"ד), כדי לעורר את רמ"ח אברינו שישתעבדו לעבודתו ית"ש, ובהגיע היום שמיני עצרת כבר נתעורר כל הגוף להיות משועבד לה', ועל כן אנו עושים הנענועים רק עם הגוף, ואנחנו מנענעים עצמינו לכבוד ה' ושמחים בשמחת התורה.

וכדבר הזה הוא בשמונת ימי החנוכה, שבכל לילה על ידי הדלקת הנרות נשפע אור וקדושה על נשמת איש הישראלי הנקרא נר, ככתוב (משלי כ כז) נר ה' נשמת אדם, וקדושת מעשה המצוה מביאים התלהבות דקדושה בפנימית האדם, אמנם לאחר שעברו שמונה לילות של חנוכה, שוב אין מדליקין עוד את הנרות, וכדאיתא במדרש (תנחומא נשא פכ"ט) נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון מוסיף עליו כל שהוא ומדליקו ביום שני וכו', אבל הותיר ביום שמיני עושה לו מדורה בפני עצמו. **והוא כי ביום השמיני אינו צריך עוד לעשות שום פעולה חיצוני להאיר את נשמתו, אלא השפעת שמונת לילות של חנוכה כבר מאירים בו כל כך, עד שהוא עושה לו מדורה בפנ"י עצמ"ו,** היינו שנפש האדם כבר בוער ודולק בעצמו ברשפי אש שלהבת יה. **ובכן כיון שזאת חנוכה הוא מכוון נגד יום שמיני עצרת, הרי סגולת שני ימים אלו שוין,** ועל יום שמיני עצרת איתא בזוה"ק (נח דף סד:) שהקב"ה אומר שאל מה דבעי ויהיבנא לך, **וגם בזאת חנוכה הקב"ה אומר שאל מה דבעי ויהיבנא לך, ויכולים לבקש מהשי"ת מה שרוצים והוא יתן לנו. והקב"ה ייטיב לנו החתימה לטב ולחיין ולשלם",** עי"ש.

ובס' 'דעת משה' [להרה"ק רבי משה מקאזניץ זצ"ל] מרחיב ענין זה, ונעתיק לשונו: "יום שמיני של חנוכה נקרא זאת חנוכה, וטעמא צריך. אך הענין דנודע בכל עת מוצאי שבת ויום טוב, הנפש מתגעגע על פרידת העת ההוא לאמר מי יתן כזה גם יום מחר, וטעם הדבר כי בכל עת עשיית המצוה שואב האדם קדושה והארה מקדושת המצוה ומזה בא השמחה של מצוה, ובאם האדם איננו טועם חלילה מעשיית המצוה מה לשמחה זו עושה, ולזה האדם הטועם מתגעגע על פרידת המצוה ממנו וטוב הי' בעיניו להיות כזה עוד למען ישאב עוד מהקדושה, ומשתוקק מאד מתי בא לידו המצה כזו עוד. **לזאת ביום שמיני של חנוכה שהוא זמן פרידת מצות נר חנוכה, ועד הנה שאב קדושה והארה מנרות חנוכה נקראת זאת חנוכה, כי זאת הוא לשון נוקבא בחי' מקבל אשר עד הנה קיבל הארה וכעת הולך ממנו**", עי"ש.

ובספה"ק 'מגן אברהם' (דפוס החדש דף קמו) כתוב: "וזה שנקרא יום האחרון של חנוכה בשם זאת חנוכה, כי זאת במילואו בגימ' כמנין אתרג כי כשם שאחרי ז' ימי הסוכות שמברכין בהם אתרוג אחר כך בהושענא רבה ושמיני עצרת היא הגמר חתימה, כמו כן אחרי ז' ימי חנוכה, ביום השמיני בזאת חנוכה היא גם כן הגמר חתימה וכו' עי"ש, הרי מבואר נמי דהוא בבחינת שמיני עצרת.

וכעין זה איתא ב'שפתי צדיק' (אות מד): "זאת חנוכה מביא אור של נר חנוכה על כל השנה, וע"כ עושין לגמרה של מצוה גמר הארת נר חנוכה, **כמו שאמר אליהו ז"ל לאלישע אם תראה לוקח מאיתך יהי' לך כן, אף אם ראה אותו כל ימיו, מ"מ ע"י קשה עלי פרידתכם יחול אור רבו עליו ואור עצמו ויהי' פי שנים, כן יהי' בגמר הנרות וכו' עי"ש**.

ועי' ב'שם משמואל' (לזאת חנוכה) שביאור הענין: "יש לפרש הענין ששמיני נקרא זאת חנוכה. דהנה ההארות הגדולות שבחנוכה אין תכלית הכוונה על שמונת ימים אלה בלבד, אלא שמהם ימשך לכל השנה, והנה כל שמיני הוא כח כולל מהשבעה שלפניו, וכמ"ש הרמב"ן בשמיני עצרת. ויש לומר שיום השמיני זה באשר הוא כח כולל מהשבעה שלפניו, הוא נעשה אמצעי להמשיך מהשבעה לכל ימות השנה, **וזה הענין הוא בשוה כמו בשמיני עצרת כמו בשמיני של חנוכה, על כן נקרא בשם זאת חנוכה**. והדברים נכונים למבין וישרים למביני דעת, עי"ש.

ואע"ג דבכמה מספרי קודש מבואר דגמר החתימה הוא בחנוכה, ומסגנון לשונם משמע דהוא בכל שמונת ימי חנוכה, ולאו דוקא זאת חנוכה, כבר כתב בספה"ק 'עטרת ישועה' לזאת חנוכה: "אמרו הצדיקים אשר עיקר חותם הטוב הוא בחנוכה **וכוונתם הוא על זאת חנוכה**, יען כי אז נשלמו הי"ג מדות של רחמים מאוצר מתנת חנם אע"פ שאינו הגון ואינו כדאי" וכו', עי"ש, וכן כתב הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר זצ"ל בספרו 'מאמר מרדכי' (לזאת חנוכה תרצ"ו): "ואומרים בשם הצדיקים כי בחנוכה היא גמר החתימה **והעיקר היא בזאת חנוכה**", עי"ש.

ובספר רביד הזהב [מהרה"ק רבי ישראל דוד גילערנטער זצ"ל] בחלק 'דביר המוצנא' פרשת וישלח, כתוב: "**ידוע מפי ספרים וסופרים דחנוכה היא גמר חתימה של ימים נוראים העברו**, וכל התפלות אשר לא נתקבלו בעוה"ר בימי הנוראים אם עושה תשובה נתקבלו בחנוכה", עי"ש.

ורמז נאה מצאתי בספר 'חיי יצחק' [מהרה"ג רבי יצחק יוסטמאן ז"ל תלמידו של השפ"א]: "מנהג בין החסידים לברך זה לזה בחנוכה לגמר חתימה טובה עי"ש, ומוסיף עוד דבסדרא זו נסדר בחוק לישראל [מהאריז"ל] דברי הרמב"ם בהל' תשובה ויו"כ, דימי כפרה וסליחה הוי" עי"ש.

אולם בספה"ק 'תולדות אהרן' לחנוכה, מצינו דבר חדש, וז"ל: "דאורות הבהירות בימי החנוכה השפע והבהירות שמוריד הבורא לישראל מתחיל בחנוכה, כי עד חנוכה הוא הושענא רבה שהוא גמר החתימה, **הלכך ערב חנוכה הוא גמר החתימה**, ובחנוכה מתחלת שפע ובהירות חדשה להוריד על נשמות ישראל, ולכך מדליקין הנרות בחנוכה שהם אור, לרמז על אורות הבהירות שמתחילים באותן הימים", עי"ש, מבואר מדבריו דבר חדש, שאדרבה **גמר החתימה הוא בערב חנוכה**.

ונסיים דברינו במה שמתאמרא משמי' קדשו של הרה"ק מרוזין זצ"ל "**דמה שצדיקים יכולים לפעול מהשי"ת בראש השנה ויום הכיפורים, יכול כל יהודי לפעול בזאת חנוכה**" והשי"ת יטיב לנו החתימה לטב ולחיין ולשלם. ובזכות קיום מצות נר חנוכה נזכה לראות בקיום הבטחתו יתברך (צפניה א יב) בעת ההוא אחפש את ירושלים בנרות, ובמדרש (פס"ר פ"ח) שיקיים ובשביעית יצא לחפשי, ואור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו, בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

ווער קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מזלא טבא וגדיא יאה

ברגשי הודאה והערכה מעומק לבב, נשגר בזה ברכת מזל טוב,
כשהשמחה במעונו של ידידינו ומכובדינו תקדמנו ברכות טוב,

זמירות יאמרו וישמיעו תשבחות, קדם האי גברא יקירא המהולל בתשבחות, עד אין גבול וסוף
אהוב נערץ ומהולל בפי כל, מהיושבים ראשונה במוסדות סאטמאר בכל קצוי תבל, נדיב ושוע
במיוחד עומד בעזרת מוסדותינו, ומריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בלב נאמן ומסור
פו"ר נתן לאביונים יום וליל, רודף צדקה וחסד לפרט ולכלל, אין גומרין עליו את ההל

הדבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה זאב וואלף פערל הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב באה"ק

מגדולי התומכים למען הקמת הבית הגדול
לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לרגל אירוסי בתו החשובה והמהוללה שתחי' למצ"ט

עם ב"ש הבה"ח המו"מ התו"ש כמר **יוסף מאוראקאוויטש** *נ"י*

בן יחידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **ישכר דוב מאוראקאוויטש** *הי"ו*

אב"י בקהילת יואל יצ"ו

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

יצחק אייזיק דויס | יואל בראוועד

בשם ווער קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

בזא"ת יבוא אהר"ן אל הקודש

פתורתן של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בסוגלת יום זאת חנוכה וענינה

נתכבד לגיש ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א ותשוח"ה להם

ישראל קדושים הן שימה בפיהם לקרוא את יום השמיני מימי חנוכה בשם זאת חנוכה, ובוודאי לא דבר ריק הוא.

וי"ל על פי מה שכתב הגאון רבי שלמה קלוגער זללה"ה בקהלת יעקב (לחנוכה דרוש טו עמוד כח) ברמז נס חנוכה, שנשאר שמן על יום אחד וממנו נעשה נס להדליק עוד שבעה, כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו כג), ואור זה שנמצא בפך מרמז על התורה, והשבעה הנוספין בדרך נס, המה כנגד שבע מצות דרבנן, והראה הקב"ה שחביב עליו דרבנן יותר משל תורה, דשל תורה נעשה רמז ביום אחד שנשאר שמן בבפך, אבל כנגד שבעה דרבנן עשה הקב"ה נס לכל אחד בפני עצמו, והראה הקב"ה דמצות דרבנן חביב עליו יותר, עכ"ד.

והנה כתב הטורי זהב (או"ח סי' עת"ר סק"א) שביום הראשון נשאר מעט מן השמן שהיה ראוי לדלוק, ועל אותו השיור באה הברכה להרבות השמן, עכ"ד. ולפי האמור יש לומר שזה בא להורות על שבעה מצות מדרבנן, שיש להם שורש וסמך בתורה שבכתב, כי חכמינו ז"ל לא חדשו שום דבר עד שמצאו רמז ואסמכתא בקרא, ועל כן ביום הראשון שהוא נגד תורה שבכתב נשאר בו מעט שמן, וממנו נתרבה הברכה בשבעה ימים האחרים שהן נגד שבע מצות מדרבנן.

עוד זאת נקדים מה שכתב בבני יששכר (לחנוכה מאמר ג אות לא) ברמז מאמרם ז"ל (שבת כב.) נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים פסולה, דהנה תרי"ג מצות הם דאורייתא (מכות כג.) ושבע מצות דרבנן, להשלים מנין כת"ר, על כן יש תר"ך אותיות בעשרת הדברות, תרי"ג עד אשר לרעך (במד"ר פי"ג סט"ו), ותיבות אשר לרעך נגד שבע מצות דרבנן, כל אות מורה על מצוה אחת כפי הסדר שנתקנו בזמן, והנה המצוה הזאת היא האחרונה בזמן והיא המשלמת לכת"ר, על כן למעלה מעשרים פסולה, כי עשרים בגמטריא כתר, וגם האות האחרונה של עשרת הדברות אות ך' רומז למצוה זו, ומורה על השלמת הכתר, על כן למעלה מן ך' לא יצא ידי חובתו, עכ"ד.

והלום ראיתי בחתם סופר (תורת משה פ' יתרו עמוד קח) שכתב לרמז שבע מצות דרבנן בז' אותיות אשר לרעך, שהן ראשי תיבות אבילות, שמחת חתן וכלה בשבעת ימי המשתה, שהן תקנת משה רבינו ע"ה (ירושלמי ריש כתובות), רחיצה זה נטילת ידים, לחם שהוא פת גוי ועמו נכלל בישולי נכרים, רשויות זה עירובי חצירות ושיתופי מבואות, עמלק זה מקרא מגילה, כהנים נס חנוכה שנתקן על ידי כהנים. (וע"ע בדרשות חתם סופר שבועות דף רצא.). והרה"ק מקאמארנא זללה"ה בהיכל הברכה (בסוף הספר) חושב הז' מצות, ברכות הנהנין, נר שבת ויום טוב, הלל, מגילה, נטילת ידים, עירוב, הדלקת נר חנוכה, ונרמזו באותיות אש"ר לרע"ך בדרך הרמז והסוד כפי דרכו בקודש, עי"ש. ועכ"פ מצות נר חנוכה היא מצוה האחרונה של ז' מצות דרבנן.

ובכן לך תעלה הטעם שנקרא יום שמיני בשם זאת חנוכה, כי יום ראשון הוא נגד תרי"ג מצות דאורייתא, ואחר כך באו שבעה ימים, על סדר שבעה מצות דרבנן, ויום השמיני שהוא לבסוף מכוון נגד מצות חנוכה שהוא מצוה השביעית דרבנן, ולכן נקרא בשם זא"ת חנוכ"ה, שהוא מכוון נגד מצות חנוכה.

*

מנהג ישראל קדושים שימה בפיהם לקרוא את יום השמיני מימי חנוכה בשם זאת חנוכה, וטעמא בעי.

ב) ידוע קושית הבית יוסף (או"ח סימן עת"ר) למה קבעו חנוכה שמנה ימים, והרי השמן שבפך היה בו כדי להדליק יום אחד, נמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה ימים, ותירץ הפרי חדש (שם) שיום הראשון נקבע על נס נצחון המלחמה. והקשו המפרשים דאם כן למה תקנו להדליק נר חנוכה גם ביום הראשון, ומה ענין הדלקת הנרות לזכר נצחון המלחמה.

ג) כתב בשלטי הגבורים (על הגהות מרדכי פ"ב דשבת) קבלנו סימן בפסוק (בראשית מג טז) וטבח טבח והכן, הח' מטבח ותיבת והכן הם אותיות חנוכה, וזה סמך לסעודות שעושים בחנוכה, ואותיות וטבח טבח בגימטריא מ"ד

כמנין הנרות עם השמשים. וצריך ביאור מה שייכות הסעודות שעושין בחנוכה עם מספר הנרות הרמוזים בפסוק זה.

ד) כתב המגן אברהם (או"ח ריש סימן עת"ר) נוהגין הנערים העניים לסבב בחנוכה על הפתחים. וראוי להבין בטעם הדבר.

ויתבאר בהקדם מאמר נפלא מאת הרה"ק המגיד מקאזניץ זללה"ה (הובא באמרי נועם פ' בראשית) על הכתוב (תהלים לג יח) הנה עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב, דהנה איתא בגמרא (תענית ח:) בימי רבי שמואל בר נחמני הוה כפנא ומותנא, אמרי היכי נעביד נבעי רחמי אתרתי לא אפשר, אמר להו רבי שמואל בר נחמני נבעי רחמי אכפנא, דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב, דכתיב (תהלים קמה טז) פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון. והענין כי בזמן שיש מות ורעב, הקב"ה נותן כח לצדיקים להוציא אות ע' מתיבת רעב ולהכניסו לתיבת מות, ומצירוף מות רעב נעשה צירוף מעות רב, וממילא סר הרעב והמות, ונמשך חיים ופרנסה. וזהו הנה עי"ן ה' אל יראיו, היינו שנמסר אות עי"ן ליראי ה', להוציאו מרעב ולהכניסו למות, ודין גרמא להציל ממו"ת נפשם, כי נעשה ממות מעות, ולחיותם ברע"ב, כי נעשה מרעב רב, עכ"ד ודפח"ח.

אמנם מצינו בספרן של צדיקים שכח זה להפוך צירופי תיבות לטובה ולברכה, דבר זה נפעל בכח חכמת התורה, כמו שכתב בנועם אלימלך (פ' נח) בביאור הפסוק צהר תעשה לתיבה, כי הצדיק על ידי תיבת התורה שלומד בה, הוא מהפך הצרה לצהר, עכ"ד. וכן כתב גם כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך משה (פ' בשלח עמוד קיח).

והנה באותן הימים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, היה להם לישראל גזירת שעבוד ועוני, כלשון הרמב"ם ז"ל (הלכות חנוכה פ"ג ה"א) בבית שני כשמלכי יון גזרו גזירות על ישראל ובטלו דתם וכו', ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם וכו', ולחצו להם לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו, וגברו בני חשמונאי הכהנים והושיעו ישראל מידם, עכ"ל. ובכן יתכן לומר כי בימים ההם היה להם לישראל בחינת מות ורעב, מכח גזירות היוונים שלחצום לחץ גדול ופשטו ידם בממונם, אבל החשמונאים הקדושים זכו להפוך הצירוף למעות רב, להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב, ודבר זה פעלו בכח התורה, כאמרינו בהודאה, מסרת גבורים ביד חלשים וכו' וזדים ביד עוסקי תורתך.

ולזה הראה להם השי"ת אות לטובה ונעשה להם הנס במנורה ובשמן, כי המנורה והשמן רומזים לחכמת התורה, כאמרם ז"ל (בבא בתרא כה:) הרוצה להחכים ידרים, וסימנך מנורה בדרום. וכן אמרו (מנחות פה:) כל מקום ששמן זית מצוי שם החכמה מצויה. ובא להם נס זה מן השמים לעזר וסיוע להמתיק כל הצירופים לטובה ולברכה בכח התורה, ועל ידי זה זכו לבטל כל גזירות רעות שגזרו עליהם מלכות יון הרשעה, והפכו צירוף מו"ת רע"ב לבחינת מעו"ת ר"ב.

ובזה מיושב שפיר מה שתקנו הדלקת הנרות לזכר נס נצחון המלחמה, כי לפי דרכינו למדנו שנצחון המלחמה בא להם מכח חכמת התורה שנשפע עליהם על ידי הדלקת המנורה, ועל ידי זה זכו להפוך כל הצירופים לטובה ולברכה.

ולכן אמרו חכמים (שבת כב.) נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה, משום דלא שלטא ביה עינא. ויש בזה רמז, בהיות שנעשה הנס בבחינת הנה עין ה' אל יראיו, להפוך צירוף עי"ן לטובה, על כן מן הראוי להדליק באופן שיהא שלטא ביה עינא.

ובהיות כי בימים ההם בזמן הזה זכינו לבטל צירוף מו"ת רע"ב לצירוף מעו"ת ר"ב, להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב, על כן נהגו לעשות סעודות בימי חנוכה, כדי לרמז על מה שזכינו לביטול גזירת רעב, והיינו טעמא נמי שנוהגים הנערים לסבב על הפתחים לקבל מעות, כדי לרמז על מה שזכינו להפוך הצירוף לבחינת מעו"ת ר"ב.

ועל פי זה יתבאר מה שדרש השלטי הגבורים בפסוק וטבח טבח והכן, רמז להדלקת מ"ד נרות בחנוכה, ורמז לסעודות שעושין בחנוכה, כי ממה שאנו מדליקין מ"ד נרות מזה מוכח שתקנו חנוכה שמונה ימים, והגם שלא היה הנס רק לשבעה ימים, מכל מקום מדליקין ביום הראשון זכר לנצחון המלחמה שהיה בכח חכמת התורה הרמוז במנורה, ובכח חכמת התורה זכינו להפוך הצירופים לטובה ולברכה, ולזה אנו עושים סעודות זכר לביטול צירוף מות ורעב.

ובמסילה נעלה לבאר בזה טעם לשבח על מה שנקרא יום השמיני של חנוכה בשם זאת חנוכה, דהנה כתב באוהב ישראל (לחנוכה) כי בשבעת ימי החג היו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות ושריהם, ובכל יום היה פוחת והולך להכניע כח הקליפות ולהמעיטן, ומיום שביעי של סוכות עד יום אחרון של חנוכה, הוא שבעים יום, דוק ותשכח, כאשר נחשוב

החדשים כסדרן אחד מלא ואחד חסר, עי"ש שהאריך בסודן של דברים. ולפי דרכינו י"ל הרמז בזה, כי מחג הסוכות עד יום שמיני של חנוכה באלו שבעים ימים נפעל למעלה פתקא טבא לכל בני ישראל, ונמשך בחינת עי"ן בבחינת הנה עי"ן ה' אל יראיו, שיוכלו בני ישראל להוציא העי"ן מתיבת רע"ב ולהכניסו לתיבת מו"ת, לבטל כל גזירות רעות ולהמשיך עליהם חסד ורחמים.

ועל כן ביום השמיני של חנוכה שבו נשלם מספר ע' ימים, הכי קרא שמו זאת חנוכה, כי ביום הזה יש לנו כח נשגב בבחינת הנה עין ה' אל יראיו להפוך צירוף אות עי"ן לטובה, ודבר זה היה עצם נס חנוכה, שזכו החשמונאים לעשות צירוף העי"ן בחסד וברחמים, להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב.

והנה אמרו חז"ל (תענית כד.) כלה בזמן שעיניה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה. ויש לומר בזה בדרך רמז, כלה רומז לכנסת ישראל כלה קרואה בנעימה, בזמן שעיניי"ה יפות, שאם זוכים להתעוררות רחמים ביום זאת חנוכה שהוא יום העי"ן מחג הסוכות, אין כל גופ"ה צריכה בדיקה, חנוכה בגימטריא גוף, כי בתיקון הנעשה ביום השמיני מתעלה כל עבודת ימי החנוכה לטובה, להמשיך חסד ורחמים לכל בית ישראל.

ועל כן מסוגלין ימי החנוכה ובפרט ביום זאת חנוכה להשפעת בני חיי ומזוני וכל מיני ישועות והצלחות, והוא בכח המשכת העי"ן לטובה, שנמתק הצירוף מו"ת רע"ב לבחינת מעו"ת ר"ב, ונשפע חיי אריכי ומזוני רוויחי, גם נשפע בני ברוכי, כי חנוכ"ה בגימטריא ט"ף, הילדים אשר חנן אלהים את עבדך, ובכלל זה גם כן זיווגים הגונים, כטעם (שבת כא:) מצות חנוכה נר איש וביתו. השי"ת ישפיע טובה וברכה חסד ורחמים לכל בית ישראל.

*

עוד יתבאר טעם הדבר שנקרא יום השמיני של ימי החנוכה בשם זאת חנוכה.

ונ"ל כי ידוע קושית הבית יוסף (אורח חיים סי' עת"ר) למה קבעו חנוכה שמונה ימים, והרי שמן שבפך היה בו כדי להדליק יום אחד, נמצא שלא נעשה הנס אלא שבעה ימים. ותירץ החיד"א ז"ל (ראש דוד פ' מקץ) בשם הקדמונים, כי היוונים גזרו על חודש שבת ומילה, ולכן רצו שיהיו נרמזין שלש מצות אלו בימי החנוכה, ושבת וראש חודש נופל תמיד בימים אלו, וקבעו שמונת ימים לרמז על מצות מילה שהוא לשמונה ימים.

ומוסיף שם החיד"א לבאר הטעם שגזרו היוונים לבטל מישראל דייקא שלש מצות אלו חודש שבת ומילה, כי על ידי אלו המצות ניכר שישראל נקראים בנים למקום. מצות שבת מוכיח שישראל נקראו בנים, כי גוי ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח:), והטעם משום דשבת קודש הוא שרביטו של מלך, והמשתמש בשרביטו של מלך חייב מיתה (סנהדרין כב.), וישראל שומרים את השבת משום דנקראו בנים והשי"ת למו אב. מילה אות ברית קודש, אמרו בזוהר (שלח דף קסה:) דאי נטרין בברית אקרון בנים. קביעות החודש מורה שנקראו בנים, דהרי השי"ת בעצמו כביכול שומר הקביעות שקובעין הבנים, אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מועטין (ראש השנה כה.). וכאשר נתבטלה עצתם בנס חנוכה, הראה הקב"ה חיבתו על ישראל, ונתגלה לעין כל שאנו בנים למקום, עכ"ד.

ובזה פירש בבני יששכר (חנוכה מאמר ד אות פח) נוסח ההודאה ואחר כך באו בניך לדברי ביתך וכו' וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו בהלל ובהודאה, כי היונים רצו לבטל מישראל אלו השלש מצות בכדי שלא יהיה להם תואר בנים, הנה בעת הישועה אמר, ואחר כך באו בניך, נשארו על עמדם בתואר בנים, ואמר לבעבור זה קבעו שמונת ימי חנוכה אלו, שמונ"ת דייקא, בכדי לרמז מצות מילה, ואל"ו דייקא, שיש באלה הימים שבת וראש חדש, ובזה מראים קבל עם ועולם כי חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, עכ"ד.

ועל יסוד דבריהם הקדושים נראה לדרוש בגודל סגולת ימי החנוכה ובפרט ביום השמיני, שהרי אמרו חז"ל (קידושין כט.) האב חייב בבנו למולו ולפדותו וללמדו תורה ולהשיאו אשה וללמדו אומנות, עי"ש. ובהיות שקבעו שמונת ימי חנוכה אלו לזכר שלש מצות חודש שבת ומילה, משם נראה בעליל שבני ישראל הם בנים למקום, על כן בודאי מתעורר בשמים ממעל בחינת אנו בניך ואתה אבינו, והקב"ה כביכול משפיע לבני ישראל כל חיובי האב על הבן.

והנה אחד מחיובי האב הוא להשיאו אשה, ועל כן יש בסגולת הימים האלו ובפרט ביום השמיני להמשיך זיווגים טובים לבחורי ישראל, והיינו טעמא שנקרא היום השמיני בשם זאת חנוכה, על שם הכתוב (בראשית ב כג) לזאת יקרא אשה. לרמז כי ביום הזה מסוגל להמשיך זיווגים הגונים לבני ישראל.

*

יום השמיני שבמועד הזה נקרא בשם זאת חנוכה, ויש לתת טעם לדבר.

וי"ל בהקדם מה שכתב בעבודת ישראל (לפסח) לפרש הכתוב (ויקרא כג טו) וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, כי וספרתם הוא מלשון ספיר ויהלום, היינו שאתם צריכים להאיר עצמיכם, ולתקן מעשיכם בימים אלו, אמנם אף כאשר חלפו ועברו כמה שבועות שלא עשה תשובה ולא העיר את עצמו תיכף בתחילת ספירת העומר, אל יאמר שאין לו עוד תקוה, אלא עד ממחרת השבת השביעית תספרו, ר"ל כל זמן שיש אפילו יום אחד מהספירה תספר"ד, ר"ל תוכל להאיר ביום זה כל החמשים יום על ידי תשובה, עכ"ד. (ועיין בקדושת יום טוב פ' אמור).

וכדבר הזה יש לומר גם בעמדינו על סף ימי החנוכה, הן הם ימים המסוגלים להתעלות ולהיות מוסיף והולך בשמונה מדריגות במעלות הקדושה, אך בעוה"ר כאשר אנו מביטים על עצמינו, נפל רוחינו בקרבינו בראותינו אשר כמעט פרחו ועברו כל ימי האורה ועדיין לא פעלנו כלום, אבל באמת גם ברגע האחרונה נוכל לפעול ולתקן כל מדריגות של כל ימי החנוכה. ועל כן נקרא היום הזה זאת חנוכה, להורות שביום הזה נכלל בחינת כל ימי החנוכה, וביום הזה בלבד יכולין לפעול ולתקן כל הבחינות, והכל הולך אחר החתו"ם (ברכות יב.), היינו לפי העבודה ביום זאת חנוכה שהוא גמר החתימה.

ויש להוסיף לפי זה עוד טעם שנקרא זאת חנוכה, כי זאת מורה על יום הכיפורים, כמו שנאמר (ויקרא טז ג) בזא"ת יבא אהרן אל הקודש, וקאי על הקרבנות ביום הקדוש. ועל כן נקרא בשם זא"ת חנוכה, להורות שביום הזה עדיין יכולים לפעול בו כמו ביום הכפורים, כי בזא"ת אני בוטח (תהלים כז ג), ביום זא"ת חנוכה, שביום הזה יכולין לתקן הכל. והשי"ת ייטיב לנו החתימה לטובה, ובספר חיים טובים ברכה ושלום פרנסה טובה וגזירות טובות ישועות ונחמות נזכר ונחתם אנחנו וכל עם בית ישראל בכל מקום שהם לטב ולחיין ולשלם.

בטור ושולחן ערוך (אורח חיים סימן עת"ר) **ריבוי הסעודה שמרבים בחנוכה, הן סעודת הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה אלא להלל ולהודות. וכתב בליקוטי מהרי"ח** (דיני ומנהגי חנוכה) **המנהג אצל הצדיקים לעשות סעודה ביום השמיני הנקרא זאת חנוכה. ויש להבין הענין שלא תקנו לעשות סעודות בחנוכה, ומה שנוהגין לעשות סעודה ביום השמיני.**

ונ"ל על פי מה דאיתא במגילת תענית (פרק תשיעי) ומה ראו לעשות חנוכה שמונה ימים, והלא חנוכה שעשה משה במדבר לא עשה אלא שבעה ימים, וכן מצינו בחנוכה שעשה שלמה שלא עשה אלא שבעה ימים, אלא בימי מלכות יון נכנסו בית חשמונאי להיכל, ובנו את המזבח ושדוהו בשיד, ותקנו בו כלי שרת, והיו מתעסקין בו שמונה ימים.

וכבר העיר מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (לחנוכה אות קטז) כי בברייתא זו באו חכמים ליישב קושית הבית יוסף, מפני מה תקנו חנוכה שמונה ימים, ולזה אמרו שתקנו שמונת ימי חנוכה לזכר חנוכת המקדש והמזבח, שהוצרכו לבנות מזבח חדש והיו מתעסקים בו שמונה ימים, עכ"ד.

והנה מצינו בגמרא (כתובות י:) מזבח, מזיח ומזין מחבב ומכפר. ופירש"י בזכות הקרבנות העולם ניזון, שהקרבנות באין מן המזון וגורמין לו ברכה. ולפי זה י"ל דכל זמן שלא נגמר חנוכת המזבח היה חסר השפעת מזונות, אבל ביום השמיני של חנוכה כאשר נגמר ונשלם חנוכת המזבח, בו ביום חזרה ההשפעה מכח המזבח להמשיך מזונות ופרנסה לכל בית ישראל. וזהו טעם למנהגן של צדיקים לעשות סעודה ביום זאת חנוכה, לרמז כי ביום הזה מתעורר השפעת מזונות ופרנסה מכח חנוכת המזבח שהיה ביום הזה.

מנהג ישראל קדושים שימה בפיהם לקרוא את יום השמיני מימי חנוכה בשם זאת חנוכה, וטעמא בעי.

ונראה בהקדם דברי הגמרא במס' בבא בתרא (דף יז.) תנו רבנן, שלשה הטעימן הקב"ה מעין עולם הבא, אלו הן אברהם יצחק ויעקב, אברהם דכתיב ביה (בראשית כד א) וה' ברך את אברהם בכל, יצחק דכתיב ביה (שם כז לג) ואוכל מכל, יעקב דכתיב ביה (שם לג יא) וכי יש לי כל. ופירש רש"י, בכל מכל כל, כלומר לא חסרו שום טובה.

והנה כתב בבני ישששכר (חנוכה מאמר ד אות קמז) קבעו שמונת ימי חנוכה, כי הברכה העליונה שבאה בשמן ובמנורה נמשך ממקור הברכה שנתברכו אבותינו בכ"ל מכ"ל כ"ל, והנה בכ"ל מכ"ל כ"ל יש בהם שמונה אותיות כנגד שמונה ימים, ובשמונה ימים יש קצ"ב שעות כמנין בכ"ל מכ"ל כ"ל, עי"ש בדבה"ק.

ועל פי זה אמרנו וענינו שזהו סוד הענין שהעיד עלינו הבני יששכר (חנוכה מאמר ב אות כא) אשר הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז שנגנז לצדיקים לעתיד לבא, ובהדלקת נר חנוכה זוכה כל איש ישראל לפום דרגא דיליה לטעום מנוגה זיו אור הגנוז ההוא. והענין כי בהיות שהברכה שנמשך בחנוכה הוא מאותה ברכה שנתברכו אבותינו בכל מכל כל, והרי מפורש בגמרא אשר ברכת בכל מכל כל הוא ברכה שלימה מעין עולם הבא, על כן נמשך בחנוכה לכל בני ישראל מאותו אור בהיר שנגנז בעולם הבא.

והיינו טעמא נמי על מה שכתב בבני יששכר (חנוכה מאמר ה אות ז) המשכיל על דבר יבין היטב שבהארת מצוה זו יכולין לעורר רחמים בבני חיי ומזוני, עכ"ל. והענין כי בברכת בכל מכל כל נכלל בו כל מיני השפעות טובות בבני חיי ומזוני, כי בפסוק וה' ברך את אברהם בכל, פירש"י בכל עולה בגימטריא בן. ובאבן עזרא כתב, וה' ברך את אברהם בכל, באורך ימים ועושר וכבוד ובנים. ובכן מאחר שבימי החנוכה נמשך לנו אותה ברכה שנתברכו אבותינו בכל מכל מכל, ובברכה זו נכלל בני חיי ומזוני וכל טוב, על כן הזמן גרמא ביומין דחנוכה להמשיך בני חיי ומזוני לכל בית ישראל.

וביותר הזמן מסוגל לכך ביום השמיני של חנוכה, כמו שכתב בבני יששכר (חנוכה מאמר ב אות י) מרגלא בפומייהו דרבנן אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרות כעין ראש השנה, ולדעתי עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא זאת חנוכה, עי"ש. ולפי דרכינו י"ל כי ביום השמיני נשלם מספר שמונה אותיות שיש בברכת בכל מכל כל, ונשלם קצ"ב שעות שיש במספר בכל מכל כל, על כן ביום השמיני הזמן מסוגל ביתר שאת וביתר עוז להמשיך מאותה ברכה שנתברכו אבותינו בכל מכל כל, שהוא כולל בתוכו שפע רוחני מעין עולם הבא, ושפע גשמי בבני חיי ומזוני וכל מילי דמיטב.

ומעתה יובן הטעם שנקרא יום השמיני בשם זאת חנוכה, כדי לרמז שעיקר שפע הברכה הנמשך מכח מצות חנוכה, נשפע ביום השמיני, כאשר נשלמו מספר שמונה אותיות שיש בברכת בכל מכל כל, ונשלמו קצ"ב שעות שיש במספר של בכל מכל כל.

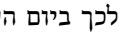

במדרש תנחומא (נשא פכ"ט) נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון, מוסיף עליו ומדליקו ביום שני וכו', הותיר ביום שמיני, עושה לו מדורה בפני עצמו. (והובא בטור ושלחן ערוך הלכות חנוכה סימן תרע"ז).

נראה לפרשו בדרך רמז, דהנה כתב בבני יששכר (לחנוכה מאמר ב אות יב) בשם הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זללה"ה, ל"ו נרות של חנוכה הם נגד ל"ו מסכתות, כי היוונים עמדו עליהם להשכיחם תורתך, ורצו לבטל חכמת התורה שנקרא אור, ובעת הישועה ליהודים היתה אורה זו חכמת התורה, על כן נתקן לדורות ל"ו נרות כנגד ל"ו מסכתות, ובימים אלו מאיר אור התורה לכל בני ישראל לדורותם, עכ"ד.

והנה כתב החיד"א בהגדת שמחת הרגל (לימוד א) בביאור מאמרם ז"ל (פסחים ה:) אין ביעור חמץ אלא שריפה, כי חמץ רמז ליצר הרע שהוא שאור שבעיסה, ואמרו חז"ל (קידושין ל:) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, עוד אמרו (תענית ז.) שהתורה נמשלה לאש. והיינו אין ביעור חמץ שהוא היצר הרע, אלא שריפה לשורפו באש התורה, עכ"ד.

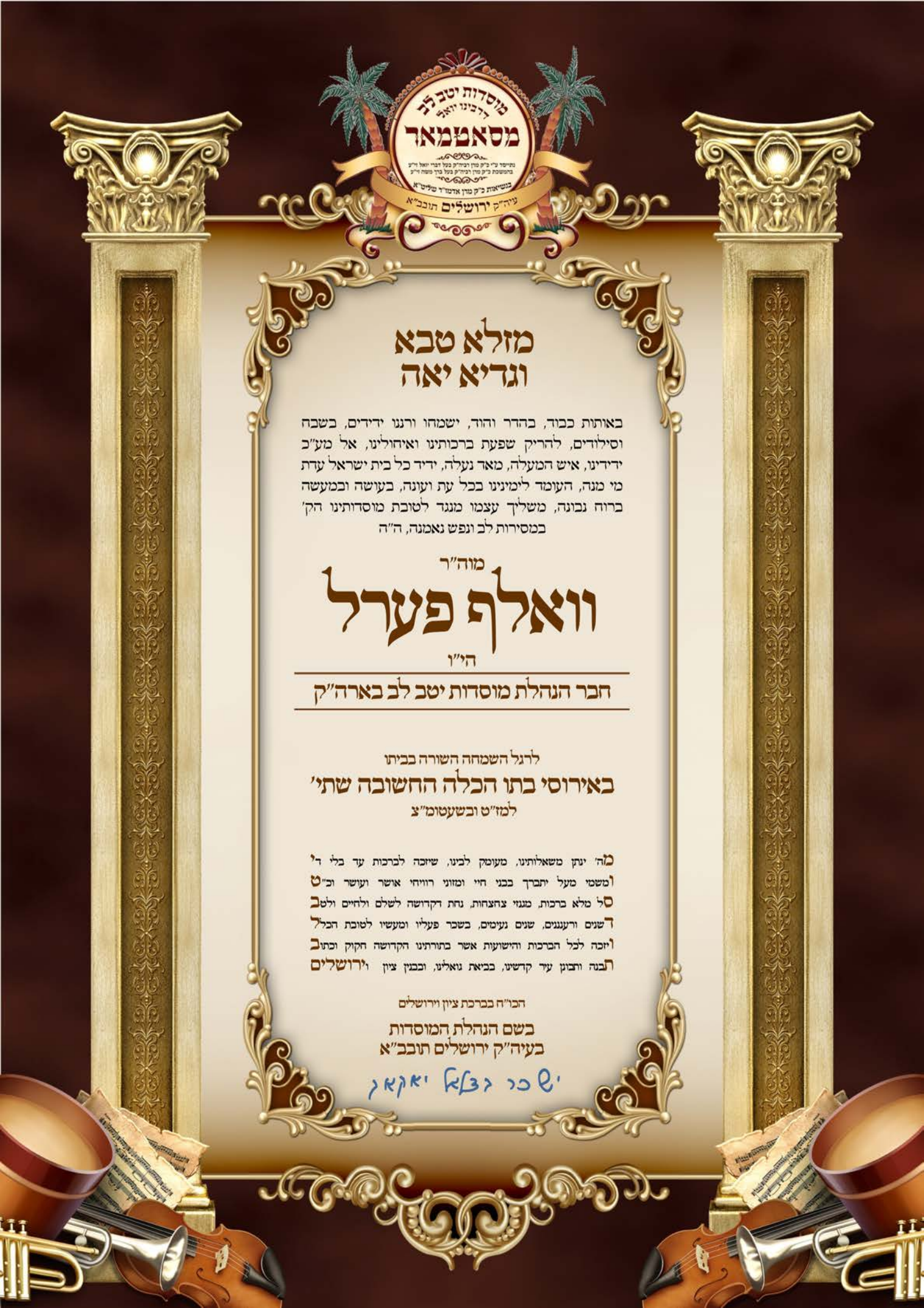
ועל כן לאחר שזכינו במשך ימי החנוכה שנמשך עלינו אור התורה בל"ו נרות שהם כנגד ל"ו מסכתות, לזה אמרו חז"ל בצחות לשונם, מותר השמן שבנר חנוכה עושה לו מדורה בפני עצמו, היינו שנשאר לנו מהשפעת ימי החנוכה, לעשות מדורה ולשרוף כח היצר הרע באש התורה.

או יאמר ברמז מאמרם ז"ל, מותר השמן שבנר חנוכה עושה לו מדורה בפני עצמו.

ויבואר על פי דברי הבני יששכר (חנוכה מאמר ב אות טז) שעל כן קראו לימים האלה חנוכה, לשון חינוך והרגל לגאולה העתידה, כי בחנוכה מתגלה לנו הארה כל דהו מאור הגנוז שהוא אורו של מלך המשיח, והוא הכנה לאור הגדול שיאיר עלינו בעת הגאולה במהרה בימינו, עכ"ד.

וזהו שרמזו לנו חכמינו ז"ל בלשונם וחידותם, מותר השמן שבנר חנוכה עושה לו מדורה בפני עצמו, כי בצפיתינו צפינו שזכינו במשך ימי החנוכה לקרב ולהחיש קץ גאולתינו ופדות נפשינו, והגם כי לעת עתה היה לנו בנר חנוכה רק הארה קטנה מאורו של משיח, אבל בקרוב בימינו יעשה לנו השי"ת מדורה גדולה, להאיר עלינו אור גדול אור נשגב, אורו של משיח, ואורו של בית המקדש, וזה יהיה מדורה בפני עצמו שלא יזכו לזה שום אומה ולשון רק בני ישראל לבדם. אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו, אמן כן יהי רצון.

מזלא טבא
וגדיא יאה

באותות כבוד, בהדר והוד, ישמחו ורננו ידידים, בשבח וסילודים, להריק שפעת ברכותינו ואיחולינו, אל מע"כ ידידינו, איש המעלה, מאד נעלה, ידיד כל בית ישראל עדת מי מנה, העומד לימינינו בכל עת ועונה, בעושה ובמעשה ברוח נבונה, משליך עצמו מנגד לטובת מוסדותינו הק'
במסירות לב ונפש נאמנה, ה"ה

מוה"ר

וואלף פערל

הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל השמחה השורה בביתו

באירוסי בתו הכלה החשובה שתי'

למז"ט ובשעטומ"צ

מה' יתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די' ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט סל מלא ברכות, מגזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב תבנה ותבון עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

יש כח כבשו יאקאן

חוקים להורותם
הלכות דינים. מפסקי הראשונים והאחרונים. עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נ"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

שאלות שנתעוררו בימי החנוכה

החזקת השמש בידו בשעת הברכה

שאלה - האם צריך להחזיק את נר השמש ביד בעת הברכה.

תוכן השאלה

האם כפי שצריך להחזיק ביד חפץ מצוה בשעה שמברך עליו, כגון להחזיק הטלית או הד' מינים וכדו', וכן להחזיק המאכל בשעה שמברך עליו, כמו כן צריך להחזיק נר השמש, או אין צריך להחזיק בידו אלא יכול ליטלו בידו לאחר הברכה, בענין שהנר יהא מונח בדרכו שלא יהא הפסק בזה, כיון דאין זה גוף המצוה, אלא הוי רק החפץ שעמו מקיימים המצוה, ואפשר דאף משום "עובר דעובר" ליכא מהאי טעמא דאין זה גוף המצוה.

ומכאן הוא הדין השאלה לפי מנהג העולם להחזיק את נר השמש בידו, האם בעי' להחזיק את נר השמש דוקא ביד ימין כבכל המצות, או אפשר להחזיק גם ביד שמאל, כיון דאין זה גוף המצוה.

טעה וכירך שהחיינו בליל שני

שאלה - טעה וכירך ברכת שהחיינו בליל שני, האם הברכה נחשבת להפסק, בין ברכת להדליק להדלקת הנרות.

תוכן השאלה

כיון דברכת שהחיינו הוא בירך כבר בליל ראשון, ונמצא דבזה שבירך בליל שני ברכתו הוא שלא לצורך, ומכילא נחשב הפסק, או דילמא בדיעבד אינו הפסק, ודומה להא שכתב המג"א (סוס"י רע"א) באחד שקידש על מים וסבור שהוא יין, שהוא חוזר ומקדש, דמ"מ אם הי' דעתו לשתות יין יותר אינו צריך לברך שנית בפה"ג ע"כ, ובהגהות רע"א שחולק ע"ז ודעתו דכיון דנוסח הקידוש שאמר על הכוס לא הוי קדוש, זהו הוי הפסק בין ברכת בפה"ג לשתית יין אחר עכ"ל, וסברת המ"א ביאר בשו"ת מנח"ש (ח"א סי' י"ח) משום דעיקר דין הפסק, אפי' בדברים, הוה נמי משום היסח הדעת, ולכן היכא שהוא מענין האכילה אין זה חשיב כלל היסח הדעת, כמו שמבואר בשו"ע (סי' קס"ז סעי' ו') שמותר להפסיק לאחר המוציא, ולומר "הביאו מלח" או "תנו מאכל לבהמה", כיון דהוי צורך האכילה, והוסיף (במנח"ש שם) דדבר זה נראה פשוט, שאפילו אם שכח שהוא עצמו כבר הביא מלח על השולחן ואמר הביאו מלח, אף על גב דנתברר שהאמירה היתה לבטלה, מ"מ אין אמירה זו חשובה כלל הפסק, וא"כ ה"נ נמי בקדוש, כיון שאסור לטעום עד שיקדש, לכן אם בירך על היין ונזכר שכבר קידש, מ"מ לפי מה שטעה וסבר שעדיין לא קידש הי' מוכרח לאמירה זו, ודומה ממש לאחד שאמר גביל לתורי, ונתברר אח"כ שהוא עצמו כבר האכילם קודם דאין זה הפסק, וה"ה נמי בעובדא דהמג"א, אף על גב דבשעה שהוא אוחז בידו כוס של מים אין שום מקום לאמירת קידוש, אבל מ"מ כיון שעצם הקידוש לא הוי הפסק לברכת בפה"ג, דאדרבה, מחוייב הוא בדבר, נמצא דאע"ג שאמירה זו היתה לשוא, מ"מ הו"ל כאילו אמר גביל לתורי ונתברר אח"כ שהאמירה היתה לבטלה ע"כ, ועפי"ז אפשר דכמו כן בזה ברכתו אינה הפסק כיון דהיתה בטעות.

אלא דעדיין יש להקשות מסתימות המשנ"ב (ביאור הלכה סי' רצה, ד"ה אין מברכין) דסתם כדברי הרעק"א לגבי מי שבירך במוצ"ש על נר הבדלה שהודלק בשבת דאפילו בדיעבד לא יצא, וכתב הרע"א דצריך לחזור ולברך בפה"ג כיון דברכת מאורי האש שבירך לא יצא, ממילא הוי הפסק בין בפה"ג לטעימה, ונמצא דברכה שלא כדין אף שהיה בטעות נחשב הפסק, ומפי הגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל ראה"כ, שמעתי לחלק בין ברכה שהיו חייבים לברך מעיקר הדין כגון קידוש, לברכה שאינו כגון ברכת הנר, שאינו מחוייב מעיקר הדין לומר בשעת ההבדלה, ולפי"ז יש לעיין לגבי ברכת שהחיינו האם נחשב הפסק.

הדלקה לבחור לפני אביו

שאלה - בחור שממהר לדרכו, ואביו שוהה בהדלקתו, האם הבחור אם ידליק הנרות בטרם הדלקת אביו, אי מגרע בזה את חיוב הדלקת הנרות.

תוכן השאלה

דמעיקר הדין "נר איש וביתו" דאחד מדליק ובני הבית יוצאים בהדלקתו, ואנו בני אשכנז מקיימים דין "מהדרין" וכל אחד מדליק לחוד, ונמצא דהראשון שהדליק קיים את עיקר הדין והשאר שמדליקים לאחריו מקיימים רק את המהדרין, ואם אן הבחור שהדליק לפני האב, קיים את עיקר הדין והאב קיים רק את המהדרין, ויש לדון האם ביכלתו לעשות כן, ואפשר דיהא תלוי בדין הרעק"א (תנינא סי' י"ג) דמחדש דהמהדרין מתכוונים שלא לצאת בהדלקת בעה"ב, וממילא כשהם מדליקים הם מקיימים את עיקר הדין, וא"כ גם בזה כשידליק האב הוא יקיים את עיקר הדין, אף שהבחור הדליק קודם, אולם לכאו' זהו דוקא כשהבחור מדליק ברשות, אולם כשמדליק קודם כשלא הודיע לאביו, יש לדון האם שייך לומר דהאב אינו מתכוין לצאת בהדלקתו, דהרי לא ידע כלל מהדלקתו.

וכמובן דיש גם הענין של כיבוד אב שלא להדליק קודם האב.

ברכה על מזונות שהובא לפניו בעת אכילת לאטקע"ס

שאלה - בירך על לאטקע"ס ובאמצע אכילתו הובא לפניו מיני מזונות, האם צריך לברך שנית.

תוכן השאלה

דברשב"א מובא ברמ"א (סי' ר"א סעי' ה') ובב"י (סי' ר"ן) כתב דהמברך על מין שאינו חשוב אינו יכול לפטור בברכתו מין אחר שאינו חשוב, אפילו כשהיה לפניו, אלא אם כן היה דעתו להדיא לפוטרו, ועפי"ז כתב בשועה"ר (סדר ברכה"נ) דמזונות שעשויים מעיסה מבושלת שאינה חשובה כמו מזונות העשויה מעיסה אפויה, דעל מזונות אפויים שייך קביעות סעודה משא"כ על מזונות מבושלים לא שייך קביעות סעודה, ולכן המברך על מזונות מבושלים אינו פוטר מזונות אפויים אלא אם כן היה דעתו להדיא לפוטרם, והני לאטקע"ס הם מטוגנים בהרבה שמן ונחשבים בישול, וממילא לכאו' אינם פוטרים מזונות אחרים, אלא אם היה דעתו להדיא.

הבהרה

חימום לאטקע"ס בשבת

בס' חוקים להורותם (פר' כב סעי' ט) מובא דמותר לחמם לאטקע"ס בשבת חנוכה, להניחה מעל קדירה העומדת מעל האש, ויכול להניחה שם אפילו שתתחמם עד כדי שהיד סולדת בה, ואפילו כשיש בה מיני מתיקה [ריבה, דז'עם] כיון שהיא מבושלת כבר, ואין בזה משום בישול אחר בישול עי' שם באריכות, ובתנאי שאין צוקע"ר על גבה שאינה מבושלת.

והעירו, וכך ביררנו שיש מיני ריבה [דז'עם] שמוסיפים בה מעט מינים שנותנים טעם שאינם מבושלים, וכן יש בתי מאפה שמוסיפים בה מים בכדי לחסוך או לעשות את הריבה [דז'עם] שיהא נוזל יותר, ובענין זה אסור לחממה בשבת שגורם בישול או אפיה לאותם מינים או המים שלא התבשלו עדיין, ואפילו להניח לזמן קצר אסור מגזירה שמא יניח שם לזמן רב עד שיתבשל כדמבואר בשו"ע (סי' שי"ח סעי' י"ד).

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה
לרפואה שלימה

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ישמח משה"ה במתנת חלקו

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה וכנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה פינחס משה לאנדא הי"ו

מגדולי התומכים למען הקמת הבית הגדול

להינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

שהשמחה במעונו, רוממות קל בגדונו

שמחת אירוסי בתו למז"ט ובשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב המופלג בתורה וביראה, שמו הטוב נודה לתפארה

כמר **צבי מיטטעלמאן** ני"ו

בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **יעקב יודא מיטטעלמאן** הי"ו

אב"י בוויליאמסבורג יע"א

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תודה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו

ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

יצחק אייזיק דויס | יואל בראוועד

בשם וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול להינוך הבנות

בני ברק יצ"ו

לשכת הסת"ם

שאלות ותשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בגרתי ההוראה

דיני הסופר ונאמנותו, וממי ראוי לקנות סת"ם

זכור: סת"ם לא קונים סתם, רק מסופר ירא שמים הבקי בהלכות סת"ם

ובו יבואר: להזהר מסופרים שאינם כשרים לכתוב • אחריותו של הסופר • כתב סמיכה וקבלה

לאור קריאתו מעומק הלב של כ"ק מרן רבינו שליט"א, בליל ג' דחנוכה, להתחזק בעניני סת"ם בכללות, ובקניית מזוזות בפרטות, ולקנות מזוזות אך ורק שנכתבו ע"י סופרים יראים ושלמים, הבקיאים בדיני סת"ם. וצריכים זהירות יתירה בזה שהרבה מזוזות איכא בשוקא שפסולים לגמרי, וכן שכשרים רק בדיעבד.

אמרנו דבר בעתו מה טוב ללקט מפי ספרים וסופרים בגודל אחריות הסופר ונאמנותו. וממי ראוי לקנות סת"ם. וכן להביע עלי גליון כמה וכמה מכשולות ופסולים שיכול להיות במזוזות שלא נכתבו ע"י סופר ירא שמים הבקי בהלכותיה. ושאי אפשר לראותם אחר הכתיבה. ולכן לא סגי בזה שבודקים המזוזה ורואים שכשירה

[א] זהירות מסופרים שאינם כשרים לכתוב

ריקים ופוחזים שיודע לכתוב איזה כתב אשורי מקולקל מתלבש בטלית שאינו שלו, ומקבל סמיכה להיות סופר סת"ם

כתב בספר משנת חסידים (סימן רכח) וז"ל "מתוך כתב הרב וכו' יראה הרואה שפלות הדור שאנו בו, שהוא יתום ואין דורש ואין מבקש על דברים כאלו שהם ברומו של עולם. **וכל ריק ופוחז שיודע לכתוב איזה כתב אשורי מקולקל מתלבש בטלית שאינו שלו, ומקבל סמיכה להיות סופר סת"ם, ועל ס"ת תפילין ומזוזות מסופרים כאלו יסמכו קהל ועדה וישראל הקרובים והרחוקים,** ויהיה לנו מן התימה שאנו זועקין ואין אנו נענין. מה תמיה הוא זאת, פוק חזי עובדא דרבי חזקיה ורבי ייסא (בזוה"ק אחרי דף עא). ותדון מינה דאם על יתרון וא"ו דהוה בקרא ושוסעת שסע פרסות, דחו להני מתיא מבי מתיבתא, ואמרי להו דהוי הס"ת פסול ומשקר בשמא דמלכא, מה יעשו בס"ת הנכתב בכל החסרונות האמורים וכיוצא בהם וכו'. **לבי דוי ואין בידי שבט מושלים לתקן, רק להודיע צערי ברבים, אולי יחנן ה' ובדורות הבאים ימצא איזה תיקון ויוכשרו דברי עכ"ל".**

די לו למלך זקן וכסיל שסופרי סת"ם יופסלו תפילין ומזוזות על ידם.

כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן רה ד"ה וזהו לדינא) "ואחד מרבותי הרב המופלג מו"ה מענדל לילג זצ"ל, דיין ורב בבית המדרש בפפד"מ רגיל על לשונו ע"ד הלצה, **המלך זקן וכסיל הידוע בזקנותו יושב לו על כסא של רגלים,** א' חזנים שיוליכו כל תפילות ישראל אל מחוץ למחנה כקדשים פסולים, ר"ל. ב' השוחטים שיאכילו כל הקהלה נבלות וטריפות. ג' **סופרי סת"ם שיופסלו כל תפילין ומזוזות על ידם, ודי לו למלך זקן בזה** עכ"ל".

[ב] אחריותו של הסופר

הוה זהיר במלאכתך, שמלאכתך מלאכת שמים

פתח דברינו יאיר בדברי חכז"ל בגודל הזהירות שצריך שיהיה להסופר. וז"ל הגמרא (עירובין דף יג) "תניא אמר רבי מאיר כשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי בני מה מלאכתך, אמרתי לו לבלר [סופר] אני. אמר לי, בני הוי זהיר במלאכתך, שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא אתה מחסר אות אחת או מיתר אות אחת נמצאת מחריב את כל העולם כולו".

סופר צריך להיות ירא שמים מרבים יותר משוחט

כתב בשו"ע (סימן לב ס"כ) "צריך להיות מאד ירא שמים וחרד לדבר ה' המתעסק בכתיבת תפילין ותקונן".

וכתב הפמ"ג (א"א סימן לב אחר ס"ק סט) וז"ל "ודע דהטור כתב שהסופר צריך להיות מאוד ירא וחרד לדבר הש"י, ולדעתי יותר משוחט, כי שם [רק] לאו דנבילה, וכאן מבטלין כל ישראל עשה בכל יום, ומברכים ברכות לבטלה וכו'".

ראוי למנות סופרים מהוגנים אנשי אמת שונאי בצע ובעלי תורה יראי אלקים וחרדים על דברו

כתב הלבוש (הובא במשנה ברורה שם ס"ק קב) "ומן הראוי למי שיש כח בידו למנות כותבי תפילין מהוגנים אנשי אמת שונאי בצע בעלי תורה יראי אלקים וחרדים על דברו בכל עיר, כמו שממנים שוחטים ובודקים שלא יאמינו לכל הסופרים, שאין כונתם אלא להרויח ממון על ידי כתיבה ותקון יפה בעשית התפילין וכו'".

וכן כתב הקסת הסופר (סימן א ה"א) "מכאן יראה הסופר איך הוא צריך להיות ירא ה' מאוד, שאם עשה איזה קלקול, או שלא עשה איזה תיקון כפי הראוי מפסיד את נשמתו, כי הוא גוזל את הרבים וגם מחטיאם ששרויים בלא מצות עשה, ומברכים בכל יום ברכות לבטלה. ועליו הכתוב אומר 'וחטא אחד יאבד טובה הרבה'. ונאמר ארור עושה מלאכת ה' ברמיה'. **ע"כ מן הראוי למי שיש כח בידו למנות סופרים מהוגנים אנשי אמת, שונאי בצע, בעלי תורה, יראי אלקים וחרדים על דברו. בכל עיר ועיר ובכל פלך ופלך כמו שממנים שוחטים ובודקים.** וכל מי שכותב תפילין ומזוזות טובים וכשרים כפי כל יכלתו, שכרו כפול ומכופל וניצול מדינה של גיהנם".

מתוך דברי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אונז געדענקען מיר - וויר ס'איז אין מיין יאר-גאנג - ס'איז געווען תשכ"א, איז געווען א גרויסע אסיפה, דער פעטער ז"ל - שוין תשכ"א - האט ער דעמאלטס געזאגט א דרשה, און ער האט געדעדט וועגן תפילין ומזוזות, אז מ'פארקויפט פסול'ע תפילין ומזוזות - מורי ורבותי! מ'פארקויפט היינט צוטאג פסול'ע תפילין און פסול'ע מזוזות, מ'מיינט מ'כאפט א מציאה, מ'ציפט אראפ צעהן דאללער, צי צוואנציג דאללער, וויר זענען די סופרים, מ'ברענגט אריין פון ארץ ישראל, ס'איז א חרפה און א בושה צו זאגן וויר אין ארץ ישראל שרייבן די מזוזות, מ'זאל אנקוקן די מזוזות שרייבער'ס וואלט מען זיך פארעקלט פון זיי, און זיי שרייבן מזוזות, און שיקן דאס ארויס קיין אמעריקא, און אין אמעריקא קויפן דאס די סוחרים, און אז מ'הייבט זיך אן נאכצופרעגן פון וועמען איז עס? פון דא פון דארט, ס'קומט א פערטיגע מזוזה, ס'איז דא פסול'ע מזוזות אינגאנצן, און ס'איז דא וואס איז נישט פסול, ס'איז נאר כשר בדיעבד, אבער נישט לכתחילה, וויר רעדט פון מהודר.

וכן כתב הקסת הסופר (סימן א ה"א) "מכאן יראה הסופר איך הוא צריך להיות ירא ה' מאוד, שאם עשה איזה קלקול, או שלא עשה איזה תיקון כפי הראוי מפסיד את נשמתו, כי הוא גוזל את הרבים וגם מחטיאם ששרויים בלא מצות עשה, ומברכים בכל יום ברכות לבטלה. ועליו הכתוב אומר 'וחטא אחד יאבד טובה הרבה'. ונאמר ארור עושה מלאכת ה' ברמיה'. **ע"כ מן הראוי למי שיש כח בידו למנות סופרים מהוגנים אנשי אמת, שונאי בצע, בעלי תורה, יראי אלקים וחרדים על דברו. בכל עיר ועיר ובכל פלך ופלך כמו שממנים שוחטים ובודקים.** וכל מי שכותב תפילין ומזוזות טובים וכשרים כפי כל יכלתו, שכרו כפול ומכופל וניצול מדינה של גיהנם".

יודע ספר

כתב בקסת הסופר: השמלה חדשה כתב בדיני השוחט שצריך שיהיה יודע ספר, דהיינו ללמוד מעצמו ולהבין קצת גמרא עם פירש רש"י, שאז יש לו לב מבין להזהר בדרכיו שיהיו מתוקנים. וכן יש ליזהר גם בסופר.

נאה לסופר טבילה תמידית, ויקדש את פיו

כתב רבינו החיד"א (בספרו תורת שלמים, בסוף ספר לדוד אמת) "נאה לסופר הטבילה תמידית, ויקדש את פיו מכל אלה וקללה ויהיה לשונו נקי וכו'".

[ג] כתב סמיכה וקבלה

כתב מהר"ש אבוהב בספרו ספר הזכרונות (זכרון ט) "מעתה באשר מלאכת הכתיבה תהא מסודרת, בהכרזה מפורשת, ובהסכמה מקובלת, שכל כתב הקדש שיצא מתחת איזה סופר שיהא קטן או גדול, קודם נטילת רשות מבי"ד, הרי הוא מעכשיו נדון כפסול, אע"פ שיהא עשוי בכל תיקוני חז"ל. ואין לו תקנה עולמית אלא להוציא לגניזה".

וכן כתב החת"ס זי"ע בהסכמתו לספר קסת הסופר וז"ל "אני פוקד על כל תלמידי המחויבים לשמוע בקולי, שמיום הדפסת ספר קסת הסופר, לא יתנו רשות וכתב קבלה לשום סופר, כי אם למי שיהא בקי בספר הזה, וסופר שאינו בקי בספר הזה יופסל מאומנותו".

וכ"כ רבי חיים פלאג'י זצ"ל בספרו תנופה וחיים (דף רמז) "בלתי סמיכה יהיו ידיו אסורות מלכתוב אפילו אות אחת שבתורה".

וכן כתב בקול סופרים (סימן ב ס"ב) "כל סופר סת"ם צריך להיות בידו כתב תעודה מרבו אשר למד אצלו האומנות והחיזוקוהו כמו שו"ב, ואם לאו פסול הוא. (שו"ת מהר"י אסאד סימן רחצ).

כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן ט) "אסור לסופר שיכתוב לאחרים אם לא הוסמך ע"י רב מובהק בהלכה זו או ביד"ע, ואסור לסוחר ומוכר להפיץ תפילין ומזוזות וס"ת, אם לא נתברר בודאות שדברי קדושה אלה נכתבו ע"י סופר כזה, וכן ההגהה היה ע"י מגיה המוסמך כהלכה כנ"ל.

וכתב שם עוד "גם אחרי כל הנ"ל כדאי מאד שיהיה עין פקיחא ושימת לב על הסופרים, שיכתבו כהלכה לכתחילה ולא דיעבד, ושיכתבו בקדושה לא דרך מצות אנשים מלומדה. וחלילה שישתמשו בכלי שיר בשעת כתיבת דברים שבקדושה, כי מלאכתם מלאכת שמים.

ושוב קריאה מן הלב להסוחרים ומוכרים שלא לסחור בתו"מ שבאים בהמונים המונים, ונאספו מסופרים לבלרים שונים, שבשום אופן אי אפשר לעמוד על טיבם ומקורם, ומכשילים הרבים בבטול תמידי של מצות יקרות וקדושות של תורתינו הקדושה".

דוגמאות של מכשולות ופסולים שיכול להיות במזוזות שנכתבו ע"י סופרים שאינם בקיאים בהלכותיה. וחלק מזה אי אפשר להבחין בהם אחרי הכתיבה. ולכן חייבים לדעת שהסופר בקי בהלכותיה הדק היטב. והוא ירא שמים.

[א] צורת האות: לכתחילה יש לכתוב כל אות ואות עם כל פרטיה ודקדוקיה, ובכל אות ואות יש הרבה פרטים. ומי שאינו בקי בהלכות סת"ם, קרוב לוודאי שלא נכתבה בצורתה הראוי לכתחילה. ואע"פ שיש דברים שאינם מעכבים, והמזוזה כשירה, מ"מ אינו לכתחילה.

[ב] לשמה: מזוזות צריכים לכתבה לשם קדושת מזוזה, ואם לא קידשה בתחילה מעכב אפילו בדיעבד. [ופסול זה אי אפשר לראותה בכתב, ואם אין הסופר ירא שמים, או שאינו בקי בהלכותיה, קרוב לוודאי שלא נזהר בזה].

[ג] קדושת השם: במזוזה יש עשרה שמות, וכל שם ושם צריכים לקדשה, ואם לא קידש אפילו רק שם אחד, מסקנת המשנה ברורה ועוד שפסולה. [גם פסול זה א"א לדעת לעולם].

[ד] 'שלא כסדרן': הדין בתפילין ומזוזות שצריכים לכתבה 'כסדרן'. ואם נמצא טעות במזוזה אחר שכבר המשיך לכתוב אח"כ שוב אינו יכול לתקנה. [גם פסול זה של לא כסדרן, ברוב מקרים אי אפשר לראותה. והנסיון בזה גדול עד למאוד].

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל
מסאמאר
ניתיסד ע"י כ"ק מרן רבינו"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רבינו"ק בעל מרן משה זי"ע
בהשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א
וְיִתְּרוּן לָךְ שִׁירִין בִּירוּשְׁלֵם קַרְתָּא דְּשׁוּפְרֵיא
ברכת ד' מציון
יום זה מכובד מכל ימים, חבלים נפלה לנו בנעימים, לברך בברכה מרובה מאת צור כל העולמים, את האי גברא האוזר כגבור חיל, למען פריחת ושגשוג מוסדותינו הק' פעיה"ק לא ישבות יומם וליל, עומד על הפקודים ברוב פעולה, לעמוד בראש הנהלת מוסדות יטב לב לשם ולתהלה, ועמל קשות לארגן הסבומים הכבירים מידי חודש בחדשו, לעמוד לימין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א ולעשות רצון קדשו, ה"ה בש"ת
ה"ה הרה"ח המפואר
מוה"ר מאיר פערל הי"ו
מנהל מוסדות יטב לב בארה"ק
לרגל הולדת נכדו בסימן טוב ובמזל טוב
מה' יתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די'
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגנוי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולט"ב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשבר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתו"ב
תבנה ותבונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים
הבו"ח בברכת ציון וירושלים
ישכר יצחק יאקאן
בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

מס' שבועות - דף מ"ה

הלשון מדוייק דשניהם הוי נשבעין שבועת שוא, אף לכאו' אחד הרי נשבע על האמת

אלו ואלו באים לידי שבועת שוא. הקשה הרה"ק מקאצק זללה"ה (הו"ד בשיח שרפי קודש ח"ג, ע' רס"א) **דלכאו' הא אחד אומר אמת, ומהו 'אלו ואלו באים לידי שבועת שוא',** [ועוד למה לא אמרו לשון שקר], **אך דהנה השבועה הוא ביורו לברר הדבר על האמת, ואם שניהם נשבעים אין אנו יודעים ביורו האמת למי, אם כן אף הנשבע באמת, הוא שבועת שוא בחנם, והבן.**

תקנת הגאונים להטיל חרם על המשביע, נרמז בראשי תיבות בפסוק

ולקח בעליו ולא ישלם, ולקח בעליו השבועה. כתב בספה"ק אגרא דכלה' (משפטים, דף ר"ח טו"ג) וזל"ק: וצריך להבין למה הוציא השבועה בלשון לקיחה. גם הוא מיותר לגמרי. ונ"ל דהתורה הק' מרמזת לנו שצריך לאיים בשבועה גם על המשביע, כמ"ש בשולחן ערוך (הו"מ סי' פ"ז ס"כ) לומר לשניהם סורו נא וכו', דקורין רשע גם להמשביע דהווה ליה לוותר בכדי שלא יתגלגל שבועה על ידו, ואם כן גם על ראשו יחול חומר השבועה, וז"ש **'ולקח בעליו השבועה'.** והנה הלכה רווחת בישראל על פי תקנת הגאונים להטיל חרם על המשביע, כי באפשר מטיל עליו בחנם שבועה למען ייראו ויפשר. **והנה ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, ובפרט תקנת הגאונים אשר לאורם ניסע ונלך, ונרמז לדעתי ולק"ח בעלי"ו,** [ר"ת] **ו'עליו ל'הטיל ק'בלת ח'רם ב'אפשר ע'ושה ל'מען י'ירא ו'יפשר,** נ"ל.

מס' שבועות - דף מ"ח

כיון שהש"י יכול בכל עת ליטול החיות מתבל ומלואה, נראה מזה האיך שהוא ית' מחיה את כולם בכל רגע, וזה הפי' ד'אין עוד' מלבדו

שטר העומד לגבות כגבוי דמי. בספה"ק יושר דברי אמת (אות יא) מביא מה שכתב השל"ה הק' על פסוק (דברים ד לט) **'וידעת היום והשבות וגו' כי ה' הוא האלהים אין עוד',** וכתב שאינו בא לומר שאין עוד אלהים זולתו, כי זה אין צריך לומר, רק דרצה לומר שאין עוד בעולם שום מציאות זולת מציאותו ית"ש, כי הלא כל הנמצאים היו קודם הבריאה בכוחו, והוא האציל כוחותיו וברא להם לבושים רוחניים וגשמיים, וכוחותיו מחיה כולם, ובלעדם דהיינו אם ישובו למקורם כקודם הבריאה, אין ללבושים הרוחניים והחומריים שום מציאות כלל, כמו שהיה קודם הבריאה

מס' כתובות:

דף נ"א

השב"ק היא מקור הרחמים ויכולה היא שתרחם, וכדין חיוב הבעל לרפאות את ולפדות את אשתו

לקתה חייב לרפאותה. בספר פרדס יוסף (שמות אות ק"ד) הביא דמתאמרא משמיה דהרה"ק הרבי ר' בונם זללה"ה (וכ"ה מעוד צדיקים זי"ע) שפירש **'שבת היא מליעוק ורפואה קרובה לבוא'** (שבת יב.), הענין הוא דאיתא במדרש (ב"ר יא, ח) **אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא לכל נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג, אמר הקדוש ברוך הוא כנסת ישראל יהיו בן זוגך וכשעמדו ישראל על הר סיני אמר הקדוש ברוך הוא זכור את יום השבת לקדשו זכרו שאמרתי לשבת כנסת ישראל יהיו בן זוגך.** והנה התנא במשנה אומר (כתובות נא.) שכשהאשה חולה חיוב על בעלה לרפאותה. **ועל כן אומרים שבת היא מליעוק ורפואה קרובה לבוא, מחמת שהשבת הוא הבן זוג, וחיוב על השבת לרפאות את איש ישראל הצריך לרפואה.**

ובשולי הדברים אולי יש מקום להשלים הענין ולומר דהנה לשון הגמ' שם (שבת י"ב) **'תנו רבנן הנכנס לבקר את החולה אומר שבת היא מליעוק ורפואה קרובה לבא ורבי מאיר אומר יכולה היא שתרחם',** (דנראה שבא ר"מ להשלים דברי ת"ק עיי"ש במפ') ויל"פ דהנה עפ"י הנ"ל לכאו' הלא השבת היא הבת זוג, והחיוב

לרפאותה היינו על הבעל ולא להיפך, ועל זה בא כמשיב "יכולה היא שתרחם", אשר הגם דישראל 'בן זוגה' דשבת, אך השב"ק "יכול"ה היא שתרחם", ויש בידה כדי השב רפואה שלימה לכל מכאובינו, וכדאי' בספה"ק דברי חיים (ר"ה בד"ה בפסוק תקעו) "**שבכח קדושת השבת בא הרפואה בלא צעקה ותפלה**' כמפורש שם בפירוש רש"י ז"ל (ד"ה יכולה), "**דשבת קודש מקור הרחמים, וממילא בא הרחמים לכל ישראל**' עכל"ק. רק כמו שאמרו צדיקים (עי' מאור עינים ויקהל ד"ה בגמ' כל המענג, ושפ"א יתרו תרמ"א, ועוד) שזה תלוי באמונה ודביקות בשב"ק שלא יהא דיבורו בשבת כדיבורו בחול ועי"ז נזכה לשפע רפואה וישועה ממנה אכיה"ר.

ונשגב ה' לבדו, (יבמות ק"ד ע"ב) וכל הראוי לבילה וכו', והעומד לעשות כעשוי דמי, כמבואר בגמרא בכמה דברים, **שטר חוב העומד לגבות וכו'**, (שבועות מ"ג ע"א) ענבים העומדים לבצור כו', **אם כן הדי בכל עת ביד השי"ת וברצונו להשיב הדבר כבראשונה ויהיה הוא לבדו, אם כן אין בעולם עוד זולת הוא וכוחותיו שהם אחד, ובלתי זה אין מציאות, אף שנראה שיש דברים אחרים הכל הוא מציאותו וכוחותיו בהוב"ש.**

מס' שבועות - דף מ"ט

החכם רואה את הנולד, הבין מקושיית הילד מה שיהא בסופו

משביעין אותו שאינו ברשותו. סיפר הרה"ק רבי אברהם מפאריסוב זי"ע אשר מורו ורבו הרה"ק מאלכסנדר זי"ע, בחן ילד פעם אחת בגמרא שבועות בסוגיא דד' שומרים, והקשה הילד, איך משביעין להשומר שבועה שאינו ברשותו, שמא בשעת השבועה הפקיד את הגניבה ביד אחר, ונמצא באמת הוא נשבע, ובאמת הוא גנב, **וסיים 'מזה ידעתי שהוא יהיה גנב, וכך הוה'.**

יפ"ה כח הבן, מה שנזכה שיהיה בב"א שמו ית' עולה למנין יפ"ה, הוא מכח האב ד'זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם'

יפה כח הבן מכח האב. כתב בזה הרה"ק ממונקאטש זללה"ה (דברי תורה מהדורא ה' אות ז') אמרתי בעה"י תחת א' השיחים בד"ת, **עפ"י הנודע בשם זקיני הרה"ק המפורסם מראפשיץ זי"ע** (בעל זרע קודש) כשמברכים שהזיו"ג יעל"ה יפ"ה היינו שלעת"ל ב"ב ביום ההוא יהי"ה היינו במקום הוא"ו של שם הוי' יהי' עוד יו"ד שני' וממילא יעלה מספר הוי' אדני' שהוא כעת צ"א ואז יעלה מספר יפ"ה (צ"ה). וז"ש שהזיווג (יה"י אדנ"י) יעלה (במספרו) יפ"ה עכד"ק והדברים עתיקין.

והנה הבטיחנו ית"ש וכן תקנו אנשי כנה"ג בברכה ראשונה בתפלתנו "**וזכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם**", כי אם נבוא לבקש שיקיים ית"ש הבטחת הגאולה בימינו בשביל זכות עצמנו, אזי ה"ז חשש גאוה וקטרוג ועיון תפלה אשר בוטח בזכותו או בכונת תפלתו. וכבר כתבנו מזה במק"א. משא"כ כשתולה רק בזכות אבותיו, **וז"ש 'יפ"ה'** (שנזכה ליחוד הלז בביא"ע ב"ב כנ"ל הוא מסוגל כשנלך בדרך) **"כח הבן** (שיומשך) **מכח הא"ב"** (זכירת חסדי אבו"ת וביאת גואל לבני בניהם בזכות אבות) **כנ"ל.**

לטובת נשמת

הרב הקדוש

רבי חיים מטשערנאוויטץ זי"ע

ב"ר שלמה ז"ל

בעל "באר מים חיים"

יומא דהילולא קדישא כ"ז כסלו

פנח"ס
בדין שיטול שברו
הברכה
אשר ברך מש"ה

באותות יקר ורבותא, כוס של ברכה נקריב בהדרתא, מלא חפני טיבותא, לרום האי מעלתא, איש המורם מעם ברב פעלתא, מגדולי תומכי אורייתא, תורה וגדולה משולבות אצלו, מה טוב חלקו וחבלו, מפורסם במעשי הצדקה וחסד, ותיק וחסיד אשר עם קונו מתחסד, אוצר כל כלי חמדה וסגולה, נודע לשבח ולתהלה, עומד לימינינו בכל עת ועונה, בדעת ובתבונה, שמו משבחים בשפתי רננה.

הרבני הנגיד המפואר

מוה"ר פנחס משה לאנדא הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יצ"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו פעיה"ק ת"ו

מזל"א טבא וגדיא יאה **לרגל שמחת אירוסי בתו שתחי'** בסימן טוב ובמזל טוב

עב"ג החתן הנעלה ומצוין כמר **צבי מיטעלמאן** הי"ו, בן ידידנו הנעלה כש"ת הרה"ח ר' **יעקב יודא** הי"ו

מה' יתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי ד'
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת הקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתב
הבנה ותבונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון ו**ירושלים**

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

ישכר נבנא יאנאן

בשם הנהלת המוסדות

פעיה"ק ירושלים תובב"א

ב' טבת

הגה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב זי"ע
[בעל "עטרה לראש צדיק"]

מתולדותיו

הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב זי"ע נולד כבנו בכורו לאביו הגה"ק רבי יהושע אשר מפאריסוב בנו של היהודי הק' מפרשיסחא זי"ע, כבר בצעירותו נודע כגאון ופוסק ובעל הוראה, כמו"כ הי' דבוק בצדיקי דורו ה"ה הרה"ק מראדושיץ והרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זי"ע.

לאחר הסתלקות רבו הק' מקאזניץ נסע להרה"ק רבי נתן דוד משידלאווצא זי"ע בן דוד הרה"ק רבי ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע בנו של היהודי הק', להסתופף בצל קדשו, כאשר הגיע אליו לשבות בשבת לפני ראש השנה, והיה בדעתו להישאר בשידלאווצא על ר"ה, שלח הרה"ק ר' נתן דוד לקרוא לו על מנת לקבל את ברכת הפרידה, באמרו כי בביתו ממתינים לו הרבה אלפי ישראל אנשי שלומו, אך הוא בענוותנותו הרבה ענה לו: מי אנוכי לנהל עדה קדושה – צאן קדשים, רצוני להישאר אצלכם על ראש השנה, אמר לו הרה"ק משידלאווצא: מצינו שאמר הקב"ה למשה "מה תצעק אלי" וכי למי יצעק אם לא להשי"ת, אך הענין הוא כי משה רבינו בגודל ענוותנותו לא רצה לקבל עליו התמנות, באמרו: מי אני לעשות טובה לישראל, ועל זה אמר לו הקב"ה: "מה (היינו בחינת "ונחנו מה") תצעק אלי" דווקא, "דבר אל בני ישראל ויסעו" אליך, סע לשלום לביתך ויסעו אליך ישראל, וברכו שיושעו כל האנשים הדופקים על פתחו ברוחניות ובגשמיות.

ואכן נסע לביתו, ובשולחנו הטהור בליל ראש השנה, הזכיר א' החסידים את בתו שהיתה סגי נהור ר"ל, ונתן לו הרה"ק את עין הדג באמרו "טוב עין הוא יבורך" וציוה לו שיתן זה לבתו ותתרפא, אך משום עינא בישא אמר לו שיעקור את דירתו למקום אחר, וכאשר אמר כן היה ונפקחו עיניה.

פע"א הזכירו לפניו אברך צעיר שחלה אנוש אמר: על פי התורה אין בית דין של מעלה מענישים פחות מבן עשרים, וא"כ מוכרח להחלים, וכן היה, אך כשמלאו לו שנתו הכ' שבק חיים, לימים שוב קרה ואברך נוסף חלה ונטה למות, אמר שוב שאין ביד בי"ד של מעלה להענישו, ופנה לשלה הרבנים שנכחו שם ואמר: חוששני שמא ידונו אותו שוב כשיהיה בן כ' כמקרה שקרה להלה, א"כ תוציאו פסק דין שעליו לחיות, וכן עשו ונתרפא כליל והאריך ימים.

זמן מה לפני הסתלקותו רמז ואמר: "למה לי חיים אם לא שומעים לי בשמים", כמו כן גילה כי ראה בחלומו שבא לבית הכנסת וראה אנשים שוכבים ופניהם למעלה ועטופים בטליתותיהם ואמר לו שגם הוא יעשה כמוהם כי זה ענין השתחויה וביום ה' פר' ויגש ב' טבת תרמ"ט השיב נשמתו ליוצרו ומנוחתו כבוד בפאריסוב באהל אביו.

ימי ההילולא

א' טבת

- **התנא הקדוש רבי אבא**
- **רבי יאיר חיים בכרך [חוות יאיר]** (תע"ד)
- **רבי נפתלי הירץ מברעזאן** (תר"ה)
- **רבי שאול מטבריה** (תרי"ג)
- **רבי צבי הירש מפרעמישלאן** (תרט"ו)
- **רבי חיים מקראשנאוויץ** (תרע"א)
- **רבי אהרן גרינפעלד מוויטקא** (תר"ס)

ב' טבת

- **רבי יעקב סלאנים מחברון** (תרי"ז)
- **רבי אברהם משה מפרשיסחא** (תקפ"ט)
- **רבי יעקב צבי ראבינאוויטש מפאריסוב [עטרה לראש צדיק]** (תרמ"ט)
- **רבי משה חיים מאלטשטאט** (תרנ"ה)
- **רבי מרדכי זאב ארנשטיין מלעמבערג** (תקמ"ז)
- **רבי יעקב אבן ציר מפאס-מאראקא [שו"ת משפט וצדקה ביעקב]** (תקי"ג)

ג' טבת

- **רבי אליעזר זאב מבאטשעטשא** (תרי"ב)
- **רבי אברהם בראנדוויין מסטרעטין [דגל מחנה יהודה]** (תרכ"ה)
- **רבי מרדכי מיכלאוויטש מראדוויל** (תרס"ה)
- **רבי מרדכי ברודא ממיאווא [שו"ת מהר"מ ברודא]** (תרמ"ג)

ג' טבת

הגה"ק רבי אברהם מסטערטין זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק רבי אברהם מסטערטין זי"ע נולד בשנת תקס"ה כבנו בכורו של הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע, עם פטירת אביו הק' מילא את מקומו באדמו"ת סטרעטין, כ"א שנים הנהיג את חסידיו משנת תר"ד עד יומו האחרון מוצש"ק יום ג' טבת תרכ"ה השיב את נשמתו ליוצרו.

נודע היה כפועל ישועות בדברי קדשו, וכשבאו אליו לבקש שיעורר רחמים על החולים היה רגיל לומר שהמחלה אינה זו שאומרים הרופאים, והיה מכנה אותם בשם אחר לגמרי, וכך נתרפאו החולים, ומסופר שפעם הי' בעיר הסמוכה לסטרעטין ובהיותו שם חלה קשות אחד מחסידיו, והלך הרה"ק לבקרו ויהיב ליה ידיה ואוקמיה, הלה קם מחליו, ומיד ציוה הרה"ק לנסוע מהר לביתו, בדרך נתהפכה המרכבה, והיה נס גדול שלא אירע להם מאומה, ובמשך כל זמן הנסיעה זירז אותם הרה"ק לנסוע במהירות גדולה, וכשהגיע לסטרעטין לא הלך לביתו כדרכו, אלא רץ לבית המדרש של אביו הקדוש וישב מיד על כסא אביו, במשך כמה שעות המשיך לשבת שם כשפניו לוהטים כלפיד אש, ורק לאחר שעות ארוכות חזר לביתו, ולאחר מכן גילה טמירות, שהשטן הוא המלאך המוות, רדף אחריו ורצה להזיקו, מפני שריפא את האברך.

פע"א כשאחד מאנשי שלומו שהיה גר בבראד היה חולה מסוכן, שלח הלה שליח מיוחד אליו בשבת שיבקש עליו רחמים, וכאשר נודע הדבר להגה"ק רבי שלמה קלוגער המגיד מישרים בבראד, חרה לו הדבר היטב שחיללו שבת בשליחת השליח, לאחר כמה שבועות בא הגה"ק מסטרעטין לבראד ושבת שם בשב"ק, בבוקרו של יום השבת הלך אל המגיד על קידוש, והיה אז שעת הכושר, ושאל אותו המגיד: הכיצד הרשה לחסידיו לחלל שבת בשליחת שליח חוץ לתחום, ענה לו הגה"ק כי זהו גמרא מפורשת שמותר לשלוח שליח לחכם שיבקש רחמים, אך הגה"ק מבראד אמר: אני איני זוכר גמרא זאת, אמר לו הגה"ק מסטרעטין: הרי איתא בגמרא כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, והנה מבואר להלכה בשו"ע כי אם רופא מומחה נותן רפואה לחולה מסוכן מותר לחלל שבת, ובאמת מנין אנו יודעים שהרופא ביכלתו לרפאות, אלא כבר למדו כן מפסוק "ורפא ירפא" מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות, ועתה הרי הדברים ק"ו כי מה לענין רופא שאמרו שניתן לו רשות לרפא ולא חובה, נפסק בשו"ע שמותר לחלל שבת, ואילו לגבי חכם שאמרו "ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" שהוא לשון חיוב שחייב ללכת אל החכם, אם כן בוודאי שמותר לחלל שבת, והודה הגה"ק ר' שלמה קלוגער ושיבח את הדברים.

ימי ההילולא

ד' טבת

- רבי חיים שניאור זלמן שניאורסון מלאדי (תר"מ)
- רבי אברהם אלחנן אונגאר מקאלאשין (תרמ"ג)
- רבי גרשון חנוך העניך מראדזין [בעל התכלת] (תרנ"א)
- רבי יהושע אייזיק שפירא מסלאנים [רבי אייזל חריף] (תרל"ב)

ו' טבת

- רבי יחיאל מיכל ממוש - תרי"ב
- רבי יחזקאל שרגא משינאווא - תרנ"ט
- רבי שלמה יהודה ראב"ד סיגעט – תרס"ח
- רבי מנחם מאניש סאפרין מפעלשטין - תרע"ג
- רבי חיים שלמה ראטנבערג מקאסאן - תר"פ
- רבי אהרן ישעי' מהאדאס - תרפ"ח
- רבי אלתר ישראל שמעון מנאוואמינסק - תרצ"ג

ז' טבת

- רבי צבי הירש מפינסק (בן הבעש"ט) - תק"מ
- רבי צבי הירש מקאמינקא - תקמ"א
- רבי יקותיאל יהודה מטבריה - תרי"ג
- רבי מרדכי יוסף מאיזביצא - תרי"ד
- רבי נחום רובין מנאראל - תרל"ו
- רבי שלום יוסף מהוסיאטין - תרמ"ג
- רבי דוד מלובין - תרנ"ב
- רבי חיים מאיר הלוי מניישטאט - תרע"ד

ו' טבת

הגה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע [בעל "דברי יחזקאל"]

ואלה תולדות

הרה"ק משינאווא נולד בעיר טארניגראד ביום כ' שבט שנת תקע"ה כבן הבכור לאביו הגה"ק מצאנז זי"ע ולאמו הצדקנית מרת רחל פייגא בת הגה"ק בעל ה"ברוך טעם" זי"ע, לידתו הי' באותו בית בו נולד אביו הדברי חיים, ויקרא שמו בישראל "יחזקאל שרגא" על שם זקינו אביו של ה"ברוך טעם" הגאון ר' יחזקאל יהושע פייבל מפרעמיסלא, אביו אמר פעם ששמיה קגרים ליראתו מפני שנושא את שמו של זקינו, וזקינו זה הי' ירא שמים גדול עד מאוד, עד שפ"א בילדותו שמע שיחת ילדים שהם מזמרים "אל אדון", והזכירו את השם שמים לבטלה, ונזדעזע מאד, עד שהתעלף מזה.

הרה"ק משינאווא הי' מתפאר שעוד זכה להיזכר בפתקא אצל הרה"ק מלובלין בעת שהיתה אמו מעוברת ממנו, (הרה"ק מלובלין נסתלק ט' אב תקע"ה) ומסופר שכשנכנסה קם החוזה מפניה ואמר: איני קם משום שאת בתו של גדול הדור, ואף לא מפני שאת אשת חבר, אני קם מפני העובר שבמעייך שיאיר את העולם.

במעלליו יתנכר נער

כבר במעלליו ראו עליו סימני קדושה ויראתו הקודמת לחכמתו הי' אין לשער, מסופר שפע"א כשהיה ילד קטן אמרו לו שינשק הס"ת, ולא רצה באמרו שאינו אוהב אותה, וכשנאמרו הדברים לפני אביו, אמר שנראה מזה שיהי' איש אמת, כי כל הילדים שמנשקים הס"ת אינם עושים זאת אלא לפנים, שבאמת אין להם שום השגה באהבת התורה, משא"כ הוא אין ביכולתו לעשות דבר אם הוא איו כל כולו אמת, וכן הי' שכשנתגדל נתוודע לאיש אמת שלא הי' דוגמתו, ואביו כותב עליו (שו"ת דברי חיים ח"ב או"ח סימן א') וז"ל: ...בני הרב וכו' האבד"ק שינאווא שלדעתי אינו משנה הדיבור אפילו יהבו ליה כל חללא דעלמא וכו'... ועדותו נאמנה עלי למאוד, כי ידעתי שלא יכזב בעד כל חללי דעלמא...

התמדתו בתורה וחשקו ללימוד לא הי' להם גבול, והוא עצמו סיפר כי אמו הרבנית היתה נוסעת מדי יום שלישי בשבוע ליריד שבראזוואדאוו למכור סחורות, ובעודו ילד נלווה אליה לשמור את הסחורות מגניבה, ובמשך כל הזמן שעמד ליד העגלה הטעונה, שינן בעל פה דפי גמרא ותוס' רבים.

בהיותו ילד קטן קרה אסון, כשעגלה טעונה משא עברה עליו ליד פתח בית אביו, ומצבו הי' נואש, והרה"ק מצאנז שלח אז שליח לרבו הרה"ק מראפשיץ שיתפלל לרפואתו, והרה"ק העתיר בעדו בתפילתו, וכעבור זמן הוטב לו והוא נתרפא.

בצל רבותיו

משום כך טען תמיד הרה"ק משינאווא שהוא חב להרה"ק מראפשיץ את חייו, ופקד את ציונו בלאנצוט פעמים רבות, אבל בחיים חיותו של הרה"ק מראפשיץ לא הי' אצלו ותמיד הי' מתאונן על זה, ומסופר שפע"א ביקש אביו הרה"ק מצאנז לקחתו עמו להרה"ק מראפשיץ אך היות שלא הי' להם להרה"ק משינאווא ולאחיו הרה"ק מקשאנוב כי אם מלבוש עליון אחד אשר בו השתמשו שניהם בהליכתם להחדר, לפי סדר שהאחד לבשו בבוקר, ובחזרתו בצהרים נתלבש בו השני כשהלך הוא להחדר, וע"י נסיעתו לראפשיץ היה אחיו מתבטל מלימודו באותו זמן, על כן לא לקחו אביו עמו, ודין גרמא שלא זכה להכיר את הרה"ק מראפשיץ.

רבו הראשון הי' הרה"ק ר' אשר"ל מראפשיץ זי"ע, ולאחר הסתלקותו נסע להרה"ק הרבי ר' הירש מרימנוב זי"ע, וביותר הי' מסתופף בצל הרה"ק השר שלום מבעלז, והי' מחשיב אותו כמורה דרכו העיקרי בדרכי החסידות, והחזיק את עצמו כמקבל רביעי מתלמידי הבעש"ט: הרבי ר' בער, המגיד מסקאהל, השר שלום מבעלזא, והוא, וכמו כן התנהג בכמה ענינים כמנהגי בעלזא.

האיש מקדש

בשנת תק"צ כשהגיע לפרקו נשא בתו של הגה"ק בעל ארי' דבי עילאי זצ"ל חתן מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, וישב אחר נישואיו באוהעל כעשר שנים סמוך על שלחן חותנו זקינו מרן הישמח משה ונתדבק בו מאד מאד, עד ששמעו שאמר לפני קריאתו את שמע, על דעת האר"י הקדוש על דעת הבשטה"ק ועל דעת הישמח משה, בשנת תקצ"ט נפטרה הרבנית בדמי ימיה בהשאירה עליו שני יתומים קטנים, (א) הרבנית דרעזיל שנישאה להגה"צ ר' פנחס תאומים פרענקל רב בביקאווסק וצישנוב, בהגה"ק ר' דוב בעריש אבדק"ק ציעשנוב, ב) הגה"ק ר' נפתלי שנשא את בתו של הרה"ק ר' אהרן בהרה"ק ר' אשר מראפשיץ ובזיווי"ש הי' חתן ר' נח שמע' שניאורסהון חתן הרה"ק מטשערקאס בנו של הרה"ק מטשערנאביל זי"ע ונסתלק בדמי ימיו כבן כ"ו שנה).

בשנת ת"ד הציע לו זקינו הישמח משה לשאת את נכדתו אחרת ה"ה בת הגה"ק ר' מרדכי אבד"ק האלישץ זצ"ל חתן הגה"ק מרן האר' דבי עילאי, ושוב נשאר באוהעל סמוך לזקינו הישמח משה, ושם גם התידד עם מרן בעל היטב לב זי"ע, בשנת תר"ד נפטרה אף אשתו זו (מזיווג זה נולדו לו: א) הרבנית ח' שרה שנישאה להגה"צ ר' אלעזר בינדיגער, בהרה"צ ר' שמואל ואנוויל מבארדיוב, בהרה"צ ר' ברוך אברהם מהאנאשאוויץ, ב) הרה"ק ר' משה משינאווא שהי' ממלא מקומו ברבנות שינאווא אחרי פטירת אביו).

בשנת תר"ז נשא את בתו של הגה"ק ר' יהודה צבי מראזלא זצ"ל בן הגה"ק ר' משה מסאמבור זצ"ל וחתן הגה"ק בעל עטרת צבי זי"ע, שם נשאר סמוך על שולחן חותנו ואחרי פטירת חותנו קיבלו אותו על מקומו כאב"ד ראזלא וישב שם ז' שנים שאז נפטרה הרבנית ונתאלמן בשלישית, ומזיווג זה לא הי' לו בנים.

אחר פטירתה הי' הרה"ק משינאווא בבעלזא לבקר את השר שלום מבעלזא, ורצו בני השר שלום שישא את האלמנה חנה רחל בת הגה"צ ר' הערשל אבד"ק לעשנוב, (אחי הרבנית הצדיקת מלכה מבעלזא, שהיתה בזיווג ראשון כלתו של הרה"ק ר' אלעזר בנו של השר שלום מבעלזא זי"ע) וכשנכנס הרה"ק לקבל ברכת פרידה מהשר שלום, שאלו בניו בנוכחותו, האם נכון הדבר שאב"ד ראזלא (שהי' אז אב"ד ראזלא) ישא את האלמנה הנ"ל והשר שלום נענה בראשו כאות הסכמה, כי מפאת חולשה הי' קשה עליו הדיבור, לכתחלה לא רצה הרה"ק משינאווא לישא אלמנה, אעפ"כ שלח אח"כ את בתו לראותה, ובתו אמרה לו שזה לא בשבילו כי יש לה חסרונות שהיתה נמוכה, אמר אם כן מי ישאנה, ונשאה, והי' מרגלא בפי בנו הרה"ק מציעשנוב זי"ע, דמוסמך הוא ליקח פתקאות ולהושיע את ישראל, דאמרו חז"ל הנושא אשה לשם שמים סופו הויין לו בנים שהם מושיעים את ישראל בעת צרה. מזיווג זה הי' לו: א) הרבנית מרים מלכה שנישאה להגה"ק ר' נפתלי מוויזניצא, בן הגה"ק ר' שמואל מקארטשין, בהגה"ק ר' אהרן מראפשיץ, בהגה"ק ר' אשר ישעי' מרפשיץ זי"ע, ב) הרבנית פייגא ביילא שנישאה אח"כ להגה"ק ר' מנחם מענדל האלבערשטאם מפריסטיק, בהגה"ק ר' ארי' לייבוש מדוקלא בנו של הרה"ק מקשאנוב, ג) הרה"ק ר' אברהם שלום אב"ד סטראפקוב זי"ע, ד)הרה"ק ר' ארי' לייבוש מטארנא זי"ע, ה) הגה"ק ר' שמחה ישכר בער מציעשנוב זי"ע).

בשנת תרמ"ב נשא בזיווג חמישי את בתו של הגה"צ ר' אברהם געווירצמאן מגארליץ זצ"ל, (אחות אביו של הגה"צ ר' איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל) בן הרה"ק ר' אלימלך (חתן הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק, בהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע) בן הרה"ק ר' ישראל חתן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, ולא הי' לו בנים ממנה.

על כס הרבנות

עד שנשא אשתו השלישי ישב באוהעל סמוך לזקינו הי"מ, וכנשא את זוגתו השלישית עבר לגור בראזלא מקום כהונתו של חותנו הרה"ק מראזלא, ואחר פטירת חותנו מילא את מקומו שם בראזלא, וגם הדפיס את ספרי חותנו "עמוד התורה" ו"דעת קדושים", בראזלא יצאה פעם איזה הוראה שעוררה עליו מחלוקת, ובצדקתו כי רבה רצה להתפטר מרבנותו, וקודם שאל בדעת רבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, והרה"ק השיב לו במכתבו שישאר שם וכי הוראתו היתה בקדושה ומן השמים מסכימים לפסקיו והוראותיו, וכך ישב שם שבע שנים שאז נפטרה הרבנית ל"ע.

בתחילת שנת תרט"ז נתקבל כאב"ד שינאווא, שם כיהן ברבנות כעשר שנים עד שנת תרכ"ו, כי באותו זמן בנו בית הכנסת חדש בשינאווא וזה עלה הרבה כסף, וחייבו את בני הקהילה לתרום לצורך זה, והגה"ק משינאווא לא נייחא דעתו מזה מפני ששרר אז דחקות גדול, ולא הי' יכול לסבול סבלם של בני הקהילה, ובגלל זה עזב את שינאווא. בשנת תרכ"ח נקרא לנהל את הרבנות בסטראפקוב, ושם החל לנהל עדה וחסידים החלו לנהור אליו. בשנת תרכ"ט גמר אומר בנפשו לחזון את עפר ארה"ק ועלה לארץ ישראל, ושהה שם שנתיים ימים לערך עד שנת תרל"א ואז שב לסטרופקוב וישב שם עד כ"ה ניסן שנת תרל"ו שאז נלב"ע אביו הק' ועבר לגור שנה אחת בצאנז, ובשנת תרמ"א חזר לשינאווא, וע"ש העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, ובה ישב עד פטירתו, כמו"כ הי' זמן קצר אב"ד בגארליץ.

על אדמת קודש

פירושים והשערות רבות נאמרו אודות נסיעתו לארץ הקודש, היו שתלו סיבת נסיעתו כדי להזהיר את הכהנים שבארץ ישראל שהקלו לעצמם להשתטח על קברי הצדיקים, וכפי שכותב בתשובה וז"ל: "לאשר נצטוינו בתוה"ק להזהיר כהנים שלא יטמאו, מצאתי את עצמי מחויב בדבר בדור הזה להודיע לעם ה', כי מה שיש מקילין ואומרים שמותר לכהנים לילך על קברי צדיקים הוא טעות, ואין להם על מה לסמוך להקל באיסורא דאורייתא ח"ו".

בירושלים עיה"ק מצא כת"י פירוש "אור החמה" על הזוה"ק של הגאון המקובל רבי אברהם אזולאי (זקינו של החיד"א) והשתדל בכל מאודו להביאו לדפוס, אח"כ מצא בצפת עוד עותק של ספר זה בצירוף פירושו של המקובל הק' רבי אברהם גאלאנטי, ובהוצאה השני' של ספר "אור החמה" שהדפיס בשנת תרנ"ו בפרעמיסלא ציין גם את פירוש זה, וכה כותב שם בהקדמה: "אודה להשי"ת שזיכני להיות שלוחא דרחמנא והעלה אותי לארץ ישראל כדי לזכות את הרבים, וזכות הרבים תלוי בי, לזכות לעשות תשובה שלימה בתוך כל ישראל".

מהאי טעמא שיערו רבים את מטרת נסיעתו שהיתה כדי לפרסם ספר קדוש זה, משהגיעה שמועה זו לאזנו, התבטא ואמר: "אמנם כן, גם זאת פעלתי בשהותי שם, ברם המטרה האמיתית שלשמה נסעתי, ומה שפעלתי בארץ הקודש, יוודע רק בעת ביאת משיח צדקינו".

בארץ ישראל התגורר בצפת ויסד שם את הבית מדרש לחסידי צאנז ע"י רבי ברוך דוד כהנא זצ"ל שקדם ועלה לאר"י בפקודת רבו הגה"ק מצאנז זי"ע, בית מקדש מעט זה מתנוסס שם לתפארה עד היום הזה.

כמו"כ התגורר בירושלים עיה"ק, ומסופר שמיד כשהגיע לירושלים נוכחו הכל כי איש קדוש הוא, משום שבאותה עת שררה מגיפה קשה בעיר, ומיד בבואו אל העיר נעצרה המגיפה.

כשהגיע יום ל"ג בעומר רצה מאוד לעלות למירון אל ציונו הקדוש של רשב"י, אך בסופו של דבר לא נסע, השמועה אומרת שבאותו בוקר הגיעתו מכתב מאביו הגה"ק מצאנז ובו אזהרה לבל יסע למירון, ובעודו משתומם על הדבר ניגש ליד ארון הספרים, ובו ברגע נפל מתוכה כת"י מספר הגלגולים לר"ח וויטאל וכשהרימו, ונסתכל בה, ראה לנגד עיניו כתובים דברים אלו: "גם זה מצאתי מכתיבת יד מורי זלה"ה ולא הבנתי כוונת הדברים, וז"ל, ישמעאל בן אלישע ר' גמליאל נו של ר' יהודה הנשיא וכו' הוא נתקטט עם אביו, עד אשר קללו אביו, אין ראוי לילך למירון ולא לטבריה, וליונתן בן עוזיאל טוב מאוד וכבר נגזרה גזירה", ואמר אז שהוא גלגול נשמת ר' גמליאל, ואביו הרה"ק מצאנז הוא נשמת רשב"ג, והבין מזה האזהרה שלא ילך למירון, ואח"כ נתוודע שאנשים מסוימים שכרו כמה עגלים להרוג יהודי עם זקן אדום וכך וכך תוארו שיסע על דרך מירון, וכוונו על הרה"ק משינאווא, הערלים תפסו יהודי אחר והכוהו, ולבסוף ראו שטעו והניחוהו לנפשו, ואודות הרמז מספר הגלגולים ניצול בנס, אגב, גם ספר הגלגולים הדפיס הרה"ק כשחזר מאר"י, וכפי שכותב: אשר הקרה ה' עתה מקרה טהור לפני בהיותי בארץ הקודש והוצאתים לאור". וביום חמשה עשר באב שלאחריו נסע למירון.

חיבה יתירה היתה לו לארץ הקודש ופע"א התבטא ואמר: "מי שאוהב את ארץ ישראל נעשית לו אר"י לאוהב וידיד נאמן ביותר", כאשר באו אליו להסתופף חסידים בא"י עם ילדיהם, קיבלם בחביבו יתירה באמרו "הרי אלו צדיקים מארץ ישראל", כשחזר לחוץ לארץ הזכיר בכל יום את ערי והרי ארץ ישראל כדי להמשיך עליו קדושת א"י בארץ העמים.

ברא מזכה אבא

בשנת תרט"ו כשנסתלק רבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע התחיל לקבל פתקאות ולהתנהג באדמורו"ת על אף שהי' אז עדיין בחיי אביו, והתחילו לנהור אליו מאות אנשים ליפקד ממנו בדבר ישועה ורחמים, ונתפרסם שמו לפועל ישעות גדול מאוד, ורצה להראות בזה שאינו מחזיק את עצמו כממלא מקום אביו אחרי מאה ועשרים שלו, אלא יורש הוא את כס הרבנות מרבו מבעלזא וע"ז יתארכו ימי אביו כיון שאין מלכותו נוגעת במלכות בנו כמלא נימא.

כידוע היה כמה פעמים מחלוקת עצומה בין הרה"ק משינאווא ואביו הרה"ק מצאנז בעניני הלכה כגון בדבר מקום

קביעת המזוזה, שטר מכירה של שבת, אופן עשיית קשר של תפילין, ועוד, הנהגה זו עוררה את פליאתם של האנשים ולא ידעו את פשר הדבר. ומסופר שאחיו הרה"ק מקשאנוב רצה פעם אחת להתערב בהמחלוקת ולהגן על כבוד אביו, אמר לו אביו: השמר לך, כי אתה משחק באש.

פעם הראשון ה' כשהרה"ק מצאנז זי"ע איקלע בימים שאחר פסח שני לרודניק (שה' מקום רבותו לפני בואו לצאנז) בלווית בנו הרה"ק משינאווא וחתנו הגה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל, ולפי הוראת הרה"ק מצאנז לא אמרו הציבור אז תחנון, על שאלת הרה"ק משינאווא לטעמו של דבר, ענה לו אביו: בני היקר, איתא בזוה"ק שלאחר פסח שני בספירת הוד עדיין התרעין פתוחין, ענה הרה"ק משינאווא: אדרבה, אם התרעין פתוחין אז כ"ש שצריכין לומר תחנון, ותיכף ומיד יצא הרה"ק משינאווא לפרוזדור ביהמ"ד ואמר תחנון, הרה"ק מצאנז נתפעל זה והתבטא חתנו הרה"ק מהארנסטייפל: "איך וויס נישט וואו עס נעמט זיך צו מיר אזא הייליג קינד", באותו יום לא הופיע הרה"ק משינאווא להסעודה שאכל הרה"ק מצאנז יחד עם הציבור כדרכו בכל יום, וכלפי חוץ ה' נראה שזה מחמת הסכסוך שה' להם בשעת התפילה. כשנסתלק הרה"ק מצאנז גילה הרה"ק משינאווא שבעת שהייתם אז ברודניק חלם שנגזר על אביו להסתלק מן העולם והגיע שעתו למלאות מקומו, וכדי להמתיק את הדין התחיל לחלוק עליו, וכמו כן התענה על החלום בו ביום, ולכן לא השתתף בסעודה, ועל ידי הנהגה זו פעל שהרה"ק מצאנז יחיה אח"כ עוד כ"ב שנה, ואכן כבר העיד הרה"ק מגארליץ זי"ע שאחיו הגה"ק משינאווא החזיק את אביהם בעולם כ"ב שנה.

לימים כשנזדמן הרה"ק משינאווא לרודניק בימים שלאחר פסח שני, והציבור שזכרו היטב מה שאירע שם בחיי אביו הרה"ק מצאנז רצו לומר תחנון, אך הרה"ק דפק בשולחן ואמר: כאן היא אתריה דמר אבי, וכיון שהוא לא אמר תחנון, גם אנו לא נאמר.

גם על מה שאביו סידר היתר שטר מכירה לשבת חלק הרה"ק משינאווא בכל תוקף, ופעם הסביר הרה"ק משינאווא מה שאביו התיר לעשות שטר מכירה לשבת, ה' על פי מעשה דלהלן: כשברח הרה"ק מרוזין זי"ע מרוסלאנד לגאליציע שהשתייכה אז למלכות עסטרייך – אונגארין, תבעה ממשלת רוסלאנד שיסגירוהו אליהם, וכדי להצילו קנו החסידים בשבילו אחוזה (שקורין גיט, דהיינו שדות עם בעלי חיים כגון סוסים ועופות וכיו"ב) בעיר פאטיק, שלפי חוקיהם נעשה כל בעל אחוזה כאזרח ואז אינם חייבים להסגירו למדינה אחרת, בימים ההם נתחייב כל מי שה' לו סוסים להשאילם על זמן מסוים להממשלה לצורך הצבא, וגם מאחוזת הרה"ק מרוזין זי"ע באו לקחת את סוסי לצבא, ונצטער אותו צדיק שיעבידו אותם בשב"ק, והרה"ק מצאנז נזדמן אז לשבת אצלו, ואמר לו הרה"ק מרוזין: רב מצאנז, הלא אתם מבית דין של מעלה, תחפשו נא דרך היתר שלא אעבור משום שביתת בהמתו ע"י אנשי הממשלה, ולזה ערך אז הרה"ק ההיתר של שטר מכירה, וסיים הרה"ק משינאווא שלפי זה כל התירו של אביו ה' רק בשעת הדחק, ולא סמך עליו לכתחלה.

מחלוקת לשם שמים

פעם כשהי' הרה"ק ר' צבי אלימלך מבלאזשוב בצאנז, היו שם יותר מעשרים אדמורי"ם, ואותו בחר הרה"ק מצאנז לישב על ידו, וסיפר הרה"ק מבלאזשוב שכשאמר מרן הק' מצאנז תורה היתה בהתלהבות גדולה כל כך עד שנפל עליו פחד, וריחק את בגדיו מהרה"ק מצאנז, כמו מי שמרחק את בגדיו מאש כדי שלא ישרפו, אחר אמית התורה, עלה הרה"ק משינאווא להבימה והכריז שאביו מתיר לחלל שבת, כי אז התיר לעשות שטר מכירה, הרה"ק מצאנז ה' שרוי אז בדביקות, והתעורר מדברי הרה"ק משינאווא, ושאל: מי זה, אַה ר' יחזקאל'י, כל מעשיו לשם שמים.

הדיין מדוקלא אמר שחשב שבוודאי לא יאריך הרה"ק משינאווא ימים מפני שחלק על אביו, ומקרא מלא דיבר הכתוב "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך, וברש"י שם א' דמכלל הן אתה שומע לאו, דאם אין מכבדין מתקצרין הימים ח"ו, אך לבסוף ראה שהרה"ק משינאווא האריך ימים עוד יותר מאביו, כי הרה"ק מצאנז חי שבעים ותשע שנים, והרה"ק משינאווא חי שמונים ושלש שנים, ומזה הבין שהמחלוקת היתה קדש שדשים.

בנו הרה"ק ר' משה משינאווא אמר פעם: הם חושבים שאבא לא קיים מצוות כיבוד אב, נסעתי פעם עם אבי מסטראפקוב לצאנז, ובכל הדרך הי' אבי מאוד בשמחה, כשהגענו סמוך לצאנז אחזתו רעדה ופחד, וככל שנתקרב יותר נתגבר הפחד יותר ויותר, עד כדי כך שבשעה שניגש לפתח בית אביו ורצה לפתוח את הדלת, היו ידיו רועדות עד שלא ה' יכול לפותחה, והזכרתני אני לפותחה. וידוע שהרה"ק משינאווא אמר פעם שבכל פעם טרם נכנס לבית אביו הרה"ק מצאנז היה לומד כל הלכות כיבוד אב ואם.

אב יכבד בן

פעם בא אלמן אחד לשאול את הרה"ק מצאנז אם ישא את אחות אשתו, ענה לו הרה"ק מצאנז: דבר זה צריכין לשאול מיהודי טוב לך לבני, הלך להרה"ק משינאווא, אמר לו: דבר זה צריכין לשאול מיהודי טוב, לך לאביו, אמר לו האיש: הייתי כבר אצל אביכם ושלחני אליכם, ואז התיר לו.

פעם בשעת סעודה סיפר הרה"ק משינאווא: הם אומרים שאבי לא אהב אותי, פעם כשסעדתי אצל אבי הגישו לאבי רוטב מבשר עוף, ולהקהל וגם לי נתנו רוטב מבשר עגל, אחזתי את הכף לאכול והחזרתיו ולא אכלתי, אמר אבי: מדוע אינך אוכל, והגיש את הקערה אלי, שוב לקחתי את הכף וגם הפעם החזרתיו, הבין אבי שמשהו אינו כשורה, ושלח לבית התבשיל לשאול אם הידתה שאלה על הבשר, והשיבו בשלילה, שלח לקרוא להשוחט ושאל לו אם ה' סירכא וכיו"ב איזה שאלה, והשיב שהי' חלק בלי שום שאלה, לא נח דעת אבי ושלח לקרוא לפניו את הקצב בעל הבהמה ושאל אותו אם נשחט על פי סימנים או על פי ידיעה שהיתה בן ח' ימים, ענה הקצב שה' על פי ידיעה וליתר שאת יכולים לברר אצל היהודי שממנו קנאו, ושלח לקרוא גם להיהודי המוכר לברר אצלו אם ה' בוודאי בן ח', ואמר להם שעגל זה לא קנה מעכו"ם רק מיהודי כפרי שנולדה אצלו, תשובתו גרמה למבוכה כי לא ידעו מה עוד יכול להיות ריעותא בהעגל, וכשהכפרי הע"ה הבחין את מבוכתם נענה ואמר: מה אתם מעיינים בזה אולי מפני שה' בכור אתם מסופקים אם מותר באכילה... טפח אבי על כתפי ואמר לי: בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני.

אחרי פטירת אביו עברו כל חסידי אביו הק' מצאנז אליו, ואז נתגדל שמו ביותר ויותר לפועל ישועות גדול ולרבן של אלפי

ישראל שנהרו אליו להסתופף בצלו, וסיפר הרה"ג ר' הירצקא זילבערמאן אב"ד ראצפערט שהי' מחשובי חסידי צאנז, שאחר פטירת רבו הרה"ק מצאנז התלבט מאוד אל מי יסע, כי אמר בלבו: הן נהצדיק אבד ואין איש אשר ימלא מקומו וכו', אך לבסוף אמר לנפשו: הן אמת הדבר שמורי ורבי לא השאיר אחריו מי שימלא את מקומו, אך היות והעדה קיבוץ החסידים נוסעים המה אל בנו הרה"ק משינאווא אסע גם אנוכי לשם, ויעש כן ולא שינה מהחלטתו, כשהגיע לשינאווא ונכנס אל הקודש פנימה, קיבלו הרה"ק בסבר פנים יפות, ואחר שקידמו בשלום, אמר לו: רואה אנוכי שבאתם לכאן, הן אמת שבא השמש ואבי הק' לא השאיר מי שימלא מקומו, אך הנה קיבוץ עדת החסידים נאספו ובאו לכאן... ויעמוד ר' הירצקא נפעם מגילוי רוה"ק שזכה לה, ויצא בקריאה שמחה אל החסידים בביהמ"ד: "מיר האבן אַ רבי", ומני אז הסתופף תמידין כסדרן בצל קדשו.

עבודתו הק'

גדולות ונפלאות מספרים על עבודתו הק' בעת התפילה, היה מתפלל בהתלהבות נשגבה עד לעת זקנתו ולא חלי ולא מרגיש בהכאות כף אל כף הקדושים על העמוד, מרוב התלהבותו הי' לפעמים מטיח ראשו בקיר בחזקה, כשלא הרגיש כלל, בערוב ימיו התקינו על הקיר במקום עמדו כרים כדי שלא יטיח ראשו בקיר, עוד בימי חורפו התבטא עליו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע: "אַ שטיק פייער", כמו"כ העיד עליו בצעירותו חותנו זקינו הק' היש"מ כי הוא נעמד לתפילה באימה וביראה כל כך כמו הבעל מלחמה שעומד בשעת מלחמה על שדה הקרב, והשונא עומד כנגדו עם הרומח שבידו, פע"א בראות חותנו (מזיוג שלישי) הרה"ק מראזלא גודל יראתו אמר לו: תאמין לי, הרבונו של עולם אין מרוגז כל כך כמו שאתה חושב, כל היום הי' דבוק בהשי"ת, מסופר שבכל פעם שהי' צריך לצאת לצרכיו, הי' עומד בחוץ ומדבר עם הגוי בלשון פוליש ואידיש לערך עשרה דקות, וזקיני חסידים הי' אומרים שעושה זאת כדי להסיח עצמו ממחשבותיו הגבוהות, בהיותו אברך צעיר נסע לדזיקוב אל הרה"ק ר' אליעזר, ופעם קודם התפילה כשגילה את זרועו להנחת תפילין, אמר הרה"ק ר' אליעזר לבניו הק': התבוננו ביד זה שלא עשה זיו כלשהו נגד רצון הבורא, הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין אמר עליו פעם: ביגיעה שכזו, בעמל שכזה, הי' אף בנו של סנדלר מגיע למדריגות נעלות שכאלו, מה גם שהוא בנו של הרה"ק מצאנז זי"ע.

עם רבות"ק עצי התמרים זי"ע

בשנותיו האחרונות נסע להחתונה של מרן הגה"ק העצ"ח בטארנא שלקח את בתו של הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט אחיו של הרה"ק משינאווא, והגיע להחתונה במאוחד ואמר הקדוי"ט לרביה"ק זי"ע שהי' אז ילד בן ט' שילך לישון קצת, וכשהגיע הרה"ק משינאווא אמר שרוצה לנוח מעט, ורצה הקדוי"ט לעורר את רבינו זי"ע כדי שיתן את המטה להרה"ק משינאווא ולא רצה הרה"ק משינאווא שיעוררו אותו, ואמר שיש מקום לשנינו, וכך ישנו שניהם ביחד, ואחר כחצי שעה התעורר הרה"ק לילך להחופה ונעשה רעש בהחדר ואמר רביה"ק שע"י הרעש גם הוא התעורר וכה זכה להיות בהחופה.

בעת ההוא בחן הרה"ק משינאווא את רבינו בסוגיא דשיקול הדעת במסכת סנהדרין ואמר לו איזה חידוש באותו ענין, ואמר הרה"ק: "דאס הייסט א שיינער שיקול הדעת" ובזה נסמך רביה"ק ממנו על יושר שכלו ושיקול דעתו.

סיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שסיפרה לו אמו כשישבו שבעה ל"ע על מרן העצ"ח ז"ל שאחר נישואיו של העצי חיים הי' להרבנית איזה מיחוש שמנע ממנה פרי בטן ויעצו הרופאים לנסוע למרחץ בקרעניץ והרה"ק משינאווא גם הי' שם כדרכו בכל שנה ונכנסו העצ"ח והרבנית להזכיר את עצמם אצלו ופשט הרה"ק את אבנטו וציוה להרבנית שתחגור עם האבנט וכך עשתה ואכן נושעו בזש"ק ואמר העצ"ח שבחזרתו מהמרחץ חשבו הכל שהמרחץ עזר להם אבל הוא ידע בנפשו שאבנטו של הרה"ק עזר להם.

רביה"ק זי"ע הי' מאוד דבוק בהרה"ק משינאווא וכותב עליו הרבה פעמים מרן הקדוש מה שכתב רק על ציקים יחידים, וכשדיבר רבינו מהרה"ק שינאווא דיבר ברוב התרגשות, וכשדיברו פעם מתלמידי הבעש"ט הק' שזכו לרוח הקודש אמר: "דער שינאווער רב האט זיך נאך ארויף געכאפט אויף דעם וואגן", רבינו הי' מרבה לספר את גודל מסירות נפשו של הרה"ק משינאווא לקנא קנאת ה' ופעם אחת כשדיבר רביה"ק מנגע הציונות אמר: "פריערדיגע צדיקים וואלטן עס נישט אויסגעהאלטן, איך רעד שוין נישט פון אזא איש אמת ווי די שינאווער רב, צי אפילו ווי די טאטע ז"ל".

אשכבתי' דרבי

ידוע שהגה"ק משינאווא החזיק שבשנת תרס"ז יהי' הגאולה שלימה, כידוע הרמז שאמר בווי"ן תתקטר, שבשנה שיהי' רק ווי"ן שש מאות וששים ושש שנה, אז יהי' הגאולה שלימה, ואמר רביה"ק זי"ע שהי' כ"כ איתן בדעתו שבשנת תרס"ז יהי' הגאולה שלימה, עד שהקפיד על בנו שהבטיח ליתן מזונות לכמה שנים אחר שנת תרס"ו, ובראש השנה האחרון שנת תרנ"ט צוה להכריז שהיות והגענו לשבוע שבן דוד בא, (מתרנ"ט עד תרס"ו) על כן בקשתו מהעולם שיתפללו בעדו שיאריך ימים עד אז ותצמח מזה טובה לעולם, בחד הסוכות האחרון באמצע אמירת תורה אמר: טב"ת נוטריקון ת'קבר ב'שיבה ט'ובה, כאשר שמע זאת בנו הגה"ק מציעשנוב זצ"ל צעק בקול מר: "צריך לעורר רחמים", כמה ימים לפני פטירתו ניטל ממנו כח הדיבור ורמז בידו כל מה שהי' צריך, וסיפר רביה"ק שבאותו שנה בימי חנוכה בא שליח משינאווא לסיגעט להקדוי"ט להודיעו שהגה"ק משינאווא זקוק לרחמי שמים, ובאותו לילה אחרי שהכינו את הנרות להדלקה, כאשר התחיל הקדוי"ט להדליק הנרות, לא עלתה בידו להדליק, וכל פעם שהדליקן נכבו, והחליפו כמה פעמים את הפתילות, ובקושי רב עלה בידו להדליק, אחרי כמה ימים ביום ו' טבת הגיע הידיעה שנצח אראלים את המצוקים והגה"ק משינאווא נסתלק לשמי מרום, אמר הקדוי"ט אשר כבר אז בימי חנוכה כאשר נכבו הנרות, הרגשתי שכבה נר ישראל, וסיים רביה"ק שהוא עמד אז אצל אביו בשעת מעשה. נשאר ממנו ספר דברי יחזקאל על התורה מעט מזעיר מה שאמר, שידוע שלא אמר הרבה תורה באמרו שלא בא לתקן בגלגול זה עם תורה, גם הרבה מכתבים מענין הלכה הלא המה נדפסו בספר דברי יחזקאל החדש שיצא לאור עם מלא השלמות.

דבר בעתו

שבת חנוכה | חודש טבת | זאת חנוכה

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, בעודל קדושת היום וסגולתן

שבת חנוכה – בשבת חנוכה אמר [הרה"ק משידלאווצא] על הפסוק כי נר מצוה ותורה אור, היום היה לנו שני מאורות היינו נר מצוה שמדליקים נר חנוכה, ותורה אור הוא רמז לשבת, ועל ידי שניהם יוכל להשיג אורח חיים ותוכחת מוס"ר, הוא לשון הסרה הכוונה שלא נצטרכו לתוכחה, וד"ל. (זר זהב)

◆◆◆

שמעתי מר' לייב אברהם שו"ב דק' אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה"ק מרוזין זי"ע שאמר בשם אביו הרה"ק ר' שלום מפאהריביטש זי"ע, כי פסוק והארץ היתה תהו ובהו נאמר על השבתים שעד שבת חנוכה, ויאמר אלהים יהי אור קאי על שבת חנוכה. (מרגניתא דבי רבנן)

◆◆◆

מאמר הכתוב (יחזקאל מו ב) וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח, שבת הוא פתח להיכנס אל הקדושה, וכן ראש חודש הוא פתח, וגדולה מעלת חנוכה שכל מצות בפתח וכולה פתח. (דברי שמואל)

◆◆◆

הנה בימי החנוכה ימים המאירים עת וזמן שנתגלה אורות קדושות ובהירות, צריך האדם להכין עצמו על ימים הבאים חדשי טבת ושבט שהם ימי השובבי"ם שלא יפול ח"ו ויחזיק וישען בה' וזהו מאמה"כ ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש בחודש העשירי הוא חודש טבת, היינו בחודש טבת ובימים הנמוכים ימי החשכות והסתרת פנים, אם האדם מחזק את עצמו בעת ההסתרה, זוכה שתלקח ההתחזקות והאמונה אל המלך מלכי המלכים הקב"ה להמליץ טוב. (ישמח ישראל)

◆◆◆

הכנה בחנוכה על הימים הבאים אחריהם טבת ושבט, שהם ימי שובבי"ם, כי תמיד צריך האדם להכין קדושה מימים טובים על ימים הנמוכים, וכמ"ש בפסוק (קהלת ז ד) ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה, וכמו שקיבלנו מרבינו מורינו אלימלך זצ"ל בספרו הקדוש [נועם אלימלך– אמור] אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים – שמימי מוחין דגדלות צריך להיות הכנה על יומין דמוחין דקטנות, והחדשים הנ"ל הם סוד עיינין דרחל כנודע, לכן נעשה ההכנה על פי הסתכלות בנר חנוכה לראותם בלבד, לתקן כל אחד מה שפגם מעודו בראיית עין. (עבודת ישראל)

◆◆◆

ועושים בחנוכה הכנה לחדשים שאח"כ כמ"ש במדרש על הפסוק משוך חסדך ליודעיך שהם המשכות החסדים והאור לעת הצורך בחשכת להאיר אפילתם כמו מימי משה לימי ירמיהו, וזהו המשכת הרגל לשוק העולמות, והן יוצאין מהרגל ומכלים ונכספים לאל עליון וזה שתכלה רגל [רגילות] מן השוק, ולכן ביומין קדמאין הוצרכו להדליק בפתח החצר לפרסם נסיו אבל עתה שאנו נמצאים בעולמות התחתונים אז אין צריך לפתח החצר כי מבתינו יכולים להאיר כי הכל כמו שוק. (נר ישראל. קאזניץ)

◆◆◆

זאת חנוכה – וביום האחרון שנק' זאת חנוכה קורין בו פר' בהעלותך כי יום האחרון כולל כל הימים כמו שמיני עצרת מאסף כל ימי החג כן בחנוכה ופ' זאת חנוכת המזבח הוא כן שמקודם כי פרט הקרבת כל נשיא ואח"כ הכלל כמו כן בזאת חנוכה וע"י שהוא יום האחרון קשה עלינו פרידות הימים טובים לכן משאיר יותר הארה על כל השנה ומתעורר בו נרות המנורה. (שפת אמת)

◆◆◆

הרה"ק מריזין זי"ע אמר מה שהצדיקים יכולים לפעול מהשי"ת בר"ה ויוהכ"פ יכול כל יהודי לפעול בזאת חנוכה, גם קרה פעם שנכנס מרן מריזין זי"ע בהקלויז בזאת חנוכה ומצא חבורת חסידים שמשחקים בדריידל ואמר להם תשחקו היום בדריידל כי מה שמרויחים בשאר ימי חנוכה עדיין אינו מובטח שישאר בידו אבל מה שמרויחים בזאת חנוכה קשה להאבד ממנו וישאר אצלו. (נר ישראל)

◆◆◆

ובאמת נראה אשר הכל הוא בשמיני מילה הוא בשמיני ובחג הסוכות שמיני עצרת כדאיתא במדרש עצרו לו יום אחד כי אז הוא שלימות כל היחודים שנעשה בזה החודש ונגמר בשמע"צ ובחנוכה צריכים להדליק שמונה נרות ולדעתי יכול להיות שנר השמיני של חנוכה היא בחי' עצמה של שמיני עצרת ולכן אומרים הצדיקים שבחנוכה הוא גמר החתימה. (בית אהרן)

◆◆◆

הנה אומר לך הדבר אשר מרגלא בפומייהו דרבנן רבותינו הקודמים אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כענין ר"ה הנה לדעתו עיקר הענין עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל זאת חנוכה. (בני יששכר)

◆◆◆

ידוע מספה"ק אשר ביום הזה מסוגל לבנים, כי בנים לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא וביום הזה הוא היחוד העליון מתרין מזלין נוצר ונקה כידוע, ועיין מה שכתב בזה בבני יששכר ועוד ספה"ק, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, שהנה כל כל הקריאה לימי חנוכה הוא פרשה ז' מסדר במדבר, מן ויהי ביום כלות משה עד סוף הפרשה, יש שם פ"ט פסוקים, כמנין ט"ף והוא בני. (חמרא טבא)

ברכת ד' מציון

באיתית כבוד, בהדר והוד, ישמחו ורננו ידידים, בשבח וסילודים, להריק שפעת ברכיותיני ואיחולינו, אל מע"כ ידידינו, איש המעלה, מאד נעלה, חן הרצק בשפתותיו, לשונו עט סופר במאמריותיו, ידיד כל בית ישראל עדת מי מנה, העומד לימינינו בכל עת ועונה, בעושה ובמעשה ברוח נבונה, משליך עצמו מנגד לטובת מוסדותינו הק' במסירות לב ונפש נאמנה, ה"ה

מוה"ר

יעקב חזקי' גאנדל

הי"ו

עסקן נמרץ לטובת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחתו בהולדת בנו שיחי'

מ"ה יתן בשאליתיני, בעומק לבינו, שיזכה לברכית עד בלי ד'
ו'בשבי בעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל בלא ברכית, מענזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים וירעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכית והישועות אשר בתוריתיני הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

יעקב חזקי' גאנדל

הועתק ללה"ק מספר "על גאולתינו" הי"ל ע"י נטרונא

הרה"ק ר' שניאור זלמן מקאפוסט זי"ע

על התנגדותו החריפה של הרה"ק ר' שניאור זלמן מקאפוסט זי"ע (בעל מגן אבות, בן הרה"ק רבי יהודה לייב מקאפוסט זי"ע בן הרה"ק הצמח צדיק מליובאוויטש זי"ע) אל הציונים ורעיונם הטמאה, נשאר לנו הודאת בעל דין מעידות של אחד בשם יוסף אליאש, שנהיה פעיל ציוני וכותב בעיתוניהם.

בספרו "זיכרונות ציוני מרוסיה" מתאר פגישה שהיה לו להבדיל עם הרה"ק מקאפוסט, וההתנגדות לציונות ששמע אז ממנו, ונצטט כמה מדבריו:

"בין החסידים היה מפורסם העיירה קאפוסט בזה שעד סוף שנת תר"ס גר שם רבי שניאור זלמן שניאורסון, נכד הבעל התניא, ובאותה עיירה הסתובבו חסידים מכל קצוות העולם בעיקר בימים הנוראים וימים טובים.

ועיקר הקושי להכניס את יהודי קאפוסט תחת כנפי הציונות היה מקושר בזה שהעיירה החסידית היתה לגמרי תחת השפעת הרבי שגר שם, והוא היה מתנגד לציונות, ולאחר פרק זמן היה לי הזדמנות לשמוע מהרבי בעצמו את טעמי ההתנגדות לציונות.

ספר
מגן אבות
חלק ששי
ברדיטשוב
MOGEN-ABOTH

כמו כל יהודי קאפוסט גם חותני היה חסיד וממקורבי החצר של הרבי מקאפוסט, ובאחד הימים הביע רצונו שאבוא עמו לבקר את הרבי וקיבלתי את הצעתו.

כשהגענו לבית הרבי כבר חיכה לנו הגבאי והכניסנו לאולם גדול ששימש גם כמקום תפילה ומקום אמירת חסידות לפני הציבור וכן קבלת האורחים, לאחר כמה דקות הגיע הרבי מחדר צדדי וקיבלנו בשלום אליכם והתיישב וביקש מאתנו להתיישב, הרבי עשה עלי רושם גדול ועיניו הפיקו פקחות וחכמה, וכמובן שהוא התחיל את השיחה, ושאל עלי וסיפרתי לו בקיצור את קורות חיי וגם הזכרתי את פעולותיי הציונות, כששמע את דברי הביע את אי הסכמתו מתנועת הציונות, ואמר לי שכעת נעמדו בעוונותינו הרבים "הטרייפנאקעס" (המילה הזאת אני זוכר מהרבי) שמתגאים בעצמם להביא את הגאולה, אבל הוא, הרבי, אינו מאמין שמשיח צדקינו יהא לו שייכות עם אנשים כאלו.

לא נכנסתי בוויכוח עם הרבי, בעיקר שכבר היה תולה ומותש, וחצי שנה לאח"כ נסתלק הרבי".

הגאון רבי מאיר אריק זצוק"ל

כל יום דיבר נגד המפלגות

מספר הגאון רבי יעקב טייטלבוים זצ"ל, רב קהילת עדת יראים בקיו – גארדן, תלמיד מובהק מהגאון האדיר רבי מאיר אריק זצוק"ל בספרו "קול יעקב" (עמ' קכ):

היה פעם אסיפה ע"י תנועת המזרחי בעיר וויען, ואנחנו תלמידי הרב מטארנא זצ"ל (הגאון ר' מאיר אריק זצ"ל) לא ידענו מרעת המזרחי, ובפרט שבאותה עת השתייכו אל המזרחי כמה אדמו"רים ורבנים, לכן הלכנו גם אנו אל האסיפה, למחרת כשרצינו להיכנס אל שיעורו היומי של רבנו זצ"ל מצאנו דלתיים סגורות ורבנו לא נתן לנו רשות להיכנס, ולא הבנו את הסיבה לכך, ולא מצאנו שום עוולה שיגרום שרבנו לא יכניסנו, לכן בקשנו מאחד התלמידים בשם ר' מיכל פרעמינגער ז"ל שיכנס אל רבנו וישאלו "מה פשענו ומה חטאנו".

ולשאלתו השיב לו רבי מאיר: **"תלמידים שמשתתפים באסיפות כאלו לא יכולים להיחשב כתלמידי"**, נגשנו אל רבנו בטענה, **"יש לנו קושיא אל רבנו, אף פעם לא אמרת לנו ולא הסברת לנו העניין, בכל פעם רק למדת אותנו גמ' ותוס' ולא ענייני השקפה, ומה אשמתנו?".**

הרבי קיבל את טענתנו, ומאז לא עבר יום שלא ידבר אלינו מעניינים אלו, ובפרט היה זה פעמיים בשנה, בלילות שחל בהם לילות ניטל הפולני והרוסי, דיבר אתנו אחר מעריב עד הבוקר על כל התנועות והמפלגות הרוצים להחריב את כלל ישראל, התחיל מהנוצרי ימ"ש עד המפלגות והתנועות שהוקמו בימינו ודורנו ולמד אתנו את כל העניין בעמקות כמו סוגיא עמוקה.

הרבי אמר לנו אז **"אל תפחדו אם תמצאו באספותיהם 'זיידענע זשיפיטעס' ואולי גם אדמו"רים"**, סיפר לנו גם שכשנשמת הבעש"ט הקדוש התעתד לרדת לעולם הזה, הרעיש השטן עולמות וטען שכח קדושתו של הבעש"ט הק' ותלמידיו יאירו את העולם בכל כך קדושה וטהרה, עד כדי כך שלא יישאר בחירה וכלל ישראל כבר לא יחטאו, והבית דין של מעלה קיבל את הטענה ואמרו: שטן אל תירא, אין הכי נמי, יהא בעל שם טוב ותלמידיו, אבל גם לך יהא אדמו"רים משלך", והסיק הגאון ר' מאיר "והם אלו הרבי"ם היושבים שם בראש, אל תיראו מהם!"

והיה מסיים את דיבורו, "תדעו, שמאז ומעולם, כשהיו משיחי שקר נגמר הדבר בשמד, יהא לכם זה לסימן מובהק, ותראו, אמנם לא השתא, אבל ברבה שנים אח"כ שכל התנועות שנתייסדו לאחרונה – שהיה קורא להם משיחי שקר – יגמור עם שמד, רח"ל.

ציונות מוביל לשמד לאומיות

כפי זה גם אמר רבי מאיר זצ"ל בשיחתו עם רב מאמעריקע: **"תדעו, שכהיום אין מבינים אותי, אבל יבוא זמן שיבינו אותי היטיב, אבל עד אז יהא לדאבוננו הרבה קרבנות"**, וכשהרב ניסה לטעון שהלא רואים שהציונות הצילו יהודים שעמדו לפני השמד, והקמת הציונות החליטו שבמקום להשתמד, להשתתף בתנועות הציונות,

ענה לו ר' מאיר: **"משמד פרטי הצילו כמה יהודים אבל בסוף יהיה שיבואו לשמד לאומיות רח"ל"**

ופעם התבטא תלמידו רבי יעקב טייטלבוים זצ"ל: **"מי שהיה מסתובב בד' אמותיו של רבנו הגדול רבי מאיר אריק כבר לא היה יכול לטעות בענייני השקפה ודעות!"** (שם עמ' ז).

ספר

שאלות ותשובות

אמרי יושר

חלק א'

אשר בעזרת השי' חברתי אני הצעיר מאיר אריק אבד"ק יאלוויץ. בדרב מדה אדרבן דהודא דלל"הה.

בתוספות שרה סרה על משנת סוכות, בתוך קונטרס על פני סוכה. בתוך סוכה על ר' חלקי שיח

בדפוסא בית מסחר הספרים של הרר מרה שמואל צנזיל כהנא בסונקאטש.

מונקאטש,

בדפוס המשובח היה של הרבנים יצחק מרה שמואל זנזהיל כהנא נ"י. מחצו מרה עזרי הכהן פרישער נ"י.

שנת תרעג לפ"ק.

התענין וחוכנס לאינטערנט www.hebrewbooks.org ערב פרים תשסיים

עד באצין כ' 20 אא לא נדפס בסונקאטש

נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר

שבח יקר וגדולה, נביע בקו"ל ששון וגילה, קדם מעלת כבוד ידידינו החשוב המרומם
ותהי ידיו אמונה, בהתמסרות רבה ונאמנה, לבוא בעזרת גליזינו להרווח אלפי ישראל
לא ישבות למעניו יומם ולילה, ברוח חיים ורב פעולה, טוב עין הוא יבורך
חכם לב יקח מצוות השיכה כאורה, לעמוד לימין קהילתינו המעטירה, במסירות עד בלי די
נודה לשמו ונהללו על עזרתו המרובה למען שיחות הקודש העולים על **שולחן מלכים**

מוה"ר

נפתלי הירצקא שטיין

הי"ו

מגדולי עסקני קהילתינו ומוסדותינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

ממקורבי ונאמני כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה שבביתו שורה, ברוב שמחה ואורה
בהולדת נכדתו תחי' למזל טוב

אצל בנו האברך החשוב והנעלה, מוכתר בכל מידה ומעלה, תורה וירא"ש אצלו כלולה

הר"ר משה שטיין הי"ו

יה"ר שיזכה להמשיך במעשיו הטובים ופעליו הכבירים והברוכים לעלמי עלמיא,
מתוך הצלחה מרובה וסייעתא דשמיא, ובזכות הרבים יתברך בשפע ברכה והצלחה,
תענוג ונחת מכל המשפחה, מתוך הרחבה ובהרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, בב"א

החותמים למען שמו בשיר וקו"ל תודה

מערכת "קול התאחדותינו" באר"ק

מערכת "קול התאחדותינו" באר"ב

פנימי הרב"ה בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

חלק ב'

לכבוד שבת חנוכה המשכנו ללקט פנינים יקרים ועובדין טבין שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו שליט"א מעניני חנוכה בתוך שיחות שונות שכבר הופיעו בגליונינו הקודמים.

ביקור כ"ק אדמו"ר מבאבוב–45 שליט"א
יום ג' פרשת ויחי תשע"א לפ"ק

רבינו: כ'האב געלערנט יעצט גמרא פסחים (דף ז'), אין ישיבה – יעצט האלטן ביידע (עם חבורת יסודי התורה) צוזאמען – די ענין פון 'על' מיט די 'למ"ד' [דיש ברכות שמברכים עליהם ב'על' כמו על נטילת לולב, ויש שמברכין עליהם ב'למ"ד', כגון לקרוא את ההלל], וועז מ'מאכט 'על' און וועז מ'מאכט 'למ"ד', דער רא"ש (פסחים פ"א ס"י) מוטשעט זיך ארום אין דעם, שיטת רבינו תם (בספר הישר סי' רנ"ט) איז, אז א 'למ"ד' זאגט מען אויף א מצוה וואס האט א משך פון א זמן, און 'על' איז אויף א מצוה וואס ווערט באלד פארטיג, דאס איז די ערשטע שיטה, שיטת רבינו תם (ועי' בקרבן נתנאל שם שכ' שכן נהוג עלמא), דער ריב"א (הובא בראש"ש שם) לערנט אז ס'איז תלוי אין וואס מ'איז מחוייב אליינס צו טוהן [וז"ל: וריב"א היה מחלק דמצוה שאפשר לעשות ע"י שליח מברך 'על', אבל מצוה שהוא בעצמו צריך לעשותו מברך בלמ"ד]. ביידע מוטשענען זיך ביי חנוכה מיטן נוסח הברכה 'להדליק' נר חנוכה, ווייל לויט ביידע איז שוועך, ווייל מ'קען דאך צינדן מיט א שליח (כדמבואר בשו"ע סי' תרע"ז), דער ר"ן (שם בפסחים) איז מסביר, ווייל מ'מוז זיך משתתף זיין מיט א פרוטה. און לויט רבינו תם [דס"ל דבמצוה שיש בה שיהוי מברכין ב'למ"ד'] – זאגט דער קרבן נתנאל (אות ש') – אז אפילו מ'פסק'נט כבתה איז זקוק לה, האט עם נישט קיין זמן, אבער וועז מ'צינדט אן, דארף מען צינדן מיט אזויפיל שמן ס'זאל ברענען א גאנצע שיעור.[1]

אבער דער נוסח הברכה 'להכניסו' ביי א ברית איז שוועך, דער רא"ש (פסחים שם) פרעגט די קשיא אויף 'להכניסו' [הרי המצוה נעשית מיד, ולמה לא יברכו ב'על'], זאגט ער אז ממילא מאכט מען עם נאכ'ן מילה, גייט עם נישט ארויף אויף די מילה, איז עם נאר א ברכת השבח – אזוי זאגט דאך תום' (שם ד"ה בלבער) אז וועגן דעם איז נישטא קיין שאלה פון עובר לעשייתן – ממילא מאכט מען 'להכניסו'.

אבער אין מס' שבת זאגט דער רא"ש (פי"ט ס"י) אז די ברכה להכניסו מאכט מען פאר די פריעה, דארט איז די מקור וואס מ'מאכט די ברכה פאר די פריעה. (וכ"ה בשו"ע יו"ד סי' רס"ה ס"א).

האדמו"ר מבאבוב–45: ממילא איז עם עובר לעשייתן.

רבינו: יא, און דער רשב"ם (ע' בשבת קלז: תוס' ד"ה אבי הבן שכ"כ בשם הרשב"ם) הייסט מאכן דעם 'להכניסו' קודם די מילה,[2] נאך

---

1 עיין בשו"ת חכם צבי (סי' צ) מה שכתב לבאר ד' הקרבן נתנאל. ועי' בקרבן נתנאל שכתב עוד לתרץ שנר חנוכה נחשבת למצוה שיש בה שיהוי זמן היות שמצותה הוא עד שתכלה רגל מן השוק, ואי בעי מצי מדליק אפי' כשכבתה, אבל מכאן ואילך אינו יכול להדליק, ע"כ נחשבת למצוה שיש בה שיהוי זמן.

אגב, עי' ברמב"ן שכתב ליישב שיטת ר"ת שכיון שרק את ההדלקה יכול לצאת ע"י שליח, אבל מצותה בראיה משום פרסום הנס, והרואה ג"כ מברך, וע"כ קבעוה בלמ"ד, כיון שעל ראיה אי אפשר לעשות שליח. והמחצית השקל (סי' תרע"ו סק"ק) כתב שהיות שהשליח כשמדליק צריך דעת בעלים, מברך בלמ"ד. וע"ע בשל"ה (שער האותיות אות א' בהג"ה) מה שכ' ליישב ע"ש.

והראב"ד כתב להלק שעל מצוה דרבנן מברכין על, וכל היכי שכבר נתקן הברכה על מצוה דאורייתא מברכין בלמ"ד, כגון בהדלקת נרות שכבר נתקן הברכה על ההדלקת הנרות בביהמ"ק, על כן בנר שבת ויו"ט ובחנוכה מברכין בלמ"ד, ע"ש.

2 וסברתו כי אם מברך להכניסו אחר המילה נראה כמשקר כי הרי להכניסו משמע אלהבא, והוא כבר נכנס ע"י הברית, ועוד משום שצריך לברכו עובר לעשייתן, אמנם הר"ת דוחה ב' הסברות, על הסברא

פאר וועלכן דער מוהל מאכט די ברכה, מאכט דער טאטע להכניסו – אזוי ווי די ספרדים טוהן טאקע אזוי[3] – אבער רבינו תם קריגט אויף אים. אבער לכאורה איז דאך שווער אז ס'דארף דאך זיין עובר לעשייתן, זאגט דער רא"ש אז מ'מאכט עס פאר די פריעה [ובזה יוצאין את הדין של עובר לעשייתן, כיון דקיי"ל מל ולא פרע כאילו לא מל, א"כ הוי הפריעה עדיין חלק ממעשה המילה].

אויב אזוי איז דאך שווער פארוואס מאכט מען עס מיט א 'למ"ד', מ'דארף וועלן מאכן 'על הכנסתו', אין פסחים זאגט ער [הרא"ש] אז ס'איז א ברכת השבח, במילא איז נישטא דער כלל וועלן ס'איז מיט א 'על' און וועלן ס'איז מיט א 'למ"ד' (כמבואר בכל הראשונים במס' פסחים שם),[4] אבער לכאורה אויב מ'זאגט די ברכה פאר די פריעה – אזוי ווי די מנהג איז – איז מיר נאך אביסל שווער פארוואס מאכט מען מיט א 'למ"ד', [דהיינו כיון שצריך לברך להכניסו לפני הפריעה, משמע שהברכה מוסבת על הפריעה ואינה ברכת השבח, וא"כ הדרא הקושיא שיצטרכו לברך 'על', כיון שנעשה מיד].

בדרך אגדה קען מען זאגן, אז ס'איז דא א וואלט פונעם פעטער ז"ל (דברי יואל פר' וארא עמ' רכ"ב) וואס שטעלט זיך אויפן פסוק 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי' (ירמי' לג, כה), איין מאן דאמר זאגט (נדרים לב.) אז ס'גייט ארויף אויף תורה, פרעגט דער תום' יו"ט, פארוואס גייט עס ארויף אויף 'תורה', נישט אויף 'ברית', ווייל מילה איז נאר ביום, איז קען דאס נישט זיין פשט אין פסוק אם לא בריתי יומם 'ולילה'. איז דאך פון דעם א קשיא אויף דעם אנדערן מאן דאמר וואס טייטשט יא דעם פסוק אויף מילה. נאר זאגט דער פעטער ז"ל אז די שלימות פון מצוה מילה איז שמירת הברית, און דאס איז נוהג יומם ולילה, און די צוויי דרשות (שדרשו תיבת 'בריתי' על תורה ועל מילה) גייט צוזאמען.

איז פשט אז מצות מילה איז נישט פשט אז די מצוה איז נאר וועלן מ'האט מקיים געווען מצות מילה, נאר ס'איז א מצוה אויף א גאנצן לעבן, אויב אזוי האט עס א המשך א גאנצע זמן, וועגן דעם מאכט מען 'להכניסו', ווייל ס'איז נישט נאר יעצט, נאר ס'איז א לעבנס–לענגליכע מצוה, און עס גייט אן יומם ולילה, וואס מ'דארף זיך היטן.

האדמו"ר מבאבוב–45: אין אמת'ן איז דא אזא שמועס – א הלכה'דיגע שמועס – צי די מצוה איז צו מל'ן, אדער צו זיין מהול, און לויט דעם [די"ל דהמצוה הוא להיות מהול] איז נישט שווער.

הגרש"ז: ס'איז א צפנת פענח.

רבינו: יא, כ'האב דאס קודם געקלערט אז אויב מ'דארף זיין מהול איז פשוט אז ס'איז א מצוה נמשכת.[5]

האדמו"ר מבאבוב–45: ביי חנוכה איז דא א שיטת ירושלמי (סוכה פ"ג ה"ד) אז מ'מאכט טאקע 'על הדלקת'.

רבינו: יא, ס'איז דא אזא ירושלמי, מיטן נוסח 'על הדלקת', נישט 'להדליק'.

האדמו"ר מבאבוב–45: ס'איז אינטערסאנט, אין תשובות בית אפרים (סי' ס"ג) וויל ער זאגן א חשבון אינעם

---

3 עי' בשו"ת מהר"ם אלשקר (סי' י"ח) שהביא תשובת רבינו אברהם בנו של הרמב"ם שכתב בדעת אביו שיש לברך 'להכניסו' לפני המילה, 'והרוצה לקנתר ולהעמיד מנהגו לברך אחר המילה יורה על חסרון ידיעתו בתלמוד', והוסיף המהר"ם שכן הוא המנהג במצרים אתריה דהרמב"ם. ובשו"ת הלקט (ח"ב סי' קפ"ט) כתב שכן הוא המנהג בירושלים, וכ"כ מוהר"א אזולאי בהגהותיו על הלבוש שבני ספרד נהגו לברך 'להכניסו' קודם המילה.

ועי' בס' אות חיים ושלום (סי' רס"ה ס"ב) שתמה על מנהג הספרדיים בפרט שבארץ ישראל שנהגו כל הלבותיהם כמרן הבית יוסף, ובמילה הם נוהגין כהרשב"ם שמברכים להכניסו לפני המילה, [ובאמת מובא מנהג זה בשדם הספרדים בס' בית לחם יהודה סי' רס"ה ובשו"ת דרכי נועם (יו"ד סי' כ"ז)]. ותירץ שכנראה נתפשט מנהג זה כבר בארץ ישראל קודם תקופת מרן הבית יוסף, ולכן נשארו במנהגם גם לאחר מכן, אמנם כהיום יש בקהילות הספרדיים דיעות חלוקות בזה.

4 וז"ל הרא"ש: משום דברכה זו לא נתקנה לגמרי על מצוה זו, תדע דהא מברכין אותה לאחר המילה, אלא נתקנה להודות ולהלל ולשבח להקב"ה שצוה לעשות מצוה זו בכל פעם שתבוא לידינו.

הראשונה כ' דאינו נראה כמשקר כי אינו מודה לה' על המילה שעושה עכשיו, אלא הוא ברכת השבח על המצות מילה בכלליות, ועוד שכל החיוב של עובר לעשייתן הוא אם המקיים המצוה עושהו, אבל כאן שאין התינוק עושה הברהה ליכא דין של עובר לעשייתן, ומביא ראי' מברכת אירוסין שעושין אותה אחר האירוסין, ע"ש ועיי' בתוס הרשב"א בפסחים שם.

5 עיין בשו"ת מהר"ח אור זרוע (סי' י"א) שהאב אינו צריך לעשות שליה למול את בנו, דאין מצוה כלל על האב שימול, אלא דהאב חייב לעסוק שיהיה בנו נימול ע"י מי שיהיה שאין עיקר המצוה העשיה, היינו מעשה המילה עצמה אלא עיקר המצוה שתהיה המילה חתומה על בשרו, והוא מצוה בכל עת. ומביא ראיה מזה שדוד המלך נתיישבה דעתו במילתו, כי בכל רגע הוא מקיים מצוה, עיי"ש בדבריו.

ומכאן הביאו האחרונים הרבה ראיות לחקירה זו אי מצות מילה הוא דייקא מעשה המילה, או שיהיה מהול, והנפק"מ בנולד מהול, והאון מראגאטשאוו בס' צפנת פענח מחדש שיש ב' חלקי המצות, וברכת להכניסו עושין על המצוה להיות מהול, וע"כ מברכין אותה לאחר המילה דייקא, והדברים עתיקין.

נוסח הברכה, 'להדליק' מיינט די מעשה הדלקה, 'על הדלקת' מיינט אז די נר זאל ברענען, און אויב מ'האלט כבתה זקוק לה (שבת נא.), איז פשט אז דאס האבן די חכמים געוואלט ביי די מצוה אז ס'זאל ברענען, מאכט מען די נוסח על הדלקת הנר, אז די נר זאל ברענען, אבער אויב איך האלט כבתה אין זקוק לה, איז דאך די מצוה נאר אנצינדן, מאכט מען 'להדליק' נאר אויף די הדלקה.

רבינו: אבער דער רא"ש (שם) זאגט דאך, אז א זאך וואס האט א שיהוי איז עס מיט א 'למ"ד', דער רא"ש זאגט אז דאס איז טייטש פון א למ"ד, 'להתעטף' איז די כוונה להיות עטוף, 'להניח' תפילין אז ס'זאל זיין די תפילין אויף אים.

האדמו"ר מבאבוב–45: דער קדושת לוי (קדושה חמישית) פרעגט די קשיא, וואס האט אויסגעפעלט די נס חנוכה, אונם איז דאך רחמנא פטריה, האט דאך נישט אויסגעפעלט דער נס.

רבינו: רבי יוחנן זאגט (ירושלמי גיטין מג:) אז ס'איז נישט כמאן דעביד, ס'איז טאקע אונם רחמנא פטריה, אבער ביי א מצות עשה איז נישטא די כלל.

האדמו"ר מבאבוב–45: יא, אבער אויפן קשיא פונעם קדושת לוי קען מען זאגן, לויטן בית אפרים וואס זאגט לויטן מאן דאמר אז כבתה זקוק לה, איז פשט אז די חכמים האבן אוועק געשטעלט די מצוה אז עס דארף ברענען, נישט נאר די מעשה [ההדלקה], נאר די תכלית, ס'זאל ברענען. אין בית המקדש איז דאך געווען די דין אז כבתה זקוק לה, וויל ס'איז נישט געווען א דין אינעם אנצינדן, נאר להעלות נר תמיד (שמות כז, כ), מ'זאל זעהן די ענין פון השראת השכינה, אזוי וויל חז"ל זאגן (שבת כב.) עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל.

און ס'איז דא א תוס' אנהייב השולה (גיטין מא.), ביי די משנה פון חצי עבד וחצי בן חורין, זאגט די משנה, לישא שפחה אינו יכול [שכבר חציו בן חורין], פרעגט תוס' (ד"ה לישא) אז אויב ער וואלט יא געמעגט חתונה האבן מיט א שפחה, וואלט דאך אויך נישט געווען די קיום פון פריה ורביה, וויל עבד אין לו חיים, ענטפערט תוס' אז וויבאלד אויב ער וואלט געמעגט חתונה האבן איז דא 'לשבת' (כמו שאמר הכתוב (ישעי' מה, יח) לא תוהו בראה לשבת יצרה), איז וועגן די חיוב פון פריה ורביה אליינ'ס וואלט איך נישט געהייסן משחרר זיין, וויל ס'איז באונם.

מוטשען זיך די מפרשים, אז אויב אונם איז א פטור זאל עס זיין א פטור אויך אויף 'לשבת', איז דא אביסל אין דעם ענין פון רבי יוסף ענגל (עיי' בס' אתוון דאורייתא כלל י"ג ובס' ציונים לתורה), און נאך איז דא אין דעם א ספר שעשועי רעיונים (י"ל בפיעטרקוב שנת תרצ"ב) פון א תלמיד פונעם חלקת יואב (הגאון רבי ברוך לאזנאוומסקי ז"ל מעיר פאבניאין), נאנץ שיינע און לייכטע מהלכים, איז ער מסביר אז דארט (כלל א') וואו די מצוה איז א תכלית'דיגע מצוה העלפט נישט קיין פטור פון אונם, וויל דער פטור פון אונם איז נאר פון א מעשה, אז דער אויבערשטער האט געהייסן טוהן די מעשה, און דו ביזסט א אונם, ביזסטו נישט מחוייב צו טוהן די מעשה, אבער וואו מ'זוכט די תוצאה פון די זאך, איז אונם נישט קיין פטור, איז וועגן דעם אויף 'לשבת' איז א אונם נישט קיין פטור, וויל ס'איז דאך נאר א תכלית, מה שאין כן ביי 'פריה ורביה', אויב אן 'לשבת', איז עס נאר א מעשה המצוה, און א אונם איז פטור.

מיט דעם קען מען פארענטפערן דעם קדושת לוי'ס קשיא, אז אויב איך האלט כבתה זקוק לה איז פשט אז ס'איז א תכלית'דיגע מצוה, איז נישטא קיין פטור פון 'אונס', וויל מ'דארף דאך האבן דעם אור.

ביקור הגאון הגדול רבי מיכל זילבער שליט"א
ראש ישיבת זוויעהל ירושלים ת"ו
יום ד' פרשת וישב תשע"ב לפ"ק

הגר"מ: כ'האב געקריגן צוויי ספרים פונעם רבי'ן, און איך האב שוין א נאש געטוהן דא אין דארט.

רבינו: אויף חנוכה.

הגר"מ: יא, אויף חנוכה, און די ספר אויף שמחות (שערי שמחה על נישואין).

כ'האב איבער געזאגט אין כולל (בהשיעור אשר נתכבד לומר ולדרוש לפני אברכי הכולל) וועגן די קשיא אז טומאה איז דאך דחויה בציבור (פסחים עז.), אבער אויף מחנך זיין זאגט מען נישט טומאה הותרה בציבור.

רבינו: יא, ס'שטייט אזוי, אין דברי יואל ברענגט עם דער פעטער ז"ל צו.[6]

הגר"מ: יא, כ'האב זיי געזאגט אז ס'איז נישט מיינם א חידוש.

רבינו: ס'איז א גרויסע מחלוקה לגבי חנוכה צי שמן של נס הייסט שמן זית אדער נישט, עס איז א מחלוקה, ס'איז דא

---

6 עי' **בדברי יואל לחנוכה** (ח"א עמ' שפ"ח, שפ"ז, שע"ח. ובח"ב עמ' פ"ד ופ"ח) **בשם** שו"ת **מראה יחזקאל** (בסוף הספר), ועיי"ש **שהביא שהשדה חמד** (מערכת חנוכה) **מביא חולקים על זה, ובשו"ת שערי צדק** (או"ח סי' ק"א) **השיב עליו.**

וואם ווילן זאגן אז ס׳האט א דין פון שמן זית, און ס׳איז דא וואם זאגן אז ס׳הייסט נישט קיין שמן זית, דער רי״ם (החידוש הרי״ם) האלט אז ס׳איז נישט קיין שמן זית, דער פעטער ז״ל זאגט אויך אזוי אין דברי יואל (לחנוכה בכמה מקומות) אז ס׳איז נישט קיין שמן זית, ס׳איז דא אנדערע – דער דברי מלכיאל (ח״ז סימן י״ב) – וואם רעדט פון דעם, ס׳איז דא ראיות לכאן ולכאן.

הגר״מ: רבי מאיר דן פלאצקי (בעמח״ס כלי חמדה) ברענגט די תוספתא וואם דער רד״ק (מלכים ב, ד) ברענגט אראפ ביי אשת עובדיה הנביא, וואם אלישע האט געמאכט פאר איר דעם נס פון די שמן מיט די כלים ריקים, אז זי האט אים געפרענגט צי מ׳דארף מעשר״ן די שמן נס, האט ער איר געזאגט אז מ׳דארף עס נישט מעשר״ן, איז דאך א ראיה אז שמן של נס איז נישט קיין שמן.

רבינו: דער כלי חמדה (פ׳ ויקהל אות ה׳) ברענגט עס אויפן פסוק ושמן למאור, דארט איז דא דאם לשון פון די תוספתא.

כ׳האב געברענגט א אנדערע ראיה, ס׳שטייט (שמו״ר פכ״א ס״א) אז וען משה רבינו איז ארויף געגאנגען אין הימל מקבל זיין די תורה, האבן די מלאכים געזאגט תנה הודך על השמים, צר הקב״ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם, ואמר להם, לא זהו שירדתם ואכלתם בתוך ביתו. און אין מדרש שטייט (מדרש שוחר טוב מזמור ח׳) ווייל זיי האבן געגעסן בשר בחלב האבן נישט באקומען די תורה. און ס׳ווערט געברענגט (ילקוט ראובני פ׳ וירא) אויפן פסוק (בראשית יח, ח) ובן הבקר אשר עשה, וואם איז טייטש אשר עשה, אז ער האט דאם געמאכט מיט ספר יצירה (ולפי זה כתבו המלבי״ם והגרש״ק בחכמת התורה פ׳ וירא כי מה שהאכיל אברהם להמלאכים בשר בחלב, היינו משום שהיה בשר שנברא על ידי ספר יצירה). אבער ס׳איז דאך נישט געווען קיין עכטע בשר, האבן זיי דאך נישט געגעסן קיין בשר בחלב, אויב אזוי וואם איז דער פעלער פון דעם וואם זיי האבן געגעסן ביי אברהם אבינו, וואם דורך דעם האבן זיי נישט באקומען די תורה, אלא מאי איז א סימן אז ס׳איז יא בשר.

הגר״מ: איך האב גע׳טענה׳ט אז די ראיה פון די תוספתא – פון דעם רד״ק – איז לכאורה נישט קיין ראיה, ווייל דער חתם סופר זאגט, ס׳איז אין די תשובות (חלק או״ח) אין סי׳ קצ״ז – צום ישמח משה – אז פון וואו האט אלישע געהאט צו געבן פאר איר שמן, נאר ער האט ארוים געגומען די כח השמן פון אלע זיתים, און ער האט עס געברענגט צו זיך, איז אויב אזוי, איז עס חייב במעשר,

רבינו: יא, דער טאטע ז״ל ברענגט אסאך מאל צו דעם חתם סופר, דער טאטע ז״ל זאגט עס לגבי דעם שמן פון די מנורה, אז די חשמונאים האבן ממשיך געווען אלע שמנים פון ערגעץ אנדערש אז זיי זאלן אנקומען צום בית המקדש, במילא איז עס נישט געווען קיין שמן נס, נאר עכטע שמן.[7]

הגר״מ: ברוך שכיוונתי. דער מדרש זאגט אז באותה שעה לקו כל הזיתים, בפשטות איז עס צוויי ניסים, איינם וואם ביי אלישע איז אריין א ברכה אין די שמן, און אז איבעראל איז געווען לקו כל הזיתים, לויט דעם איז עס איינם, אז אלישע האט ממשיך געווען די שמן, און וועגן דעם לקו כל הזיתים.

ביקור כ״ק אדמו״ר מצאנז–קלויזענבורג שליט״א
יום א׳ פרשת ויצא תשע״ז לפ״ק

רבינו: רבי תנחום האט צוגעשטעלט דעם ׳הבור ריק׳ צו חנוכה (ששם מובא בסמיכות ב׳ מימרות דר׳ תנחום).

האדמו״ר מצאנז–קלויזענבורג: ס׳איז דאך דא נאך א רבי תנחום אין הגיגה (דף ג.) ביי א חיגר, און אלע פרענגן די קשיא, אויב וויל ער ברענגען אלע מימרות, פארוואם דער רבי תנחום ברענגט מען נישט.

נאר דאם איז דער תירוץ פארוואס אין אלע ספרים מאכט מען א סמיכות [לב׳ מימרות דר׳ תנחום].

רבינו: דער חתם סופר זאגט (שבת כב. ד״ה פסולה) למעלה מעשרים אמה ׳פסולה׳ איז משמע אז [חנוכה] ס׳איז א דאורייתא [דאי הוי רק מדרבנן הוי כתיב תקנתא ולא פסולה כדאי׳ בתוס׳ סוכה ב,, שבת כב. ולדברי הבה״ג דחנוכה מן התורה, ל״ק קושיית התוס׳].

האדמו״ר מצאנז–קלויזענבורג: אויך לויט דעם חתם סופר איז דער עיקר מצות חנוכה דאורייתא, אבער די הדלקה [אינה דאורייתא].[8]

רבינו: יא, די חכמים האבן געזאגט אז ס׳זאל זיין א הדלקה, ווי אזוי קען עס זיין א דאורייתא, ממות לחיים (מגילה יד.), [וז״ל החת״ס: לפע״ד לאו יפלא כלל לומר דק״ו דילפי׳ פ״ק דמגילה דאורייתא היא, השתא משיעבוד לגאולה אמרי׳ שירה ממיתה לחיים לא כ״ש], איז דאך על כל פנים יום הראשון א דאורייתא, לויטן פרי חדש (סי׳ עת״ר) אז ס׳איז לזכר די נצחון המלחמה [מה שהוסיפו יום אחד יותר מנס

---

7 עי׳ בברך משה על חנוכה (מאמר א׳ דרוש ב׳) ומרן ז״ל מזכיר ענין זה גם אצל המרגלים בברך משה פ׳ שלח עמ׳ קכ״ה, ובפ׳ בהר לענין שמיטה.

8 עיי׳ בשו״ת חת״ס (יו״ד סוף סימן רל״ג) דהכונה דגם פורים וחנוכה דאורייתא בעצמיותם, אך מה לעשות בהם אם לשלוח מנות או להדליק נרות או לעשות זכר אחר זהו דרבנן.

דנרות הוא לנם נצחון המלחמה שנשארו בחיים, אבער שפעטער נישט.

בשיחה עם הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל גאב"ד אונגוואר ובעל שו"ת משנה הלכות מוצש"ק פרשת ויצא תשס"ח לפ"ק

רבינו: איך האב אמאל געטייטשט חנוכה, ס'איז געווען א שאלה פון די שמן, תוספות טראכט ארויס דארט אין מס' שבת פון וואו האט מען געוואסט עס איז נישט טמא געווארן בהיסט. נאר עס איז באקאנט דאס ווארט פון רבי'ן רבי מענדעלע פון רימנוב זי"ע אויפן פסוק וישלח אברהם את ידו, אז עס איז נישט געגאנגען פאר אברהם צו שחטן יצחק, זיין האנט האט דאס נישט געוואלט טון, ווייל די האנט פון צדיקים קענען נישט טון נאר וואס איז די רצון ה', און ווייל עס איז דאך באמת נישט געווען דער ציוי ה'. דערפאר איז וישלח אברהם את ידו.

מיט דעם פארשטייט מען אויך דעם נוסח "על יד"י כהניך הקדושים", אז ווען עס וואלט ווען געווען טמא וואלט ווען די האנט פון די כהנים הקדושים עם נישט געקענט נעמען. על יד"י כהניך הקדושים, די האנט האט זיך געלאזט נעמען.

נו, ווען יעקב אבינו האט געוואלט נעמען א בהמה צו עסן, נישט קיין כשר'ע האט ער דאך נישט געגומען. דאס טייטש ויקח מן הבא בידו, וועז ער האט געוואלט נעמען וואלט ער האט נישט געקענט. נאר מן הבא בידו'.

שיחה עם הגאון רבי נתן נעשטעטנער זצ"ל אב"ד קרית א"י, ור"מ פנים מאירות, בעמח"ס לחזרות נתן ליל שישי פרשת תולדות תשס"ט לפ"ק

רבינו: איך האב שוין אמאל ארויסגעטראכט, דער ר"ן (שבת כא:) זאגט דאך מען האט געדארפט האבן חנוכה אכט טעג צו ברענגען נייע אויל, ווייל עס האט געדויערט פיר טעג גיין אין פיר טעג קומען, איין טאג איז דאך געווען שבת, וואס האט מען געטוען שבת?

האב איך אמאל געקלערט אז מען איז געגאנגען דורך א שם, מיט קפיצת הדרך.[9]

בעל להורות נתן: זיי ברענגען אז הדלקת נר מנורה איז דוחה שבת (וכפי שכתב הרמב"ם בפ"ג מהלכות תמידין ומוספין ה"י דהוי כקרבנות שקבוע להן זמן), אבער נישט צו ברענגען די שמן.

רבינו: אוודאי, דאס גיין און קומען איז דאך נישט דוחה שבת.

בעל להורות נתן: אויך דורך א גוי האט מען נישט געקענט ברענגען דעם שמן, ווייל גזרו על העכו"ם שיהיו מטמא כזבים (ע"ז תוס' שם במס' שבת כב:) .

ס'קען זיין אז מען איז געגאנגען פחות פחות מד' אמות...

רבינו: אז מ'גייט אזוי קומט מען דאך אן זייער ווייניג.

בעל להורות נתן: חנוכה איז דאך זכר לנס, און אלע חידושי תורה איז אויך נכלל אין דעם נס.

אויפן פסוק (תהלים ס) נתת ליראיך נס להתנוסס, זאגט דער חתם סופר אז פון דעם איינעם נס אז מען האט געטראפן דעם פך שמן, עצם מציאת הפך, איז געווארן להתנוסס פון דעם איז געווארן אסאך נסים.

רבינו: מען פרעגט א קשיא (כן הביאו בשם מהר"י מבעלזא, ובכלי חמדה הביא כן בשם הגר"ח מבריסק, ובקונטרס גבעת הלבונה בשם האבני נזר ז"ל, ועי' בשו"ת בית שערים (או"ח סי' רלט) ביי חנוכה לכאורה די שמן וואס איז נתרבה געווארן איז געווען שמן נס נישט קיין שמן זית, דער פעטער ז"ל האט אויך א שיינע שמועס דערוועגן (עיין דברי יואל לחנוכה אות ז'), די קשיא איז וויאזוי האט מען געקענט יוצא זיין די מצוה מיט שמן נס.

בעל להורות נתן: איך האב געזאגט אז עס שטייט אין חתם סופר (או"ח סי' קצ"ז) ביי אלישע ביים נס פונעם שמן, ער האט ממשיך געווען בדרך נס אלע צינורים פון שמן אין זיין כלי, די השפעה פון די שמן וואס קומט פון די זיתים האט ער געברענגט צו זיך.

רבינו: ער איז דערמיט מסביר דעם פסוק ויעמוד השמן (מלכים ב' ד' ו'), און חז"ל זאגן אז נתייקר השער, ווייל ער האט אלע שמן ממשיך געווען צו זיך.

בעל להורות נתן: די זעלבע קען זיין ביי חנוכה אויך אז דער שמן איז געוואקסן אויף די ביימער, מען האט דאס נאר בדרך נס משפיע געווען אז דער שמן – וואס איז טאקע שמן זית – זאל אנקומען אין בית המקדש. און אז עם איז

---

9 רבינו שליט"א ביאר הענין ביומי דחנוכה תשס"ב ותשס"ד, דהנה קי"ל (פסחים סד:) אין סומכין על הנס, ואם כן כל מה דאפשר למיעוטי בניסא עדיף, ולזה היו החשמונאים צריכים לילך גם בשבת חוץ לתחום להביא שמן כדי למעט בנס, ולזה היו פורחים באויר על ידי שם, והלכו חוץ לתחום גם בשבת, דקי"ל (עירובין מג.) אין תחומין למעלה מעשרה, ונמצא שלא היו צריכים לנס רק שמונה ימים. ויסוד הדברים הם על פי דברי החתם סופר (פ' ויצא) שיעקב אבינו בלכתו מביתו לחרן היה אז ביום שבת קודש, ועל כן פרח באויר על ידי שם, וקי"ל (עירובין מג.) אין תחומין למעלה מעשרה, עי"ש. והכי נמי עשו החשמונאים שלא רצו לסמוך שיהיה נס במנורה עוד יום אחד, דכל מה דאפשר למיעוטי בניסא עדיף, ועל כן היו פורחים באויר על ידי שם.

אנגעקומען צום בית המקדש דאס איז געווען דער נס, במילא איז דאס געווען שמן זית, לויט דעם חתם סופר איז דאס טאקע נישט געווען קיין שמן נס (עי' בספר להורות נתן על מועדים חלק ה' עמוד יג מש"כ בזה הגאון שליט"א בארוכה).

רבינו: דער טאטע ז"ל פלעגט נאכזאגן דעם חתם סופר ס'איז געווען מרגלא בפומי', ס'איז אין די תשובות (או"ח סוף סימן קצ"ז). ער האט אויך געזאגט דערמיט די בחינה אז די חשמונאים האבן ממשיך געווען שמן פון די זיתים במילא איז דאס נישט געווען קיין שמן נס. (ועיין חידו"ת מהר"ם טו"ב לחנוכה עמוד ל"ב מש"כ זה).

ביקור הגה"צ רבי משה טייטלבוים שליט"א דומ"ץ קהילתינו הק' בעיה"ק ירושלים ת"ו מוצש"ק פרשת מקץ – חנוכה תש"ע לפ"ק

רבינו: דער פעטער ז"ל האט ביי די חנוכה תורות (דברי יואל לחנוכה אותיות ד', מ"ז, נ"ד) א גרויסן שמועס איבער דעם, ער ברענגט אראפ דעם חיד"א און ער זאגט אויף איהם 'ואסף איש טהור' (מלשון הפסוק בפרשת חוקת) ווייל ער האט צוזאם געזומען אלע פוסקים וואס רעדן אין דעם ענין, און ער גייט מיט דעם, אז ווי אזוי האבן די חשמונאים געוואוסט אז די שמן איז טהור, נאר מיט רוח הקודש, און אויף א מציאות קען מען זיך פארלאזן אויף רוח הקודש.

דומ"ץ קהילתינו בירושלים: וואר זאגט אז ס'האט נישט געהאט טומאת מת וועגן אוהל המת?

רבינו: אין הכי נמי, מיט רוח הקודש האבן זיי געקענט זעהן אז ס'איז נישט טמא געווארן.

ס'איז אין ברכי יוסף אורח חיים סימן ל"ב.

דער פעטער ז"ל ברענגט ראיות צו דעם אז אויף א מציאות קען מען זיך יא פארלאזן, און דאס איז די כוונה פון רש"י (שבת כ"א: ד"ה בחותמו) והכירו שלא נגעו בו, און רש"י זאגט נישט ווי אזוי האט מען דערקענט אויף דעם אז ס'איז נישט טמא געווארן, תום' (שם ד"ה שהיה) זאגט אז ס'איז געליגן אין די קרקע, האט מען געוואוסט אז מ'האט עס נישט אוועק געריקט פון פלאץ, דער ר"ן זאגט אז אויב זיי וואלטן דאס געזעהן וואלטן זיי עס זיכער צובראכן כדי צו קוקן אויב ס'איז נישט דא אין דעם גאלד אדער זילבער, מוז זיין אז זיי האבן עס אינגאנצן נישט געזעהן. אבער רש"י אליין זאגט נישט ווי אזוי האט מען דערקענט אין דעם אז ס'איז נישט טמא, זאגט דער פעטער אז מיט רוח הקודש האבן זיי געזעהן אז ס'איז נישט טמא, וויייל דער ספק איז נישט געווען אין א הלכה, די הלכה האט מען געוואוסט, דער ספק איז דאך געווען נאר אויפן מציאות אויב ס'איז געווארן טמא אדער נישט.

און דער פעטער ז"ל זאגט דארט אז וועגן דעם איז מצותה בראיה, וויייל דער גאנצער נס איז געווען אז זיי האבן 'געזעהן' מיט רוח הקודש.

ער (הרב החיד"א) ברענגט אויף א צווייטן פלאץ (ברכי יוסף יו"ד סי' ס"ו בשם ספר טעמי המצוות למהרח"ו פ' אחרי) אז דער אר"י הק' האט געטרינקען א איי ביינאכט, און ער האט עס נישט באקוקט פון בלוט"ס טראפ, וויייל ער האט עס איבער געקוקט מיט רוח הקודש, אזוי שרייבן זיי,[10] און אויף מברר זיין א מציאות האט ער זיך פארלאזט אויף רוח הקודש.

דומ"ץ קהילתינו בירושלים: און דער חידוש איז אז ער האט דאך נישט געדארפט צוקומען צו רוח הקודש, וויייל ער האט דאך יא געקענט באקוקן.

א' הנוכחים: דער רבי האט אמאל געזאגט מיט דעם ווי אזוי האט מען גערואוסט אויפן הר המוריה שלא נעבד, אז מ'האט זיך געקענט פארלאזן אויף רוח הקודש.

רבינו: ס'איז א ישמח משה פרשת וירא אז א נביא האט מגלה געווען אז ס'איז נישט געווען נעבד.[11]

---

10 בס' שרף פרי עץ החיים [מהרה"ק רבי משה מדלינא ז"ל] (עניני סעודה פרק ה') נדפס הג"ה מספר זאת חוקת התורה, וז"ל: "ודע כי הרב האלקי כמהאר"י זלה"ה הי' אוכל ביצים צלויים ולא הי' חושש אל הדם הנמצא לפעמים בהם. אבל אומר אני לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול ראיה מהרב זלה"ה, כי מה שהוא לא היה חושש לדם, כי אילו היה דם בתוך הביצים שהי' בידו, בוודאי היה יודע, כי לא הי' נעלם ממנו שום דבר גדול או קטן אשר נעשה בשמים ממעל ומתחת לארץ, כ"ש שהי' יודע במה שהי' בידו לכן לא הי' חושש, אבל אינש דעלמא מי שהוא בעל נפש יזהר בהם".

11 ובזה פירש מרן שליט"א בשיעור תהלים יום ד' וישב תשס"ו את מאמה"כ (תהלים צג ה) עדותיך נאמנו מאד לביתך נאוה קודש ה' לאורך ימים. י"ל על פי מה דקי"ל (בבא מציעא נט:) אין סומכין על בת קול, כי תורה לא בשמים הוא, אכן החיד"א בברכי יוסף (או"ח סימן לב סק"ד) הביא בשם המשנה למלך (הל' אישות פ"ט ס"ו) דבספק דדינא לא סמכינן אנבואה דתורה לא בשמים הוא אבל בספק דמציאות סמכינן, עי"ש. ויש להביא ראיה לזה דהנה כתבו התוס' (עבודה זרה מה.) בשם הירושלמי, אין לך הר וגבעה שלא עבדו עבודה זרה, ולפי זה איך בנו ביהמ"ק על הר המוריה, ותירצו דעל פי הנביא שאני. ולכאורה קשה הלא הנביא מותר לשנות הוראות שעה אבל לא מה שישאר לעולם והביה"ק הוא בית עולמים. וביאר א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' וירא) שהנביא גילה לנו שהשי"ת שמר את המקום שלא יעבדו שם עבודה זרה. וזה שאמר על

ביקור הגאון רבי חיים שמערלער שליט"א
יו"ר מפעל שערי הוראה – מח"ס דרכי הלכה

הגר"ח: נעכטן בין איך געזיצן ביי א איד, ר' אברהם יהושע רעטעק פון וויליאמסבורג, וואס ער העלפט אונז אסאך צו צו די נושא פון הרבצת תורה, ער האט איבער געזאגט פון רבי'ן א דרוש אויף חנוכה, צי שמן של נס הייסט שמן זית אדער נישט, ס'איז תלוי צי מ'גייט בתר שמא אדער בתר טעמא, און בכלל דארף מען וויסן, שמן של נס הייסט דען שמן זית?

רבינו: עם איז א מחלוקה, ס'איז דא וואס זאגן אז ס'האט א דין פון שמן נס, און נישט פון שמן זית, דער רי"ם (ההידושי הרי"ם) זאגט אויך אזוי (הובא בכלי חמדה פ' ויקהל אות ה'), ער זאגט אז דערפאר האט געדארפט איבער בלייבן דעם ערשטן טאג פון די שמן זית, ווייל אויב ס'וואלט וועז געווען נאר שמן נס וואלט עס נישט כשר געווען, אבער אזוי אז ס'איז איבער געבליבן פונעם ערשטן טאג איז דאך די שמן נס קמא קמא בטל געווארן.[12] דער פעטער ז"ל ברענגט אויך אזוי אין דברי יואל (להנוכה בכמה מקומות).

הגר"ח: ס'גייט אריין אין די שאלה – דער רבי ליגט דאך אסאך אין ענייני שחיטה – צי מ'דארף שחט'ן א עוף וואס איז באשאפן געווארן מיט א ספר יצירה.

רבינו: דער של"ה הק' (פ' וישב) זאגט דאך ביי די מחלוקת פון יוסף מיט די ברודערס, אז יוסף האט געזאגט אז זיי עסן אבד מן החי, און אין אמת'ן איז עס באשאפן געווארן דורך ספר יצירה, און ס'איז נישט מחויב מיט שחיטה.

כ'האב טאקע געוואלט א ראיה ברענגען מהאי טעמא ס'שטייט דאך (שמו"ר פכ"א ס"א) אז די מלאכים האבן נישט באקומען די תורה ווייל זיי האבן געגעסן בשר בחלב ביי אברהם אבינו, און ס'וועט געברענגט (ילקוט ראובני פ' וירא) אויפן פסוק (בראשית יח, ח) ובן הבקר אשר עשה, וואס איז טייטש אשר עשה, אז ער האט דאס געמאכט מיט ספר יצירה. אויב כ'וועל זאגן אז שמן נס איז נישט קיין שמן, איז דאך בשר שנברא על ידי שם אויך נישט קיין בשר, איז וואס איז די טענה וואס מ'האט געהאט אויף די מלאכים אז זיי האבן געגעסן בשר בחלב, אלא מאי איז א סימן אז ס'איז יא בשר, און די זעלבע זאך שמן נס איז אויך גוט.

ביקור הרה"ג ר' מאיר חיים געשטעטנער שליט"א
ראש ישיבת פנים מאירות – נכדו של הגאון הגדול בעל להורות נתן זצ"ל
יום א' פרשת ויחי תשע"א לפ"ק

רבינו: ביי חנוכה איז דאך דא א שטארקע קשיא פונעם יעב"ץ אין מור וקציעה (סי' עת"ר), אז דער גאנצער נס פון חנוכה האט נישט אויסגעפעלט, ווייל משקין בית מטבחיא דכן, ס'איז טהור, ס'איז א גמרא אין פסחים (דף טז.) איז דער שמן קיינמאל נישט טמא געווארן, און וואס זאגט די גמרא וטמאו כל השמנים, ס'קען דאך נישט זיין, דאס איז דעם יעב"ץ קשיא, א שטארקער קשיא. יעדער מוטשעט זיך מיט דעם, און ס'איז דא וואס ווילן זאגן אז 'ובאו פריצים ויחללוה (עבודה זרה נב:), קומט אויס אז די עזרה האט פארלוירן די קדושה, דעמאלטס האט יא געקענט טמא ווערן, דאס איז איינס פון די תירוצים אויף די קשיא.

הגרמ"ח: מיין זיידע שרייבט ערגעץ אז ווי אזוי איז עס געווארן באו פריצים ויחללוה, ווייל ס'איז געווארן א דין פון 'מדורות העכו"ם', און מדורות העכו"ם אויב מ'איז דארטן פערציג טעג איז דא א חשש טומאה (פסחים טו.), און ווייל דער בית המקדש האט באקומען א דין פון מדורות העכו"ם, וועגן דעם איז עס טמא געווארן.

רבינו: א טייל איז דא וואס זאגן אז דער שמן איז געווען תקרובת עבודה זרה, און עבודה זרה איז מטמא כמת מיט טומאת באוהל. דער פרי חדש (שם סי' עת"ר סק"א) וויל אזוי זאגן, ווייל ס'איז דאך דא די קשיא פון טומאה הותרה בציבור (ע"י פני יהושע בסמ' שבת דף כ"א), איז א טייל ווילן זאגן

אחד ההרים אשר אומר אליך שלא נעבד שם עבודה זרה, עי"ש. ולכאורה איך אפשר לסמוך על הנביא לבנות שם בית עולמים תורה לא בשמים היא, אלא על כרחך ראיה מזה לדברי החיד"א דבספק מציאות סמכינן, וכיון דהנביא העיד ברוה"ק שלא עבדו שם עבודה זרה מותר לסמוך על זה. ובזה יתבאר הכתוב עדותיך, הכוונה מה שהקב"ה מעיד על פי נביא על ידי בת קול או ברוה"ק, נאמנו מאד, שמותר לסמוך על זה במקום שצריכים לברר ספק מציאות, והראיה לביתך נאוה קודש, ממה שהעיד הנביא על ביהמ"ק דמותר לבנות על הר המוריה, וליכא למימר דהיה רק הוראת שעה, שהרי ה' לאורך ימים, שהוא בנין עולמים, ואם כן איך בנו שם הביהמ"ק, אלא על כרחך דבכה"ג שהוא רק ספק מציאות אפשר לסמוך על דברי הנביא ועל רוח הקודש.

ועי' בספה"ק ויואל משה (מאמר א' סי' קכ"ו) בביאור הסוגיא דבי טבחא דאחאב (חולין ד:) שמציין לדברי הישמח משה הנ"ל, וכעין זה כתב בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רל"ג) בשם מורו הק' הרנ"א ז"ל, עי"ש.

12 עי"ש בכלי חמדה שהחידושי הרי"מ מתרץ בזה קושיית הבית יוסף (סי' עת"ר) למה קבעו ח' ימים, הלא מצאו שמן שהי' בו כדי להדליק יום א', אמנם מכיון ששמן נס אינו ראוי להדלקה, היה מוכרח שישאר קצת מהשמן שמצאו, בכדי ששמן הנס יתבטל בה, ויהא מותר להדליק עמהם, עכ"ד.

טומאת זיבה (הובא בפר"ח שם), און דער פרי חדש וויל זאגן תקרובת עבודה זרה.

הגרמ"ח: די בית איז געווארן דורך דעם טמא?

רבינו: די שמנים זענען געווארן טמא, אויף דער מזבח שטייט שקצו אנשי יון, און די גמרא זאגט אז עס מיינט לעבודת כוכבים.

אויף די גמרא פון באו פריצים ויחללוה איז דא א מחלוקה דארטן אין די גמרא עבודה זרה, דער בעל המאור מיטן מלחמות קריגן זיך דארט ארום איבער דעם ענין ווי אזוי ס'האט פארלוירן די קדושה, דארט אין דף נ"ב (ע"ב) [ע"ש אם יצאו לחולין ע"י רשעי בני ישראל או ע"י עכו"ם].

ביקור הגאון הגדול רבי מיכל זילבער שליט"א
ראש ישיבת זעווויהל ירושלים ת"ו
יום ה' פרשת קרח תשע"א לפ"ק

הגר"מ: דער הייליגער מהרש"א אין מסכת סוטה דף לז פרעגט אויף די קשיא, און זאגט אז חטה און שעורה און זיתים זענען חיי נפש, אזוי זאגט די גמרא אין בבא בתרא (דף צ:), און זיי האבן געוואלט ווייזן אז ס'איז דא אין ארץ ישראל גפן תאנה און רמון, און דבש האבן זיי אויך דערמאנט אין זייערע ווערטער 'ארץ זבת חלב ודבש', אבער חיי נפש – דאס איז חטה און שעורה און זית – זענען נישט דא דארט אין ארץ ישראל.

אין די באוואוסטע תשובה פון חתם סופר צום ישמח משה אין חלק או"ח סי' קצ"ז, זאגט דארט דער חתם סופר פון וואו האט משה רבינו געהאט מן, נאר ער האט אריבער געפירט דעם גאנצן קראפט פון תבואת ארץ ישראל צו זיך, און זיי – אין ארץ כנען – האבן געגעסן קש ותבן.

דער חתם סופר זאגט (חת"ס עה"ת פרשת שלח עמ' ס"ז) א דבר חידוש, פארוואס האבן די מרגלים טאקע נישט געברענגט מיט זיך פון ארץ ישראל שמן ודבש, ווייל די מן וואס די איד האבן געהאט אין מדבר איז געווען 'לשד השמן' און די טעם איז געווען 'כצפיחית בדבש', פון וואו האט משה רבינו געהאט די טעמים (שמן זית וכן תמר שנקרא דבש), נאר ער האט דאס איך געברענגט פון די פירות פון ארץ ישראל, אויב אזוי איז געבליבן אין ארץ כנען נאר גפן תאנה ורמון, אבער זית און תמר איז טאקע נישט געווען.

רבינו: ס'איז געבויט (דברי החתם סופר שם בתשובה) אויף אלישע וואס ס'שטייט ביי אים 'זיעמוד השמן' (מלכים–ב ד, ו), זאגן חז"ל (מדרש ילקוט רמז רכ"ח) נתייקר השער [ולמה היה הדבר הזה שנתייקר השמן בכל הארץ, כי ע"י שהמשיך הנביא כל צינורי השמן – שהי' ראוי להשפיע אל הזיתים – לתוך כלי האשה, ממילא נתקלקלו כל הזיתים, ונתייקר השער].

הגר"מ: יא, במילא זאגט דארט דער חתם סופר (בתשובתו שם) אז די מרגלים האבן נישט אפגענארט די איד, ווייל זיי האבן נישט געפינען דארט קיין ברויט, נאר קש ותבן, און ס'איז נישטא וואס צו עסן, און אויף דעם האט כלב געזאגט (במדבר יד, ט) כי לחמנו הם, און דאס איז געווען א תשובה אויף דעם וואס דארטן איז דא נאר קש ותבן, ווייל מיר עסן זייער ברויט.

רבינו: דער טאטע ז"ל באנוצט זיך מיט דעם חתם סופר לגבי חנוכה, ס'איז דאך דא א גאנצער מדובר ביי חנוכה לגבי שמן נפ, ווייל שמן נפ איז דאך נישט כשר צו די מנורה, האט דער טאטע ז"ל געזאגט אז די חשמונאים האבן ממשיך געווען אלע שמנים פון ערגעץ אנדערש אז זיי זאלן אנקומען צום בית המקדש, במילא איז עס נישט געווען קיין שמן נפ.

הגר"מ: כ'האב געזאגט, ס'איז דא א שאלה אין תוספתא וואס דער רד"ק (מלכים ב, ד) ברענגט אראפ [שם במעשה דאלישע], אז ווען ס'איז געשעהן די נפ, האט זי אים געפרעגט צי מ'דארף מעשר"ן די שמן נפ, האט ער געזאגט אזוי ווי דיין מאן האט געשפייזט די נביאים, און האט נישט גע'מעשר'ט, אזוי אויך ביי שמן של נפ דארף מען אויך נישט מעשר"ן. און אויב ס'איז פון די זיתים וואלט מען עס געדארפט מעשר"ן.

רבינו: ווייל אויב ס'איז פון די זיתים פון אנדערע פלעצער איז עס נישט געווען קיין שום נפ.

דער רי"ם (החידושי הרי"ם) מוטשעט זיך מיט די קשיא לגבי שמן נפ ביי די חשמונאים (הובא בס' כלי חמדה, ועי' בדברי יואל לחנוכה ח"א דרוש ז' יעוי"ש).

הגר"מ: דער קב הישר (פרק צו) ברענגט אז ס'איז געווען די פך השמן פון יעקב אבינו, און אלע פרעגן ס'איז דאך שמן המשחה (ועי' בזה ביאור גדול בדברי יואל לחנוכה חלק ב' דרוש קס"א).

רבינו: ביי נדבות המשכן איז דאך אויך אריינגעקומען די ברכה (עי' במדרש תנחומא פ' תרומה ס"ד), אזוי שטייט, בריכות בחשבון [ודרשו חז"ל (מדרש רבה פ' פקודי) שנכנם הברכה בנדבת המשכן][13] און כ'האב אריינגעטראכט צי דאס וואס

---

13 עי' באוהב ישראל פ' פקודי, וע"ע בדברי יואל לחנוכה ח"א דרוש ט', ובמהר"ם ט"ב לחנוכה דרוש א'.

ס׳איז אריינגעקומען די ברכה, צו ס׳איז יא געווען כשר [כיון שהקב״ה ציוה שיתנו מנדבת לבם לצורך כלי המשכן כסף וזהב, א״כ צריך להיות מין זהב ומין כסף ממש, ולא הנברא ע״י נס, ומהיכי תיתי שיהא ראוי למלאכת המשכן].

ביקור הרה״ג ר׳ חיים יוסף וויינבערגער שליט״א
רב דביהמ״ד הוניאד בקרית יואל יע״א
ומחותנו הרה״ג ר׳ פסח מיללער שליט״א
יום ב׳ פרשת תצוה תשע״א לפ״ק

רבינו: ס׳איז דא א מורא׳דיגע קשיא ביי די סוגיא פון רבי חנינא סגן הכהנים (פסחים יז.), אז משקין בית מטבחיא דכן [פי׳ שהיין והשמן שבבית המקדש טהורים, ואינם מקבלים טומאה כלל], איז פארוואס האט אויסגעפעלט די נס חנוכה, די שמן איז דאך בכלל נישט טמא געווארן, ס׳איז א שטארקע קשיא, ווייל לויט דעם האט די שמן בכלל נישט מקבל געווען קיין טומאה, דער יעב״ץ אין מור וקציעה מוטשעט זיך מיט די קשיא.[14]

הגרח״י: מ׳פרעגט די קשיא אז ווען די אידן זענען געווען אין מדבר, ווי אזוי האבן זיי געהאט שמן זית זך, זיתים האבן זיי געהאט דורך דעם וואס זיי האבן געקויפט פון גוים סוחרים, זענען דאך די זיתים געווען טמא, נאר מ׳האט געהאט די עצה פון אויסקווטשן נאר איין זית פון אויפאמאל. איז ווען דעם שטייט אין די תורה ויקחו אליך שמן ׳זית׳, נאר איין זית (כ״כ הפנים יפות פ׳ תצוה).[15]

רבינו: אזוי זאגט דאך רבי יוחנן (פסחים לג:) [ענבים שנטמאו ורוצה לדורכם באופן שהיין לא יטמא, דורך את הענבים בשיעור פחות מכביצה בכל פעם, ואז היין טהור וכשר לנסכין, כי אוכל פחות מכביצה אינו מטמא אחרים, ולכן אין הענבים מטמאים את היין היוצא מהם, והטעם שהיין שבתוכו לא נטמא עדיין, כי ר׳ יוחנן ס״ל שהיין הנמצא בתוך הקליפה ׳מיפקד פקידי׳, פי׳ שמופקדים ושמורים בתוך הזג, ואין היין נחשב כחלק מגוף הענבים, אלא נחשב כמשקה המונח בתוך כלי, ולכן הטומאה הנוגעת בהזג לא נחשבת כאילו נגעה גם בהמשקים עצמם, כי היין נחשב כאוכל בפני עצמו].

לויט דעם פרעגט מען אויך וואס האט אויסגעפעלט די גאנצע נס חנוכה, מ׳האט דאך געקענט נעמען זיתים און עס דורך זיין פחות פחות מכזית, אין עצי חיים אין די תשובות (או״ח סי׳ מ״א) פרעגט מען אים די קשיא, וויל ער זאגן אז נאר טומאת מת איז נישטא אויב מ׳איז עס דורך פחות מכביצה, אבער טומאת היסט איז דא אפילו ביי וויניגער פון א שיעור, וויייל ס׳איז מיפקד פקידי, וועגן דעם ביי טומאת זיבה, אויב מ׳וועט קויפן פון א גוי, און מ׳האט דאך גוזר געווען אויף עכו״ם להיות כזבים (שבת פג:, נדה לד.), נוצט נישט די עצה [לדורכם פחות מכביצה דכבר בעודן מופקדים בתוך הזיתים, כבר נטמא השמן ע״י היסט, אע״פ שלא נגעו בגוף השמן שבתוך הזיתים].

ביקור הגאון רבי משה חיים אפרים פאדווא שליט״א
גאב״ד לאנדאן יע״א
ערש״ק פרשת ויצא תשע״ב לפ״ק

גאב״ד לאנדאן: כ׳האב געזאגט אמאל א חקירה שאלה, און מ׳האט מיך געווואלט... די שאלה איז, אויב מ׳לערנט א דרבנן׳דיגע תורה, צי מ׳האט מקיים געווען די מצוות עשה פון לימוד התורה מן התורה.

רבינו: דער חיוב פון לימוד התורה איז מן התורה, וואס איז די שאלה, אויב ער לערנט גמרא?.

גאב״ד לאנדאן: אויב ער לערנט הל׳ חנוכה.

רבינו: אה, יעדע גמרא קומט דאך מפרש זיין די מצוות מדאורייתא [ובוודאי שחיוב לימוד הגמרא שעל זה הוא מה״ת], נאר צי מ׳לערנט די הלכות פון א מצוה מדרבנן, צי מ׳איז מקיים א מצוה מדאורייתא, נו...

---

20 דהבית יוסף (שם) מביא דעת הרא״ש שכל דבר שאין הדרך לאוכלו אין ממעט מבריה, וע״כ אף שלא אכל הגרעין מברך ברכה אחרונה, ודעת הרשב״א שבעינן שיאכלנה כולה עם הגרעין, והרמ״א פסק שאם לא אכל הגרעין לא נחשב בריה, ועיי׳ במג״א שם ובסידור הרב (פ״ח אות ט׳).

14 בס׳ תכלת מרדכי (פר׳ מקץ) ובשו״ת שואל ומשיב (מהדו״ק ח״ג סי׳ מ״ב) תירצו על קושיית היעב״ץ, דיש לומר דכיון ד׳באו פריצים ויחללוה׳ (עבודה זרה נב:), נאבדה קדושת העזרה, ושוב אפשר לומר דשפיר נטמאו השמנים, והפרי חדש (סי׳ עת״ר סק״א) כתב דמה שאמרו חז״ל שהיוונים טמאו כל השמנים, היינו ע״י שנעשה תקרובת עבודה זרה, ותקרובת ע״ז מטמא כמת ע״י טומאת אוהל, וכן הביא שם (הפר״ח) דהשמן נטמא בטומאת זיבה, עיי״ש. ובטומאת אלו לא נאמרה הכלל ׳משקין דבית מטבחיא דכן׳.

15 עיי״ש שכתב דכל השמן שהוציאו עמהם ממצרים, הי׳ חשש שמא נטמאו, ולא הי׳ תקנה אלא לדרוך אותם פחות מכביצה, וזית הוא חצי ביצה, ואם היו כותשים ב׳ זיתים יחד הוי כביצה, ולכן היו צריכים לכתוש את הזיתים אחד אחד בפני עצמו, והיינו דכתיב שמן ׳זית׳ בלשון יחיד, שלא יכתוש שני זיתים ביחד, עכ״ד.

ביקור הגה"צ רבי דוב וויים שליט"א
רב קהל באר מים חיים וראש ישיבת תורת חיים ירושת"ז
יום ג' פרשת וישלח תשע"ז לפ"ק

הגר"ד: איך פלעג שוין פרעגן יארן, ס'איז א באקאנט ענין וואם איז נוגע צו חנוכה, די גמרא (שבת כג:) פרעגט א איבעיא צי קידוש היום איז פריער צי נר חנוכה איז פריער, און די הלכה איז אז פרסומי ניסא פון חנוכה איז פריער, נארמאל לערנען אלע ראשונים וויל ס'איז נאר מדרבנן, וויל מן התורה איז מען יוצא קידוש היום בתפילה (עי' בשו"ע סי' רע"א ובנו"כ), איז עם נאר מדרבנן, קען זיין אז פירסומי ניסא איז פריער...

תום' (פסחים ק"ח:) רירט אן לויט רש"י פארוואס דארף מען צוקומען צו אף הן היו באותו הנס, תיפוק ליה אז ביי יעדע מצוה דרבנן זענען נשים חייבות.

רבינו: ביי חנוכה און ביי מגילה.

ביי חנוכה איז דאך אויך דא א בה"ג וואם האלט אז ס'איז א דאורייתא.

הגר"ד: דער חתם סופר (בהגהותיו עמ"ס מגילה דף ו: ובחידושיו עמ"ס שבת כא.) ארבעט מיט דעם.[18]

רבינו: וויל ס'איז א קל וחומר, ממות לחיים ומשעבוד לגאולה.

און ס'איז דא וואם זאגן (רוקח הל' חנוכה סימן רכ"ה) אז ס'איז א סמוכין, חנוכה איז נסמך געווארן אין פרשת אמור צו סוכות, איז עם אכט טעג, ס'איז א רוקח,[19] לויט דעם זעהט אויס אז ס'איז א דאורייתא.

---

18 **וע"ע מש"כ החתם סופר בתשובותיו סי' קס"א (ד"ה אמנם), וסי' ר"ח (ד"ה ומ"מ קראת), וביו"ד סי' רל"ג, ובחידושיו עמ"ס סוכה (דף מ. ד"ה ואני אומר), ועוד הרבה פעמים, וע"ע בברך משה לחנוכה (מאמר הלל והודאה אות י"א) שמאריך בזה.**

19 **עיין בדברי יואל (לחנוכה אות פ ואות קנג) בביאור שיטת הבה"ג דנר חנוכה דאורייתא, כי חנוכה נרמז בתורה בסמיכות הפרשיות, כדאיתא במדרש (הובא ברמב"ן ר"פ בהעלותך) כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנוכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנוכה שקרויה על שמם, והיא חנוכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנכת המזבח, עי"ש. וכן כתב הרוקח (הלכות חנוכה סימן רכ"ה) בפרשת אמור אל הכהנים התחיל שבת ורגלים, פסח ועצרת ראש השנה ויום הכיפורים סוכות, ולבסוף נאמר (ויקרא כג מד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, וסמיך ליה ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, רמז לחנוכה שמן זית מן המובחר, עכ"ל. הרי דחנוכה נרמזה בסמיכות הפרשיות,**

גאב"ד לאנדאן: אז דער גאנצער חיוב צו צינדן חנוכה ליכט איז נאר מדרבנן, צי מ'קען זאגן אז מ'איז מחוייב מיט ליימוד התורה פון דעם מן התורה.

רבינו: אינטערסאנט, ס'איז דא דער בה"ג (סדר מנין המצוות מצות קום עשה אות קל"ט) וואם נעמט אן אז נרות חנוכה איז א דאורייתא.

גאב"ד לאנדאן: אבער דאם לערנען פון חנוכה איז נישט מער דאורייתא פון צו צינדן די ליכט אליינם.

אפילו מ'קען זאגן אז די נר חנוכה איז מדאורייתא, אבער די שאלה איז צי דאם לערנען הל' חנוכה איז אויך מדאורייתא.

די שאלה איז לגבי די קשיא אויף מבטלין תלמוד תורה לקריאת מגילה, איז אויב ס'איז אמת וואם איך זאג, איז עם ביטול תורה, אויב איך לערן יעצט תורה דאורייתא, און מ'איז עם מבטל וועגן מקרא מגילה.

רבינו: פון כתוב זאת זכרון בספר (שמות יז, יד) לערנט מען דאך ארוים (מגילה ז.) אויף מקרא מגילה, דער בה"ג (שם) האלט אז ס'איז מדאורייתא.

און ס'איז דא א קל וחומר אויף מקרא מגילה, מה דאך משעבוד לגאולה (ביציאת מצרים אמרו שירה על הים הים, כן פירש"י), ממות לחיים לא כל שכן?! (מגילה יד.), א קל וחומר איז דאך א סברא דאורייתא.

גאב"ד לאנדאן: אין הכי נמי, מ'קען אריינגיין אין די שאלה אויב דער חיוב הלל איז מדאורייתא.

רבינו: דער חתם סופר (בהגהותיו עמ"ס מגילה דף ו: ובחידושיו עמ"ס שבת כא.) זאגט אז די חיוב צו מאכן א זכר צום נם איז מן התורה, אבער וואם צו מאכן דאם איז נאר מדרבנן.[16]

דער רוקח (הל' חנוכה סימן רכ"ה) נעמט אויך אן אז חנוכה איז מדאורייתא, ער דרש'נט סמוכים.

גאב"ד לאנדאן: וואם האלט ער?

רבינו: אז נר חנוכה איז מדאורייתא, ער דרשנ'ט סמוכים, ער זאגט אז די פרשה פון די מנורה שטייט נעבן די פרשה פון סוכות, אזוי ווי סוכות איז אכט טעג, איז חנוכה אויך אכט טעג (ועי' בבני יששכר מאמרי חדשי כסלו–טבת מאמר ב' אות ה').[17]

---

16 **וע"ע מש"כ החתם סופר בתשובותיו סי' קס"א (ד"ה אמנם), וסי' ר"ח (ד"ה ומ"מ קראת), וביו"ד סי' רל"ג, ובחידושיו עמ"ס סוכה (דף מ. ד"ה ואני אומר), ועוד הרבה פעמים, וע"ע בברך משה לחנוכה (מאמר הלל והודאה אות י"א) שמאריך בזה.**

17 **ועי' מ"ש בזה מרן רבינו ז"ל בדברי יואל לחנוכה כרך א' (דרוש ל') עפי"ד החתם סופר עיי"ש, וע"ע בברך משה לחנוכה (עמ' ס"ה ועמ' ר"ל).**

הגר"ד: ס'האט א מקור אין די תורה.

דער חתם סופר זאגט (שבת כב. ד"ה פסולה) אז וועגן דעם שטייט 'פסולה' אזוי ווי ביי דאורייתא.

רבינו: דער פעטער ז"ל אין דברי יואל (לחנוכה בכמה מקומות) אין זיינע מהלכים האלט שטארק אז ס'איז א דאורייתא, ער ברענגט צו דעם חתם סופר (הנ"ל בשם הגהות החת"ס) און דעם בה"ג, וואס מזאל טוהן [איזהו דבר לעשות זכר] האבן שוין די חכמים געזאגט, און ס'האט א שטארקן יסוד, ווייל די חכמים האבן געזאגט פסולה.

ביקור בבית כ"ק אדמו"ר מוויזניץ מאנסי ז"ל
יום ג' פרשת מקץ תשע"ב לפ"ק

רבינו: חנוכה איז דאך משפיע רפואות.[20]

האדמו"ר מוויזניץ: ס'איז דאך דא אויך דעם א גימטריא...[21]

רבינו: מ'האט געצינדן חנוכה ליכט גלייך נאך מעריב, צי שפעטער?

האדמו"ר מוויזניץ: מ'האט געצינדן תיכף נאך מעריב, אין סאטמאר נישט.

רבינו: ניין, ביי אונז האט מען געצינדן שפעטער.[22] אין מקוה איז מען געגאנגען פאר חנוכה ליכט?[23]

א' מבניו: קיינמאל נישט, נישט פאר סליחות, נישט פאר תקיעת שופר.

ביקור בבית הגה"צ רבי זאב חלוי פעלדמאן שליט"א
אב"ד דק"ק תורה עץ חיים – וחבר הבד"ץ התאחדות קהילות החרדים בלאנדאן יע"א
יום ד' פרשת ויגש תשע"ט לפ"ק

הגר"ז: אין סאטמאר האט מען מהבהב געווען די נרות ביי חנוכה?

רבינו: ס'איז אינטערסאנט כ'האב געהערט דער טאטע ז"ל האט געזאגט, אז ס'איז געווען א מנהג אינדערהיים, אז די רביצין האט אנגענגרייט די מנורה.

הגר"ז: אזוי?!, הטבה איז דאך די עיקר.

רבינו: אזוי ווי דער מאן גרייט אן ערב שבת די לעכט, האט די רביצין אנגענגרייט חנוכה די מנורה.

א' הנוכחים: שבת איז וועגן חטא פון אדם הראשון.

וכיון דדרשינן סמוכין מן התורה ס"ל להבה"ג דגר חנוכה דאורייתא, עכ"ד.

20 בספר שער יששכר (מאמר ימי אורה אות ע"ב) **מבאר את הפסוק** (שמות כא, יט) "ורפא ירפא", ופי' בגמרא (בבא קמא פ"ה) מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות ע"כ. וביאר שם בהקדם מש"כ בשולחן ערוך (או"ח סימן תר"ע סעיף ב) דסעודות חנוכה הם סעודת הרשות, וחנוכה הוא תיקון ההוד, וכן בסידור בכוונות (בקטע של יוצר המאורות) כתיב בורא רפואות, הוד, ובכוונות ונותנים באהבה רשו"ת זה לזה, כי השם שק"ו-צי"ת בגי' רשו"ת וכו', וכיון שחנוכה הוא מבחינת הוד בורא רפואות, ע"כ יכולים להמשיך גם מסעודות חנוכה רפואה, כי על כן נקראים סעודות רשות עכת"ד.

ובספר מטה מנשה מובא רמז להמשכת רפואה ע"י הדלקת נר חנוכה ואפילו לחולה מסוכן רח"ל, כמ"ש חז"ל ובשעת הסכנה מניחה על שולחנו ודי"ו. נוט' י'שלח ד'ברו ו'ירפאם.

ובספה"ק תפארת שלמה כתב שסגולת נר חנוכה להמשיך רפואה אפילו לחולה אשר נגזר עליו ח"ו מיתה, דהיינו שהאור המאיר יפריד בין מו"ת, ונעשה ממנו מאורו"ת, וזה ענין מה שתקנו בברכת המאורות "מאורות נתן סביבות עוז"ו", שכן עוז"ו בגימ' חנוכה, וזה ג"כ הפי' בורא רפואות וכו' כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו, פי' שהמשכת הרפואה באה ע"י האור הגדול של שבעת הימים המאירים בחנוכה.

21 עיין בספה"ק אמרי נועם שכ' שסגולת נר חנוכה שלא יבואו ח"ו תחלואי ילדים, כי חולי אסכרה בא ביום ד' ביום שנתלו המאורות, ומארת חסר כתיב, על שהוא יום מארה ליפול אסכרה בתינוקות ח"ו, וכן איתא במסכת תענית בד' מתענים על אסכרה שלא תפול בתינוקות, ויעקב כשנאבק עם שרו של עשו היה זה בליל ד', ומלחמתם היתה על הפך של שמן דחנוכה, ולכן המשיך יעקב את האור ונעשה מן מארת חסר, מאורות מלא, וידוע אשר בחנוכה ממשיכין המדות עד "נוצר ונקה", ונוצר ונקה המה נקיון הצנורות לנקות אותם שלא יסתמו הצנורות. עוד הוא מביא רמז לכך שנר חנוכה סגולתה להמשיך רפואה לחולים ח"ו דהנה "מלך רופא נאמן" בגימט' להדליק"ק נ"ר חנוכ"ה.

22 עיי' בס' משמרת שלום (סי' מ"ט) שכן נהגו כמה צדיקים כדי לקיים פרסום הנס ברוב עם הדרת מלך, ועיין בנמוקי או"ח (סי' תרע"ב) שכן נהגו נכדי בעל הבני יששכר והדברי חיים עיי"ש. וכ"כ בליקוטי אוהב ישראל שכן נהג הגה"ק מאפטא ז"ל.

23 עיי' בשו"ת נחלה לישראל (אות כ"ט) שכן נהג הרה"ק מסטרעטין, ובספר דברות חיים מובא שכן נהג הרה"ק רבי ישכר דוב מראדושין, וכן מנהג צאנז, סקווירא, ועוד.

ובספר נר אהרן לחנוכה הביא בשם הגה"ק רבי אהרן ישעי' מהאדאס טעם על המנהג שמבואר במדרש שהיונים גזרו שלא יטבלו במקוה, ונעשה להם נס ונזדמן להם מקוה לכל אחד ואחד, ולזכר הנס הזה טובלין במקוה.

אגב, המקור לילך למקוה לפני עשיית המצוה כתב בשו"ת תפארת צבי להגה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (סי' כ"ו אות ט"ו) וז"ל: אוהבי מצוה בעת יעשו מצוה שמברכין עליה אשר קדשנו במצוותיו שממשיכין אז קדושה יטבלו מקודם, והוא בכלל הנכנס לקודש טעון טבילה, וכן נהגו רבים, וכל העושה כן וכוונתו לשמים מצוה קעביד, ומקבל שכר כעושה מצוה עיי"ש.

הגר"ז: א פלא והפלא, ס'איז געווען ביי אנדערע צדיקים דאם אנגרייטן די לעכט איז געווען א גאנצע עבודה,[24] אזוי האט דער טאטע ז"ל פארציילט, און ביים פעטער ז"ל האט אויך די רביצין צוגעגרייט די ליכט?

רבינו: דאם וויים איך נישט, ער איז אריין געקומען איז שוין די מנורה געווען גרייט, ער האט נאר צוגעגאסן אביסל אויל.

הגר"ז: אה, דאם יא, די מנורה איז שוין געווען גרייט...

רבינו: עס איז נישט געווען פיל, עס איז געווען אנגעגאסן לאמיר זאגן האלב, און ס'איז שוין געווען די פתילה אינעווייניג, און דער רבי איז אריין געקומען און האט צוגעגאסן אויל ביז אויבן.

הגר"ז: אזוי?! דער רבי טוט אויך אזוי?

רבינו: יא.

הגר"ז: א אינטערסאנטע זאך, אבער מ'האט נישט מהבהב געווען די נרות?

רבינו: ניין.[25] נאר ערב שבת פלעגט מען אפברענען די ליכט.[26]

ביים זיידן דער עצי חיים איז אזוי געווען, ער האט אפגעברענט די שבת ליכט, דער טאטע ז"ל פלעגט אויך אפברענען די לעכט, אבער דער פעטער ז"ל נישט.[27]

הגר"ז: ס'האט מיר עמיצער געפרעגט פארוואס איז מען נישט מהבהב ביי נרות חנוכה אזוי ווי ערב שבת.

רבינו: ס'איז דא וואס זענען מהבהב.

הגר"ז: מיר האט עמיצער געוואלט זאגן אז ס'איז דאך א פראבלעם, אויב ער איז מהבהב און ער האט אנגעצינדן האט ער שוין יוצא געווען. (כן השיב הגאון רי"ד האַרפענעס שליט"א בקובץ אור ישראל גליון כ"ב עמ' ק"ל)

רבינו: מ'קען עס דאך טוהן פארן זמן.

הגר"ז: ס'קען דאך ארויס קומען א מכשול...

רבינו: איר מיינט אלס הדלקה עושה מצוה, אויב ער מאכט עס נאכן זמן.

הגר"ז: יא, האט ער שוין יוצא געווען.

הרא"ז: אויב ער האט עס געמאכט מיט היפוך כוונה קען אפשר יא העלפן, נישט אזוי?

רבינו: ביי א דרבנן איז נישט זיכער אז א היפוך כוונה העלפט, היפוך כוונה איז דאך דער רבינו שמואל אין רשב"ם, און ס'וועגדט זיך וואספארא תירוץ איך ענטפער אויף די קשיא, דער רבינו יונה אין ברכות (דף יב.) ברענגט דארט דעם רשב"ם, און דארט זאגט ער אז ס'איז א היפוך כוונה, נישט יעדער ענטפערט דעם תירוץ פון רשב"ם, אזוי איך נעם אן א אנדערן תירוץ, וועט ביי א מצוה דרבנן נישט נוצן א היפוך כוונה.[28]

---

24 כן מנהג צאנז וקארלין ועוד צדיקים שהכינו בעצמם שהכנה היא ג"כ מצוה, בשגם מבואר באריז"ל סודות ע"ו, אך יש לציין מה שמובא בס' נטעי גבריאל (הל' חנוכה) שהמנהג בבית וויזניץ שלא הכינו בעצמם את הפתילות למנורה, והגה"צ רבי יהודה'לע הורוויץ מדזיקוב זצ"ל התפלא על כך כי הלא ההטבה היא עבודה חשובה מההדלקה כי הדלקה כשרה בזר והטבה אסורה, ותירץ שבימי חנוכה לא הטיבו את הנרות שבמקדש, משום שדלקו בלא הפסק שמונת ימים, וכמ"ש בהגהות ברוך טעם (סי' תר"ע), והואיל והנס אירע בלא הטבת הנרות, לא הקפידו בהם רבותינו עכ"ד.

25 עיין בס' לקט יושר (פסקים ומנהגים מבעל תרומת הדשן) שכ' בזה"ל: ומחרכין הפתילות של נרות חנוכה ושבת, ואמר בעל התרומות הדשן דאין חובה לחרך הפתילות גבי נר חנוכה, וגם לפעמים הוא עצמו אינו מחריך הפתילות של נר חנוכה כשמדליק על השמן, ע"ש.

ואכן יש הנוהגין להבהב הפתילות של חנוכה כמו הנרות של שבת כדי שיאחזו האש בהפתילות, אבל יש שכתבו שאין ענין להבהב, כי המקור להבהוב הפתילות בערב שב"ק הוא מהמרדכי (עיין בקרבן נתנאל במוסגת ביצה פ"ק אות פ' על הרא"ש סימן א) וז"ל: נראה לי מדאי טעמא נוהגין הנשים בכל ערב שבת להדליק הפתילה ולכבותה קודם הדלקתן, מפני חשש האוסרין כשחל יום טוב אחר השבת, וכן בראש השנה נמי צריכין מנהג זה כדי לטלטל ולהדליק אחר כך ביום טוב שני אחר כך מצאתי במרדכי שם בסימן תרמ"ד בשם הר"מ מרוטנבורג עכ"ל, ועיין עוד באור זרוע הלכות עירובין אות קל"ט באורך, והנה בחנוכה לא שייך שיהיה סמוך ליום טוב, וא"כ אין צורך להבהב.

26 בכתבי אר"י ז"ל (בפע"ח שער השבת ריש פ"ג) "ביום ו' תכין צרכי שבת, ותיקון הנר שבת, תהיה אתה זהיר, אך הדלקתם תהיה ע"י אשתך".

27 מרן שליט"א הסביר זאת בפעם אחרת כי רבינו ז"ל היה נוהג להדליק בעצמו נרות לשב"ק בביתו בחדר הספרים בכל ערב ש"ק ויו"ט.

28 דהגמ' אי' בברכות (דף יב ע"א) פשיטא היכא דנקט כסא דחמרא בידיה וסבר דשכרא הוא פתח וברך, פירש"י פתח וברך ברוך אתה ד' אדעתא דשיכרא וסיים בדחמרא יצא משום דאפילו אם היה מסיים בדשכרא יצא דתנן על כולם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא, אלא הא קא מיבעיא לן היכא דנקט כסא דשכרא בידו, וסבר דחמרא הוא, פתח וברך אדעתא דחמרא וסיים בדשכרא מאי, בתר עיקר הברכה אזלינן ולא יצא משום דכונתו לא היה טובה שכיון על היין, או בתר חתימה אזלינן ויצא. והרמב"ם פי' פתח וברך אדעתא דחמרא פי' שאמר בא"י אמ"ה בורא פרי הגפן ונזכר מיד, וסיים בדשכרא, פי' שה"נ בדברו יצא ובס' אוצר חיים (אות קל"ו) הביא שמרן הק' מצאנז זי"ע נהג להבהב הנרות בעצמו, וכן כתב ניירות למטה מהנרות שיעמדו יפה, ופע"א אמר לא' שביקש תיקון לחטאת נעורים שידקדק בכל ערב ש"ש לחרוך את הנרות, עיי"ש.

הגר"ז: ביי אופן וואם א מאן צינדט אליין ערב שבת, און ער איז מהבהב, דארט דארף מען האבן דעם היפוך כוונה.

רבינו: ביי שבת איז נישט הדלקה עושה מצוה לויט א חלק פוסקים,[29] חנוכה איז הדלקה עושה מצוה, שבת דארף ברענען די ליכט ביינאכט, שטייט אין שולחן ערוך אז אויב ס'ברענגט נישט די ליכט ביינאכט האט ער נישט יוצא געווען און עס איז א ברכה לבטלה, שבת איז נישט הדלקה עושה מצוה, שבת דארפן ברענגען די נרות שבת, ס'איז א אנדערע סארט מצוה.

הגר"ז: ס'וועט זיכער נישט זיין דער דין כבתה, אז ס'וועט זיך אויסלעשן וועט ער נישט דארפן אנצינדן? זיכער וועט ער דארפן אנצינדן, עונג שבת איז ווען עס ברענט די ליכט.

רבינו: ס'איז נישט נאר דאס אנצינדן אזוי ווי ביי חנוכה וואם איז וועגן פירסומא ניסא, עם דארף אויך ברענגן שבת.(עיי' בשו"ע הרב סי' רס"ג).

ביקור הרה"ג ר' משה אורי אייזענשטיין שליט"א
רב שכונת גבעת שאול בעיה"ק ירושלים ת"ו
יום ד' פרשת ויצא תשע"ט לפ"ק

א' הנוכחים: חנוכה ליכט איז דארט א שוועריקייט, וועט צינדט מען דארט [בפאלם–ספרינגם] חנוכה ליכט?

רבינו: איך בין דארט נאר דריי שבתים, האב איך געטראכט וואם זאל מען טוהן, איז מיר אויסגעקומען אז מ'זאל צינדן ליכט פריער און די ברכה מאכן שפעטער אזוי ווי דער מגן אברהם ברענגט א מהר"ש, ווייל צינדן שפעטער 'לא מלאני לבי להקל' אז מען זעהט דאך די זון איז אינטערגעגאנגען, מ'זעהט דאם בחוש, אזוי איז בעין, און מאכן די ברכה פריער איז שווער צו זאגן וויל סוף כל סוף איז דאך טאקע פריה, און מען מאכט גרויסע לעכט זאל ברענגן ביז די סעודה.

הגרמ"א: נו אז די לעכט ברענגן ביז שפעט זאל מען שוין די ברכה אויך קענען מאכן פריער.

רבינו: אזוי פאר פלג המנחה מאכן א ברכה קען מען דאך נישט.

הגרמ"א: אז מען איז מקבל שבת קען מען שוין יא מאכן א ברכה, אפשר.

א' הנוכחים: און ערב שבת חנוכה דאהי, ווי אזוי טוהט מען ס'איז דאך אויך פאר פלג המנחה. דער פלג המנחה איז דאך דא אויך זייער שפעט.

רבינו: פארפאלן פארפאלן. [כיון דלא נדליק אחר השקיעה הנראית כאמור]

א' הנוכחים: ס'איז דא א גמרא אנת דלא בקיאי כשחמה בראש האילנות זאל מען שוין קענען צינדן. זעהט מען דאך...

רבינו: דאם האט מען געזעהן אז די עורבים שטייען אין די הייעך, דארט זעהט מען זייער אינטערעסאנט יעדן פארנאכטם ווי די פייגל שטייען אויף די שטריק אין די הייעך.[30]

ע"כ. והקשה הרבינו יונה על פי' רש"י התינח לדעת הרי"ף דמצות צריכות כונה ניחא משום דמיבעיא ליה כיון דהכונה היה על היין ולא יצא או בתר חתימה אזלינן ויצא, אבל לשיטת הגאונים דמצות אין צריכות כונה למה לא יצא במה שלא כיון על השכרא, הא אין צריכין כונה, בשלמא לפי' הרמב"ם שמפרש פתח ובירך אדעתא שאמר בורא פ"ה וחזר ואמר שהכל נהיה בדברו, וספק אי אזלינן בתר עיקר הברכה לא יצא, שלא אמר היטב הברכה שהפסיק באמצע בפה"ג, אבל לפירש"י קשה.

ומביא רבינו יונה תירוץ א' בשם רבינו שמואל דאפילו רב האי גאון לא אמר מצות אין צריכות כונה אלא היכא דלא כיון לדבר אחר, אבל הכא כיון שכיון לדבר אחר על יין הוי כאילו אמר בפירוש שאינו רוצה לצאת על השכר לכן לא יצא.

אמנם הרבינו יונה בעצמו תירץ דרב האי גאון לא אמר מצות אין צריכות כונה אלא במצוה מעשית כמו נטילת לולב או אכילת מצה, שאע"פ שלא כיון לצאת מ"מ עשה מעשה, ולכן יצא, אבל במצוה דבדבור כיון דבדבור אינו אלא כונת הלב, וכאן דלא כיון לצאת לא עשה כלל שום מצוה, ובמצוה כזו לכו"ע צריך כונה, ואם לא כיון לא יצא, עכ"ד.

29 עי' מש"כ הפני"י למס' שבת (דף כג ד"ה בגמרא ושד) דס"ל בשבת לא אמרי' הדלקה עושה מצוה, וכ"כ השולחן ערוך הרב שבשבת ההאה עושה מצוה ולא ההדלקה, ועי' בטו"ז (או"ח סי' תרע"ה ס"ק א), ובלבושי שרד (שם) ובשע"ת (שם ס"ק א) בשם האחרונים דיש חולקים וסוברים גם בנרות שבת שהדלקה עושה מצוה, וכן פי' המשנ"ב בדעת הרמ"א (בסי' רס"ג ס"ק מ"ח), וכן הוא דעת המג"א.

30 עיי' בפסקי רי"ד (שבת לד:) שהסביר מהו בין השמשות וזה לשונו: אמר רבא לשמעיה אתון דלא קים לכו בשיעורא דרבנן אדאיכא שמשא בריש דיקלא אדליקו שרגא, ביום המעונן מאי, במתא חזו תרנגולי, בדברא חזו עורבי, פירוש כשהולכין לכלובן זהו התחלת בין השמשות, עכ"ל.

נמצא שקיעה ותחלת בין השמשות הוו סמוך לארץ כששוקעת השמש באופק ממאי דנקט בסימן העורבים שהולכין לכלובן שאז הוי תחלת בין השמשות, והוא חופף לזמן שהחמה בראשי הדקלים שגם הוא סמוך מאד לשקיעה באופק, וכן משמע מלשון בעל ס' אהל מועד (שער השבת דרך שני נתיב ז) מי שאינו בקי בשיעור בין השמשות כשהשמש בראש הדקלים ידליק הנר, וביום המעונן אמר בגמרא ושעיין בתרנגולים בעיר, ובשדה יעיין בעורבים עכ"ל.

הגרמ"א: הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה.

רבינו: יא, דאהי האב איך דאם קיינמאל נישט געזעהן.

הגרמ"א: ווייזט אוים אז דארט ווייסן זיי אז זיי דארפן מאכן א סימן [מאחר דהדבר מוטל בספק כמדובר לעיל].

ביקור הגאון הצדיק רבי יחזקאל ראטה זצ"ל אב"ד קהל יראי ה' – בעמח"ס שו"ת עמק התשובה יום א' פרשת ויצא תשע"ב לפ"ק

רבינו: דער שואל ומשיב זאגט וועגן דעם נס חנוכה, אז תום' (שבת כא: ד"ה שהיה) פרעגט די קשיא, אפשר איז די שמן טמא געווארן דורך טומאת היסט, נאר אויב ס'וואלט געווען טמא'נע שמן וואלט נישט געקענט געשעהן א נס מיט די שמן [עי' בחידו"ת לחנוכה שנת תשט"ז מזה].[31]

כ'האב געזעהן פון תכלת מרדכי (פרשה זו אות י"ח), אז יעקב אבינו האט געהאט א שאלה אויף די אבנים, צי מ'האט נישט געדינט עבודה זרה מיט זיי [כן הקשה בפנים יפות (פרשה זו) דהרי אמרו חז"ל (עבודה זרה מה.) כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה דע שיש שם עבודת כוכבים, וא"כ האיך הי' יכול לעשות מהם מציבה].

נאר אז יעקב אבינו האט געזעהן אז ס'איז געשעהן א נס מיט די שטיינער, איז א סימן אז ס'איז נישט אסור אליין נעבד [כמו שאמרו חז"ל (תענית יט.) דאין נעשה נס בדבר טמא].

גאב"ד קארלסבורג: ס'איז דא די קשיא, די שטיינער זענען דאך געווען אבני מזבח (שנעקד עליו יצחק אבינו), איז ווי אזוי קען מען זיך משתמש זיין, און ס'איז נעשה נס פאר די אבנים, וועגן יעקב אבינו.

רבינו: דער חתם סופר אין די תשובות רעדט פון דעם (סי' מ').[32]

גאב"ד קארלסבורג: יא, דער חתם סופר זאגט (בחי' עה"ת) אז פאר די אבנים איז געווען ניחא צו ליגן אונטער א קאפ פון א צדיק וואם דאם איז א גרעסטערע זאך, ווי איידער ס'זאל זיין א מזבח.

רבינו: ס'איז געווען א עלי"ה פאר די שטיינער.

בנו הגר"מ: נאך קען מען זאגן א תירוץ, אז ווייל ס'איז געשעהן א נס, אז פון אלע אבנים איז געווארן איין שטיין, איז מיט א שינוי מעשה פקע די קדושה.[33]

גאב"ד קארלסבורג: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל האבן א לעכטיגן חנוכה, ס'זאל זיין מיט הרחבת הדעת, זכות אבותיו מסייעתו, סייעתא דשמיא, מ'זאל הערן בשורות טובות, דער באשעפער זאל העלפן מ'זאל שוין זוכה זיין מיט אלע צדיקים אקעגן גיין דעם גואל צדק בקרוב.

---

31 עיי"ש בתכלת מרדכי שתי' בדרך נחמד עפי"ד השואל ומשיב שמתרץ קו' הבית יוסף הידועה אמאי קבעו ח' ימי חנוכה הרי יומא קמא לא הי' נס, דהרי מזה שנעשה נס בשאר הימים נתברר למפרע שלא נטמא טומאת היסט, דאי הי' נטמא לא הי' יכול להעשות בו נס, ובזה ביאר שפיר דברי הגמ' "לשנה אחרת קבעום" פי' אחרי שבשאר הימים נתגלה להם שהשמן הוא טהור, וא"כ הרי הי' נס גם על היום הראשון, וע"כ בשנה הבאה עשו ח' ימים, עכ"ד השו"מ. וכתב התכלת מרדכי דבזה מיושב היטב לישנא דקרא "ויקח את האבן" פי' שכיוון שראה שנעשה אבן אחת, א"כ נתברר שלית בה חשש נעבד, "וישם אותה מצבה" הי' יכול לעשותו מצבה, עיי"ש.

32 התחתם סופר שם תירץ דמבואר בילקוט (בראשית רמז קי"ט) דהאבנים שלקח יעקב אבינו ע"ה היו מהמזבח שנעקד עליו יצחק, והם מהאבנים שהקריב עליהם אדם הראשון, וא"כ היו האבנים הללו קודש, כי אדם הי' יכול להקדישן שהיו שלו, וא"כ הי' קודש מכבר, וכיון שהי' מהמזבח שנעקד עליו יצחק, א"כ אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ע"כ לא הי' יעקב יכול לפוסלו.

והחתם סופר שם הוסיף דבאמת לא קשה, דהרי ידועה קו' הזית רענן (מהמג"א עה"ת) דלפי הילקוט שהיו אבני מזבח, קשה האיך שכב יעקב עליהם הא מעל בהקדש ותירץ שלא שכב עליהם ממש אלא עשאו כמין מרזב, ולא מיקרי תשמיש לענין מעילה וה"נ כיון דלא נשתמש בהן אלא להתגד"ר בה, מותר, עיי"ש, וא"כ ה"נ לענין זה שנשתמש בו הדיוט שייאסר להקריב, ג"כ זה שעשאו כמין מרזב, לא נחשב לתשמיש, עכ"ד.

וע"ע בפי' הטור עה"ת ובחזקוני שהביאו תי' על קו' הנ"ל, ובס' קומץ המנחה על מנחת חינוך (מצוה מ) שמעיר ע"ד הטור, ע"ש.

33 אגב עיי' בכלי חמדה (פר' ויצא) שתי' בחידוש נפלא בהקדם מה שמדייק בלשון הגמ' מה מזבח דבר שלא נשתמש בו הדיוט, אף עצים ואש ולכאור' מהיכא תיתא דבמזבח לא נשתמש בו הדיוט, (ובחת"ס נדחק בזה).

על כן מחדש דהרי במדרש איתא שהמלך מיד שנתמנה אם הי' קצר מיד נעשה ארוך בשביל שמן המשחה, והכא נמי בכהן כשנמשח, וכן מביא בשם הגר"י ענגעל שאמר לו בשם הילקוט שעל ידי השמן המשחה נעשה כברי"ה חדשה לגמרי, ועל כן אפשר לומר דלאו דווקא הכהן גדול, אלא גם הכלים והמקדש וכל דבר שנמשח ע"י השמן המשחה נעשה כברי' חדשה.

ומעתה מובן ד' הגמ' מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט פי' כיון דלאחר שנמשח לא נשתמש בו הדיוט דהרי אפי' אם נשתמש קודם שנמשח נעשה ע"י השמן המשחה ברי"ה חדשה, וא"כ לא מקרי נשתמש, ה"נ העצים והאש צריך שלא ישתמשו בה הדיוט מעולם, וא"ש לשון הגמ'.

ובזה יתורץ הקושיא איך הקדישו יעקב אבינו לגבוה, הרי דבר שנשתמש בו לצורך הדיוט אסור לגבוה, אך בפרקי דר' אליעזר איתא דהשמן שיצק יעקב על המצבה הי' שמן המשחה שירד מן השמים וא"כ הרי נעשה ברי"ה חדשה, וא"כ אפי' אם נשתמש בה יעקב מקודם לא איכפת לן, דמשנמשח פנים חדשות באו לכאן, עכ"ד.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ליל א' דחנוכה תשפ"ב לפ"ק

בביהמ"ד הגדול בקרית יואל יע"א

אחר שהאריך בפלפול בסוגיא דכבתה

אונז שטייען מיר יעצט דעם ערשטן טאג חנוכה, די ערשטע נאכט חנוכה, אידן האבן געצינדן די נרות חנוכה, א מצוה דרבנן, ס'איז דא די תרי"ג מצוות דאורייתא ושבע מצוות דרבנן, די לעצטע מצוה פון די שבע מצוות דרבנן, איז נרות חנוכה, א געוואלדיגע זאך, מ'איז מקיים די תרי"ג מצוות דאורייתא ושבע מצוות דרבנן, דאס איז בגימטריא כת"ר, כתר יתנו לך ה' אלקינו, מ'געט איבער א כתר, פאר הייליגן באשעפער.

שטייט אזוי פון אר"י הקדוש, וועז מ'צינדט אן די נרות חנוכה, ס'איז באקאנט אז ס'איז דא י"ג מידות של רחמים, זאגט ער די ערשטע נאכט איז קעגן די ערשטע מידה, די צווייטע נאכט איז קעגן די צווייטע מידה, און אזוי ווייטער, יעדע נאכט איז קעגן די אכט מידות, נאכדעם די אכטע טאג איז קעגן די אלע י"ג מידות של רחמים, קומט אויס די ערשטע נאכט חנוכה צינדט מען קעגן מידת 'א'ל', אזוי זאגט דער אר"י הקדוש, וואו הייבט זיך אן די י"ג מידות?, תוספות האט א שמועס אין דעם, צי עס הייבט זיך אן בי ה' ה', אין פסוק שטייט אזוי, ה' ה' א'ל רחום וחנון, תוספות טראכט אריין אין דעם, תוספות האלט אז ה' ה' איז שוין צוויי פון די מידות, אבער דער אר"י הק' זאגט ניין, עס הייבט זיך פון א'ל, א'ל איז די ערשטע מידה, אזוי שטייט פון אר"י הק'.

די ערשטע נאכט איז מידת א'ל, אזוי קומט אויס לויטן אר"י הק', האב איך אינזין געהאט אזוי, היינט איז מידת א'ל, שטייט אין חתם סופר, דער בה"ג האלט אז נר חנוכה איז א דאורייתא, דער רמב"ם קריגט, זאגט דער חתם סופר אז דער בה"ג איז געראכט, אז ס'איז א דאורייתא, פארוואס איז עס א דאורייתא, און וויזוי איז עס א דאורייתא, ברענגט ער אראפ די גמרא זאגט אין מגילה (יג.), אז מהאט מתקן געווען צו ליינען די מגילה, ווייל מה-דאך משיעבוד מגאולה האט מען געזאגט שירה, וועז מאיז ארויס געגאנגן פון מצרים האט מען געזאגט שירה, ממות לחיים לא כל שכן, במילא קומט אויס וועגן דעם פורים איז דאך ממות לחיים לייענט מען די מגילה, זאגט דער חתם סופר, דאס אז מ'דארף מאכן א זכר צום נס דאס איז א דאורייתא, וואס דער זכר זאל זיין, דאס איז שוין א דרבנן, מעיקרו איז עס א דאורייתא, פירושו איז א דרבנן, וואס מ'זאל מאכן, מ'זאל צינדן חנוכה לעכט, להודות להלל, און דארט זאל מען ליינען די מגילה, דאס איז די דרבנן, אזוי זאגט דער חתם סופר.

דער פעטער ז"ל אין דברי יואל ברענגט אראפ דעם חתם סופר, ער זאגט, מ'פארשטייט אז פורים איז געווען א גזירה להשמיד להרוג ולאבד, און ס'איז געווען א נס און דער נס איז געווען ממות לחיים, כפשוטו ממות לחיים, פארשטייסט, אבער דא איז דאך געווען א גזירה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, פארוואס איז דאס ממות לחיים, זאגט ער לויטן פרי חדש, דער פרי חדש זאגט וואס איז געווען דער נס די ערשטע טאג, זאגט ער אז דער נס פון נצחון המלחמה דאס איז געווען דער נס די ערשטע טאג, אויב איך נעם אן אז די ערשטע טאג איז געווען דער נס פון נצחון המלחמה פארשטייט יעדער איינער, מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, דאס פארשטייט יעדער איינער, דאס איז ממות לחיים, אז ס'איז ממות לחיים, במילא קומט אויס איז עס א דאורייתא, אבער לויט די

אנדערע תירוצים אז ס׳איז דער נס פון די מנורה, וואס איז עס ממות לחיים, אבער עכ״פ לויט דעם פרי חדש איז עס ממות לחיים.

שטייט פונעם רבי ר׳ בער ז״ל, די י״ג מידות שהתורה נדרשת בהן, איז מכוון קעגן די י״ג מידות של רחמים, דאס הייסט, אז איינער דרש׳נט א ״קל וחומר״, איז ער מעורר מידת ״א׳ל״, וועו איינער דרש׳נט א ״גזירה שוה״ איז ער מעורר מידת ״רחום״, וועו איינער דרש׳נט א ״בנין אב״ איז ער מעורר מידת ״חנון״, אזוי זאגט דער מעזריטשער מגיד, קומט אויס אזוי, מידת א׳ל, איז קעגן א קל וחומר, די ערשטע טאג זאגט דער פרי חדש איז קעגן דער נס פון נצחון המלחמה, דער נס פון נצחון המלחמה איז א דאורייתא, פארוואס איז עס א דאורייתא, זאגט דער חתם סופר אז מ׳דרש׳נט א קל וחומר, מה-דאך משעבוד לגאולה ממות לחיים לא כל שכן, דרש׳נט מען דאך א קל וחומר, אז מ׳דרש׳נט א קל וחומר, דאס איז מידת א׳ל. קומט אויס דעם ערשטן טאג איז מען מעורר מידת א׳ל, איז עס דאך מכוון קעגן א קל וחומר, דרש׳נט מען א קל וחומר מה-דאך משעבוד לגאולה ממות לחיים לא כל שכן, קומט אויס די ערשטע טאג וועט עס א דאורייתא, די מידת א׳ל דאס מאכט אז די ערשטע טאג זאל זיין א דאורייתא, נישט ס׳זאל זיין א דרבנן.

*

כ׳האב נאר געקלערט אזוי, מידת א׳ל׳ שטייט אין ספרים, נר חנוכה איז משפיע פרנסה, וואו קומט נר חנוכה זאל משפיע זיין פרנסה? דער ערוגת הבושם זאגט, ע׳מ״ך י׳שראל צ׳ריכים פ׳רנסה, די ראשי תיבות איז בגימטריא ׳נר׳.

כ׳האב אינזין געהאט אזוי, די ערשטע נאכט צינדט מען דאך איין נר, שפעטער צינדט מען צוויי נרות, נאכדעם דריי נרות, און אז ע׳מ״ך י׳שראל צ׳ריכים פ׳רנסה איז די ראשי תיבות בגימטריא ׳נר׳, איז דער פשט אז ס׳איז מכוון אויף די ערשטע נאכט חנוכה, וועו מ׳צינדט נאר איין נר, דאס איז מסוגל פאר פרנסה, און וואס עפעס טאקע די ערשטע נאכט.

שטייט אין אגרא דכלה פרשת לך, ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אותו (בראשית יז, כ), און נאכדעם שטייט, את בריתי אקים את יצחק, זאגט דער מדרש, כאן למד בן הגבירה פון בן האמה, מה-דאך דער בן האמה ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אותו והפריתי אותו, כל שכן דער בן הגבירה אוודא׳. פרעגט דער אגרא דכלה, מ׳דארף דען האבן פאר יצחק א קל וחומר פון ישמעאל׳ן? יצחק אליין איז נישט געווען וועדר א ברכה?, זאגט ער יא, אוודאי איז יצחק וועדר א ברכה, אויב מ׳פירט זיך אויס אזוי ווי עס פאסט זיך ווי א קינד פון אברהם פון יצחק און פון יעקב, דעמאלטס איז מען ראוי פאר א ברכה אליינס. טאמער איז מען אבער שוואכלעך אביסל, און מ׳איז נישט אזוי, מ׳איז זיך נישט מתייחס אזוי הונדערט פראצענט צו אברהם יצחק און יעקב, ט וויזוי קען מען האבן א ברכה, אבער דאס יא א קל וחומר פון ישמעאל מה-דאך ישמעאל האט באקומען א ברכה, איז כל שכן דער יצחק, אפילו זיי זענען נישט אזוי הונדערט פראצענט, קומט זיי אויך א ברכה א קל וחומר פון ישמעאל.

> ***חנוכה איז משפיע פרנסה, וואו קומט נר חנוכה זאל משפיע זיין פרנסה? דער ערוגת הבושם זאגט, ע׳מ״ך י׳שראל צ׳ריכים פ׳רנסה, די ראשי תיבות איז בגימטריא ׳נר׳.***
>
> ***כ׳האב אינזין געהאט אזוי, די ערשטע נאכט צינדט מען דאך איין נר, שפעטער צינדט מען צוויי נרות, נאכדעם דריי נרות, און אז ע׳מ״ך י׳שראל צ׳ריכים פ׳רנסה איז די ראשי תיבות בגימטריא ׳נר׳, איז דער פשט אז ס׳איז מכוון אויף די ערשטע נאכט חנוכה, וועו מ׳צינדט נאר איין נר, דאס איז מסוגל פאר פרנסה,***

אין אמת׳ן שטייט דאס שוין די זעלבע ביי עשו אויך, עשו האט געווויינט און ער האט זוכה געווען צו א ברכה, כל שכן אידן וויינען אזויפיל זענען זיי אוודאי זוכה צו א ברכה.

קומט אוים אזוי, נישט יעדער איז זוכה מיט די אייגענע זכותים, נישט יעדער איז זוכה, אז מ׳צינדט די ערשטע נאכט חנוכה, די ערשטע נאכט איז מען מעורר מידת ״א׳ל״, די מידת א׳ל איז מעורר א קל וחומר, ס׳איז דא א קל וחומר, ולישמעאל שמעתיך, קל וחומר את בריתי אקים את יצחק, ווי אזוי א איד זאל נאר נישט אויסזען איז ער נאך אלץ מער חשוב, מיט א קל וחומר.

בפרט אז מ׳זאגט, ס׳שטייט אין ב״ח, אז די גזירה איז געקומען ווייל מ׳האט זיך מתרשל געווען פון די עבודה, קומט אויס, די גאנצע נס פון נצחון המלחמה איז אויך נאר געקומען דורך א קל וחומר, מה-דאך די יוונים זענען אזוי שטארק, כל שכן די אידן, כאטשיג זיי האבן זיך מתרשל געווען, קעגן די יוונים איז אבער דא א קל וחומר, קומט אויס אז דער גאנצער נס פון נצחון המלחמה איז דורך א קל וחומר, פרנסה פאר א איד קומט אויך פון א קל וחומר, וועל מ׳צינדט די ערשטע נאכט איז מען מעורר מידת א׳ל, און מידת א׳ל איז מעורר א קל וחומר, איז דורך א קל וחומר קומט זיך פאר אידן פרנסה, די ע׳מק י׳שראל צ׳ריכים פ׳רנסה איז די ראשי תיבות בגימטריא ׳נר׳, דאס איז די ערשטע נאכט, וועל מ׳צינדט איין נר, דאס איז מעורר מידת א׳ל, און אז מ׳איז מעורר מידת א׳ל, קומט אויס אז ס׳איז טאקע דא פרנסה.

דער אויבערשטער זאל טאקע העלפן, דער נר חנוכה - מ׳האט אנגעצינדן היינט דער ערשטע נר חנוכה - דאס זאל משפיע זיין פרנסה בהרחבה גדולה פאר אלע אידישע קינדער, דורך א קל וחומר, מה-דאך ולישמעאל שמעתיך, איז אוודאי את בריתי אקים את יצחק.

האב איך געקלערט אזוי, ולישמעאל שמעתיך והפריתי אותו, עס איז באקאנט די מעשה, ס׳איז געווען אין ס׳גוט, אין איינע פון די דערפער דארט נעבן ס׳גוט, אידן האבן געהאט פרנסה מ׳האט פארקויפט בראנפן בימים ההם, אז מ׳האט פארקויפט בראנפן און די גוים האבן געטרינקען האט מען געהאט פרנסה, ביז א עפעס א גוי א גלח, ס׳איז אנגעקומען א נייער גלח, און ער האט געזאגט אז מ׳טאר נישט טרינקען קיין בראנפן, ער האט פארבאטן צו טרינקען בראנפן, נו, אז מ׳האט אויפגעהערט צו טרינקען איז נישט געווען קיין פרנסה, זענען זיי געקומען צום זיידן ז״ל דער ייטב לב בעטן א ברכה וועגן פרנסה.

האט דער זיידע ז״ל דעמאלטס געזאגט אזוי, ער האט געטייטשט ׳בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי׳, זאגט ער, בורא נפשות רבות, דאס מיינט מען גוים, מ׳זעהט ביי עשו אז ער ווערט אנגערופן אין פרשת וישלח, זיי זענען געווען אינגאנצן אפאר מענטשן, און ער רופט זיי אן נפשות, אידן ווערן אנגערופן שבעים נפש. האט ער געטייטשט בורא ׳נפשות׳ רבות, דער אויבערשטער האט באשאפן אסאך גוים, וחסרונן, און ס׳פעלט זיי, פארוואס האט דער אויבערשטער באשאפן אזויפיל גוים, על כל מה שבראת, דער אויבערשטער האט באשאפן די גוים, להחיות בהם נפ״ש כל חי, אז דער נפש זאל האבן פרנסה, צו געבן פרנסה פאר א איד, און אז זיי ווילן נישט געבן קיין פרנסה פאר קיין איד, ווער דארף האבן די גוים. האט פאסירט און עס האט אויסגעבראכן א גרויסע מחלה דארט, בקיצור ס׳איז אנגעקומען א דאקטער, האט ער געזאגט אזוי ווי מ׳האט אויפגעהערט צו טרינקען בראנפן דאס האט זיי געשאדט פארץ געזונט, במילא האט ער געזאגט מזאל ווייטער טרינקן, מ׳האט אנגעהויבן צוריק צו טרינקען בראנפן און ס׳איז געווארן צוריק פרנסה.

> ***במילא דאס איז א ברכה ולישמעאל שמעתיך והפריתי אותו, אין אמת׳ן זאגט מען דאס ביים דאוונען מוסף ראש השנה, וגם את נח באהבה זכרת ותפקדהו כדבר ישועה להרבות זרעו כעפרות תבל, וואס איז דאס אזוי, פארוואס דערמאנט מען דאס אזוי ראש השנה ביים דאוונען, נאר כדי צו משפיע זיין פרנסה, וגם את נח באהבה זכרת להרבות זרעו כעפרות תבל, ס׳זאל זיין אסאך גוים און זיי זאלן קענען געבן פרנסה פאר אידישע קינדער.***

במילא דאס איז א ברכה ולישמעאל שמעתיך והפריתי אותו, אין אמת׳ן זאגט מען דאס ביים דאוונען מוסף ראש השנה, וגם את נח באהבה זכרת ותפקדהו בדבר ישועה להרבות זרעו כעפרות תבל, וואס איז דאס אזוי, פארוואס דערמאנט מען דאס אזוי ראש השנה ביים דאוונען, נאר כדי צו משפיע זיין פרנסה, וגם את נח באהבה זכרת להרבות זרעו כעפרות תבל, ס׳זאל זיין אסאך גוים און זיי זאלן קענען געבן פרנסה פאר אידישע קינדער.

ולישמעאל שמעתיך והפריתי אותו, דער אויבערשטער זאל העלפן ס׳זאל זיין אסאך גוים וואס זאלן געבן פרנסה פאר אידישע קינדער, דער אויבערשטער זאל העלפן ס׳זאל נשפע ווערן גרויס שפע פאר אידישע קינדער, דער אויבערשטער זאל העלפן ס׳זאל זיין פרנסה בהרחבה גדולה, ביז מ׳וועט זוכה זיין צו די ישועה שלימה במהרה בימינו אמן.

ליל ב׳ דחנוכה תשפ״ב לפ״ק

בביהמ״ד הגדול בקרית יואל יע״א

אחר שהאריך בפלפול בסוגיא דכבתה

מ׳שטייט דעם צווייטן טאג חנוכה, מ׳האט שוין געצינדן דעם צווייטן נר פון חנוכה, ס׳שטייט פון אר״י הקדוש אז די נרות פון די אכט טעג חנוכה זענען אקעגן די י״ג מידות, דער ערשטער טאג - נעכטן איז געווען - קעגן די ערשטע מידה פון די י״ג מידות של רחמים, דאס איז ״א׳ל״ - לויטן אר״י הקדוש הייבט זיך עס אן ביי ״א׳ל רחום וחנון״ - נעכטן איז געווען מידת ״א׳ל״ און היינטיגן טאג איז די צווייטע טאג איז געווען מידת ״רחום״.

שטייט פונעם מגיד פון רבי ר׳ בער ז״ל, אז די י״ג מידות שהתורה נדרשת בהן דאס איז מכוון קעגן די י״ג מידות של רחמים, איז אזוי, נעכטן אז ס׳איז געווען ״א׳ל״ איז געווען ״קל וחומר״, די צווייטע טאג אז ס׳איז געווען ״רחום״ איז עס ״גזירה שוה״, וועז מ׳לערנט א גזירה שוה איז מען מעורר מידת רחום, רחום איז מקושר מיט די מידה פון גזירה שוה.

דער זיידע ז״ל אין עצי חיים שטעלט זיך, ער פרעגט א קשיא, ער זאגט, די יוונים האבן דאך געוואלט להעביר על הדת, זיי האבן געוואלט מבטל זיין שבת חודש און מילה, אזוי שטייט, די דריי מצוות האבן זיי געוואלט מבטל זיין, איז וועגן דעם זענען די חשמונאים ארויס געגאנגען מיט א מלחמת חרמה מיט מסירת נפש, און ווי מ׳זעהט אז ס׳איז געווען מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, זיי זענען געווען גיבורים, און די חשמונאים זענען געווען חלשים, ס׳איז געווען א געוואלדיגע גרויסע נס, דאס איז טייטש א נס חוץ לדרך הטבע, בדרך הטבע וואלטן זיי ווען נישט געקענט באזיגן און איינעמען, די חלשים זאלן באזיגן די גיבורים, אלא מאי, ס׳איז א נס חוץ לדרך הטבע, פרעגט ער, ווי אזוי האט מען זיך געטרויעט ארויס צו גיין אין א מלחמה, נאר זיי האבן געהאט מסירת נפש, מסירת נפש פאר שבת חודש און מילה, מסירת נפש פאר דת תורתינו הקדושה.

פרעגט ער, מסירת נפש איז מען מחויב אויף די דריי גרויסע עבירות, עבודה זרה, גילוי עריות, און שפיכת דמים, אבער שבת חודש און מילה איז מען נישט מחויב זיך מוסר נפש צו זיין, אזוי פרעגט ער די קשיא. זאגט ער, אז א חסיד מפורסם זאגט דער רמ״א מעג זיך יא מוסר נפש זיין. דער פעטער ז״ל אין דברי יואל ענטפערט אויך אזוי, אז א חסיד מפורסם מעג זיך מוסר נפש זיין אויף אלע ענינים.

דער טאטע ז״ל האט מיר אמאל געפרעגט די קשיא, אז ס׳שטייט אין שולחן ערוך אז בשעת גזירת השמד וועז זיי ווילן להעביר על הדת איז מען מחויב זיך מוסר נפש זיין אויף אלע תרי״ג מצוות, אפילו אויף שבת חודש און מילה, איז וואס איז די קשיא אז ס׳איז נישט געווען די ג׳ חמורות, אזוי האב איך געהערט אז ער האט אמאל געפרעגט די קשיא, ער פארשטייט נישט דעם עצי חיים, אזוי האט ער מיר אמאל געזאגט.

לאמיר זוכן א תירוץ, ס׳איז דא א תשובת הר״ן אז מסירות נפש דארף מען נאר פאר לא תעשה׳ס, אויף א מצות עשה איז מען זיך נישט מחויב זיך מוסר נפש צו זיין, חודש און מילה איז דאך נאר א מצות עשה, און אויף א מצות עשה איז מען נישט מחויב מיט מסירות נפש, אזוי איז דא א שיטת הר״ן. כ׳האב געטראפן אז דער פעטער ז״ל רעדט אויך דערפון אינעם צווייטן חלק סימן קצ״ד, ער זאגט טאקע דארט אז מ׳האט זיך מוסר נפש געווען, ער זאגט עס אויף צוויי פלעצער, אויף איין פלאץ ענטפערט ער אז א חסיד מפורסם מעג זיך מוסר נפש זיין, און אויף א צווייטע פלאץ זאגט ער, אז אזוי ווי ס׳איז געווען להעביר על הדת, איז מען מחויב זיך מוסר נפש צו זיין אויף יעדע זאך, במילא האבן זיי זיך מוסר נפש געווען מקיים צו זיין די הלכה.

מסירת נפש שטייט אין שולחן ערוך מוז זיין בפרהסיא, מסירת נפש איז בפרהסיא, נישט בצנעה, בצנעה איז נישט קיין מסירת נפש, פארוואס? ווייל די גאנצע מסירת נפש איז ונקדשתי בתוך בני ישראל, דאס איז די מצוה פון מסירת נפש, ונקדשתי בתוך בני ישראל, מיינט מען עשרה מישראל, צעהן אידן דעמאלטס איז עס מסירת נפש.

אינטערסאנט די גמרא (ברכות כא:) לערנט ארויס אז יעדע דבר שבקדושה מוז זיין עשרה, ווייל ס׳שטייט (ויקרא כב, לב) ונקדשתי בתוך בני ישראל, לערנט מען ארויס א גזירה שוה, ונקדשתי ׳בתוך׳ בני ישראל, און עס שטייט (במדבר טז, כא) הבדלו ׳מתוך׳ העדה הזאת, איז ׳תוך תוך׳ א גזירה שוה. יעצט דארט שטייט הבדלו מתוך ׳העדה׳, און ביי די מרגלים שטייט (במדבר יד, כז) עד מתי ׳לעדה׳ הרעה הזאת, און דארט אויסער יהושע מיט כלב איז געווען צעהן, לערנט מען ארויס אז ונקדשתי בתוך בני ישראל מיינט מען צעהן, קומט אויס אז פון א גזירה שוה לערנט מען ארויס אז ונקדשתי דארף זיין בעשרה. דער גאנצער ענין פון מסירת נפש בפרהסיא לערנט מען ארויס מיט א גזירה שוה.

דער פרי חדש זאגט, דער ערשטער טאג איז געווען א נס, זכר לנס פון נצחון המלחמה, דאס איז געווען ממות לחיים, האט מען געשמועסט, אז ס׳איז געווען ממות לחיים ווי אזוי האט מען זיך מוסר נפש געווען, אז זיי האבן זיך מוסר נפש געווען איז דער פשט אז מ׳איז מחויב זיך מוסר נפש צו זיין, ונקדשתי בתוך בני ישראל, מ׳איז זיך מחויב מוסר נפש צו זיין, פאר וועם? פאר א עדה מישראל, מוז זיין אז ס׳איז געווען בפרהסיא, נו, אז מ׳לערנט ארויס א גזירה שוה, לערנט מען עס ארויס פון רחום, קומט אויס אז די חשמונאים מיט זייער מסירות נפש האבן זיי מעורר געווען מידת רחום, זיי האבן געמאכט א גזירה שוה, ונקדשתי בתוך בני ישראל, ס׳דארף זיין א עדה, ס׳איז געווען בפרהסיא, זיי האבן זיך מוסר נפש געווען, האבן זיי מעורר געווען די מידת רחום, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, מיט זייער מסירות נפש איז ואתה ברחמי"ך הרבים, איז געווען מידת רחום, מיט דעם וואס זיי האבן זיך מוסר נפש געווען מקיים צו זיין ונקדשתי בתוך בני ישראל האבן זיי מעורר געווען מידת רחום, אז ס׳זאל זיין ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם.

דער פעטער ז"ל זאגט, ס׳איז דא א גזירה שוה און ס׳איז דא א קל וחומר, ביידע זאכן דארף מען צו האבן, אז מ׳לערנט א קל וחומר קען מען מיינען יסורין איז דאך ממרקין, נאר שטארקע יסורין איז אודאי ממרק, לערנט מען ארויס פון א גזירה שוה דא, ברית ברית ממלה, זאגט ער, מלה איז ממתק את הבשר, אבער נאר אז מ׳לייגט אביסעלע, אז עמיצער וועט אריין לייגן אסאך זאלץ דער מאכט קאליע דאס גאנצע, איז יסורין איז ממרקין עוונותיו של אדם, אבער ס׳מוז זיין מיט א קליינע מאס, נישט מיט א גרויסע מאס. דאס איז אז מ׳לערנט ארויס מיט א גזירה שוה, אבער אויב מיט א קל וחומר קען זיין אסאך יסורין רח"ל.

קומט אויס אזוי, די צווייטע נאכט חנוכה איז שורה די מידת רחום, די גמרא זאגט יסורים ממרקין עוונותיו של אדם, די גמרא (ברכות ה.) לערנט עס ארויס פון א קל וחומר און מיט א גזירה שוה. א קל וחומר, מה-דאך שן ועין וואס איז אחד מאבריו של אדם איז עבד יוצא בהן לחירות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם איז אוודאי. ריש לקיש לערנט עס ארויס מיט א גזירה שוה נאמר (ויקרא ב, יג) ברית במלח, [על כל קרבנך תקריב מלח] ונאמר (דברים כח, סט) ברית ביסורין, אלה דברי הברית, מה מלח ממתקת את הבשר אף יסורין ממרקין עוונותיו של אדם.

דער פעטער ז"ל זאגט, ס׳איז דא א גזירה שוה און ס׳איז דא א קל וחומר, ביידע זאכן דארף מען צו האבן, אז מ׳לערנט א קל וחומר קען מען מיינען יסורין איז דאך ממרקין, נאר שטארקע יסורין איז אוודאי ממרק, לערנט מען ארויס פון א גזירה שוה דא, ברית ברית ממלה, זאגט ער, מלה איז ממתק את הבשר, אבער נאר אז מ׳לייגט אביסעלע, אז עמיצער וועט אריין לייגן אסאך זאלץ דער מאכט קאליע דאס גאנצע, איז יסורין איז ממרקין עוונותיו של אדם, אבער ס׳מוז זיין מיט א קליינע מאס, נישט מיט א גרויסע מאס. דאס איז אז מ׳לערנט ארויס מיט א גזירה שוה, אבער אויב מיט א קל וחומר קען זיין אסאך יסורין רח"ל.

ואתה ברחמיך הרבים, אזוי ווי זיי האבן געהאט מסירת נפש, האבן זיי מעורר געווען א גזירה שוה, און אז זיי האבן מעורר געווען מיט די גזירה שוה ואתה ברחמי"ך הרבים עמדת להם בעת צרתם, אז ס׳איז געווארן רחום, ס׳איז טאקע געווען בעת צרתם, אבער ס׳מוז זיין במידה ובמשורה, אז ס׳איז געוג געווען, ס׳דארף נישט זיין קיין גרויסער שיעור, ס׳איז געוג א קליינער שיעור. ופורקן כהיום הזה, אידן מאכן דאך מיט עגמת נפש, אז ס׳זאל זיין מיט א קליינע מאס, אביסל מער וויפיל ס׳דארף צו זיין טויג שוין נישט, ופורקן כהיום הזה.

האב איך געקלערט אזוי, ס׳שטייט אין מגן אברהם אין אנהייב הלכות חנוכה אין סימן תר"ע, נוהגין הנערים העניים לסבב בחנוכה על הפתחים, דער מנהג איז אז די אירמעלייט חנוכה גייען זיי ארום צוזאם נעמען געלט, צוזאם נעמען צדקה, וואס איז דאס ענין? נאר, כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, במילא איז מען דאך מעורר דעם מידת רחום, שטייט אין קדושת לוי פרשת כי תשא, האט ער א שיינעם שמועס אין דעם ענין, ער ברענגט אראפ דאס ווארט פונעם היילגן מגיד, אז די י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם איז מכוון קעגן די י"ג מידות של רחמים, זאגט ער אזוי, רחום איז א גזירה שוה, זאגט ער, ווען איינער גיט צדקה פאר אן ארימאן, ס׳קומט אריין צו אן עושר א

אפגערייסענער ארימאן, דער עושר דארף זיך פארשטעלן ווי אזוי דער ארימאן זעהט אויס.

איך דערמאן זיך א מעשה, דער זיידע ז"ל דער ייטב לב איז אמאל אריבער געגאנגען צו איינעם פון די אידן פון שטאט, אנגעקלאפט אין שטוב, מ'האט געעפנט די טיהר, און מ'האט געזעהן דעם רב, דער רבי איז דא, ער בלייבט אזוי שטיין ביי די טיהר, ס'איז געווען אזוי גוט קאלט, אזא גרויסע פרעסט, זאגט דער בעה"ב דער רבי זאל מוחל זיין אריין קומען, אבער ער בלייבט שטיין אזוי ביים טיהר, און ער הייבט אן אזוי צו שמועסן, וואס מאכסטו? וואס טוהסטו? און ער קען נישט אוועק גיין, דער רבי שטייט אים ביי די טיהר, דער בעה"ב הייבט אן אזוי צו ציטערן פאר קעלט, ער שטייט אזוי אן קיין רעקל, דער רבי זאל אריין קומען, ער ציטערט פאר קעלט, און דער ייט"ל רירט זיך נישט פון פלאץ, ער בלייבט אזוי שטיין, און ער רעדט מיט אים אזוי על הא ועל דא, ער קומט נישט אריין, יענער שטייט דארט און ווערט פארפרוירן, ביז ער האלט שוין נישט אויס די קעלט, זאגט ער, רבי, איך האלט נישט אויס, דער רבי זאל אריין קומען, זאגט אים דער ייטב לב אה, גיי איך אריין, זאגט ער, איך וויל צוזאם שטעלן געלט צו קויפן האלץ פאר די ארימעלייט, דו ווייסט נישט וואס דאס מיינט אז מ'פרירט פאר קעלט, האב איך געוואלט דו זאלסט עס שפירן, דו זאלסט פרירן פאר קעלט, זאלסט פילן וואס א ארימאן פילט א גאנצע צייט.

זאגט דער קדושת לוי, וועז אן עושר גיט געלט פאר אן ארימאן, דארף ער זיך אראפ לאזן און זיך פילן גלייך ווי דער ארימאן, נישט איך בין דער עושר און ער איז דער ארימאן, ער דארף זיך צוגלייכן צום ארימאן, זאגט ער, דאס איז א גזירה שוה. אזוי זאגט ער, רחום איז א גזירה שוה, אז מ'איז א גזירה שוה, ער שטעלט זיך צו צו אים, דעמאלטס איז מידת רחום, דעמאלטס האט ער רחמנות אויפן ארימאן. זאגט ער צו, אזוי איז ביים הילגן באשעפער, עמו אנכי בצרה, דער אויבערשטער איז כביכול עמו אנכי בצרה, אז א איד איז אין א צרה הקב"ה גלייכט זיך צו צו דעם איד, און ער שפירט אים, ער איז זיך משתתף בצערו, דאס איז מידת רחום, דער אויבערשטער איז זיך מרחם אויף א איד.

קומט אויס דאס איז דער פשט, כל המרחם על הבריות, ווער ס'איז זיך מרחם אויפן ארימאן, דאס מיינט מען אז ער שטעלט זיך צו אזוי ווי דער ארימאן, ער שפירט דעם ארימאן, ער האלט זיך, ער ווערט אזוי ווי דער ארימאן, מרחמין עליו מן השמים, איז הקב"ה אויך עמו אנכי בצרה, דער אויבערשטער איז אויך אזוי מיט אים, ער שטעלט זיך צו אז ער זאל פילן זיין צער.

כ'האב געקלערט אזוי, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, מ'דארף מעורר זיין די מידת רחום, מ'האט שוין געזאגט אז די חשמונאים האבן מעורר געווען די מידת רחום, זיי האבן געגעבן צדקה פאר ארימעלייט, כ'האב געקלערט ס'שטייט הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו בימים ההם על ידי כהניך הקדושים, וואס הייסט "על ידי" כהניך הקדושים?, על "ידי" דאס איז די הענט, ידי כהניך הקדושים, דאס איז דבר הניתן מיד ליד, מיט די הענט, מ'האט געגעבן צדקה מיט די הענט ברוח נדיבה, מיטן געבן צדקה האבן זיי מעורר געווען בשמים די מידת רחום, זיי האבן זיך אזוי אראפ געלאזט און מיטגעפילט מיטן ארימאן, אויב אזוי איז געווען, ואתה ברחמי"ך הרבים עמדת להם בעת צרתם, מדה כנגד מידה.

מיט דעם פארשטייט מען וואס דער בני יששכר זאגט, ער ברענגט עס בשם הרה"ק רבי פינחס מקאריץ, חנוכה וועלט מתנוצץ אורו של משיח, פארוואס וועלט חנוכה מתנוצץ אורו של משיח, וואספארא שייכות האט איינס מיטן צווייטן, ווייל אין פסוק שטייט (ישעיה מח, יא) למעני למעני ולמעני אעשה, אז אפילו חלילה מ'איז נישט ראוי, וועט דער אויבערשטער טוהן למען שמו המחולל בגוים, עמו אנכי בצרה, דער אויבערשטער פילט מיט מיט אידישע קינדער, במילא אז דער אויבערשטער פילט מיט, אז ס'איז שכינתא בגלותא מיט אידישע קינדער, איז אפילו די אידן זענען נישט וועלט, אבער הושענא למענך אלקינו, דער אויבערשטער איז דאך זיכער וועלט, דער אויבערשטער איז אין גלות צוואמען מיט כלל ישראל. חנוכה אז דער רמ"א זאגט אז נוהגין העניים להסתובב, אז מ'לאזט זיך אראפ פארן אריאמאן, מ'איז זיך משוה מיט א גזירה שוה, איך פיל מיט מיטן אריאמאן, נישט נאר איך געב צדקה, נאר איך פיל מיט מיטן אריאמאן, דעמאלטס איז מידה כנגד מידה טוהט דער אויבערשטער אויך אזוי, עמו אנכי בצרה, און אז ס'איז עמו אנכי בצרה, דעמאלטס איז דאך שוין נישט שייך צו זאגן צי מ'איז יא וועלט צי מ'איז נישט וועלט, הקב"ה איז דאך זיכער וועלט אז ס'זאל זיין די גאולה שלימה, במילא איז חנוכה די צייט, בפרט די צווייטע נאכט חנוכה וועז ס'איז מעורר דער מידת רחום, איז אוודאי רחום מיט א גזירה שוה, הקב"ה מאכט אויך א גזירה שוה ווי דער קדושת לוי, אז ס'איז עמו אנכי בצרה.

במילא איז די צווייטע נאכט חנוכה טאקע דער זמן צו מעורר זיין מידת רחום, מיט די גזירה שוה, ווי דער קדושת לוי זאגט אז ס'איז עמו אנכי בצרה, וועלט מתנוצץ אורו של מלך משיח אז אידישע קינדער זענען וועלט דער אויבערשטער זאל זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל, איז צו האפן דער צווייטער נאכט חנוכה - מידת רחום - וועט מעורר זיין מידת רחום בשמי מעל, און הקב"ה זאל זיך מרחם זיין על עמו ועל נחלתו, ער זאל זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל און שיקן דעם גואל צדק במהרה בימינו אמן.

ליל ג׳ דחנוכה תשפ״ב לפ״ק

בביהמ״ד הגדול בקרית יואל יע״א

אחר שהאריך בפלפול בסוגיא דכבתה

עס איז היינט דער דריטער טאג חנוכה, און מיר האבן שוין געשמועסט (בדבו״ק של ליל א׳ וליל ב׳) אז דער אר״י הקדוש זאגט אז די אכט טעג חנוכה איז קעגן י״ג מידות של רחמים, די ערשטע נאכט איז געווען מידת א׳ל, די צווייטע נאכט איז געווען מידת רחום, און די דריטע נאכט חנוכה איז מידת חנון, היינט נאכט איז די מידה טובה של רחמים פון חנון.

דער בני יששכר רעדט פונעם ענין פון מידת חנון, ער זאגט רחום וחנון, רחום איז דער אויבערשטער האט רחמנות, חנון איז דער פשט אז עס ווערט יעדעס יאר נתחדש דער נס, זאגט ער קל רחום וחנון, דער אויבערשטער איז א רחום וחנון, רחום אז ער מאכט א נס, זאגט ער אז ס׳ווערט נתחדש יעדעס יאר, דער נס חנוכה ווערט נתחדש יעדעס יאר, קומט אויס דאס איז די מידה פון חנון.

האב איך געקלערט אזוי, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה, שטייט אין מדרש אין פרשת כי תשא, אז משה רבינו האט געזאגט פארן אויבערשטן, הראינו נא את כבודך, אזוי האט משה רבינו געזאגט פארן באשעפער, זאגט דער מדרש, נתאוה משה לעמוד על מתן שכרן של צדיקים, הראינו נא את כבודך, אז משה רבינו האט געוואלט זעהן דער שכר פון צדיקים, שטייט ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך, שטייט ווייטער וחנותי את אשר אחון, אויף דעם פסוק וחנותי את אשר אחון זאגט דער מדרש, באותה שעה הראה הקב״ה למשה, דער אויבערשטער האט געווויזן פאר משה רבינו כל האוצרות, אלע אוצרות של מתן שכר שמתוקנות לצדיקים, דער אויבערשטער האט געווויזן פאר משה רבינו די אוצרות פון מתן שכר פאר צדיקים, האט ער אים געווויזן די אוצרות, אזוי עקסטער, ער האט אים געווויזן אזוי, אוצר זה של עושי מצוה, דא איז דא אן אוצר פאר די וואס זענען מקיים מצוות, אוצר זה של מגדלי יתומים, אן עקסטערע אוצר פאר א מגדל יתומים, ס׳איז אן עקסטערע אוצר. דער מדרש לייגט עס אזוי אראפ, אן עקסטערע אוצר פאר די עושי מצוה, און אן עקסטערע אוצר פאר די מגדלי יתומים, די וואס וואקסן אויף די יתומים, ס׳איז אינטערסאנט ווי אזוי דער מדרש לייגט עס אזוי אראפ. נאכדעם האט ער געווויזן פאר משה רבינו, אן אוצר גדול, ער האט אים געווויזן א גרעסערן אוצר, נאך גרעסער ווי די פריער׳דיגע, וועז משה רבינו האט געזעהן דעם גרויסן אוצר, האט ער געפרעגט, אוצר זה של מי הוא, פון וועמען איז דער גרויסער אוצר, אמר לו, האט אים דער אויבערשטער געזאגט אזוי, מי שיש לו, וויער ס׳האט אני נותן לו בשכרו, וויער ס׳האט געב איך אים לויט זיינע מעשים טובים, ומי שאין לו, וויער ס׳האט נעבעך נישט, אני נותן לו מתנת חנם, איך געב אים א מתנת חנם, ונותן לו מזה, איך געב אים פונעם גרויסן אוצר, פון דעם געט מען פאר די וואס זיי האבן נישט פון ערגעץ אנדערש, פאר די געט מען אים פונעם גרויסן אוצר, שנאמר וחנותי את אשר אחון, אזוי שטייט אין מדרש, וחנותי את אשר אחון איז, אז פאר דער וואס פארמאגט נישט עפעס אנדערש געט אים דער אויבערשטער פון דעם גרויסן אוצר.

דאס טרעף מיר אונז, מ׳זאגט עס אין די תפילה פאר וועז מ׳זאגט תהלים, זאגט מען, "ומאוצר מתנת חנם חנני כדכתיב וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם", דאס איז די בקשה וואס מ׳בעהט מאוצר מתנת חנם, דאס איז די מתנת חנם, אפילו מ׳האט נישט, מ׳פארמאגט נישט גארנישט, זאל דער אויבערשטער געבן א מתנת חנם, שנאמר וחנותי את אשר אחון.

פרעגט דער יפה תואר, א מורא׳דיגע קשיא, קומט אויס אזוי, דער וואס האט זיך אפגעפלאגט און געארבעט אין עבודת ה׳, תורה עבודה און גמילות חסדים, דער באקומט פון זיין אוצר, נאר פון זיין אוצר וואס ער האט, און וויער ס׳האט נעבעך פארפעניעט אויף דער וועלט, ער האט גארנישט געטוהן, מי שאין לו, ער האט נישט, דער באקומט פון א אוצר גדול. ס׳קוקט אויס ווי א חוטא נשכר, דער וואס האט נישט דער באקומט נאך גרעסער פון אן אנדערן, אזוי פרעגט דער יפה תואר.

דער פעטער ז״ל אין א דרשה הושענא רבא, רעדט ער פון דעם ענין, און ער זאגט אזוי, שטייט אין פרשת ואתחנן, משה רבינו האט געבעטן, ואתחנן אל ה׳ בעת ההוא לאמר, קודם פרעגט ער וואס איז דער לאמר, ואתחנן זאגט רש״י, אע״פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים אלא מתנת חנם, אפילו זיי קענען בעטן וועגן מעשיהם הטובים, אבער זיי בעטן א מתנת חנם. פרעגט ער די קשיא, אויב זיי קענען בעטן וועגן מעשיהם הטובים

פארוואס בעטן זיי א מתנת חנם. זאגט ער אזוי - כ׳וועל נאכזאגן דעם תמצית וואס ער זאגט – ס׳איז באקאנט אז די גמרא זאגט הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, דער אויבערשער גליסט אויף תפילתן של צדיקים, און דער טעם פארוואס הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים שטייט אין אלע ספרים, ווייל אז ס׳וועט אויספעלן אמאל איינער וואס ער דארף א ישועה, און ער קען אליינס נישט פועל׳ן א ישועה, מיט דעם וואס צדיקים האבן מתפלל געווען האבן זיי געעפנט א צינור, זיי האבן געעפנט א קוואל, א מעין הישועה, במילא אז זיי האבן געעפנט א קוואל פון א ישועה קען א צווייטער אויך קומען און אויך נהנה זיין. זאגט ער, צדיקים קענען בעטן, זיי קענען האבן וועגן מעשיהם הטובים, אבער משה רבינו האט זיך געזארגט וואס וועט זיין אין די שפעטער׳דיגע דורות, זיי וועלן נישט זוכה זיין צו האבן פון די אייגענע מעשים, האט משה רבינו מתפלל געווען אז מ׳זאל אים געבן מתנת חנם, האט ער געעפנט א צינור אז דער אויבערשטער געט א מתנת חנם, במילא אז דער אויבערשטער געט א מתנת חנם, איז אפילו איינער וואס איז נישט ראוי קען אויך זוכה זיין צו די מתנת חנם. טייטשט ער, ואתחנן אל ה׳ בעת ההוא לאמר, וואס איז לאמר, לאמר לדורות, אויף די שפעטער׳דיגע דורות, יעדער זאל זוכה זיין צו די מתנת חנם.

דא אין קרית יואל גייט אי״ה זיין בקרוב גרויס נייעס, דעם קומענדיגן ווינטער וועט פערטיג ווערן פינעף הונדערט דירות, אין יעדע דירה - א גרויסע דירה - איז דא צעהן מזוזות, דאס הייסט אז אין די קומענדיגע חדשים ביז פסח וועט קרית יואל דארפן האבן פינעף טויזענט(!) מזוזות, אזוי קומט אויס דער חשבון, פון וואו גייט מען נעמען פינעף טויזענט מזוזות? האט עמיצער שוין אריין געטראכט? ס׳וועט קומען דערצו מ׳וועט דארפן האבן מזוזות, ווען מ׳גייט אריין אין די דירה דארף מען דאך מזוזות, דער דארף א מזוזה און דער דארף א מזוזה, ס׳וועט נישט זיין קיין מזוזות, ס׳איז נישט קיין זאך וואס מ׳גייט אין גראסערי און מ׳באשטעלט, דאס דארף מען שרייבן, אן ערליכער סופר דארף צו שרייבן א מזוזה, און דאס דויערט צייט, פון וואו גייט מען נעמען אין אזא קור צע צייט פינעף טויזענט מזוזות

פירט ער אויס, וועגן דעם הייסט דער טאג הושענא רבא, ווייל הושענא רבא, אפילו מ׳איז נישט וועדר, קען מען זוכה זיין צום דעם אוצר גדול, רבא איז טייטש גרויס, פונעם אוצר גדול וואס דער אויבערשטער געט אפילו מ׳האט נישט, משה רבינו האט אויסגעפועל׳ט אז דער אויבערשטער זאל געבן א מתנת חנם אפילו פאר ווער ס׳איז נישט ראוי, דאס איז דער תמצית וואס עס שטייט דארט אין דברי יואל.

דער בני ישראל אוף חנוכה זאגט, זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה׳, טייטשט ער - כ׳האב שוין פריער נאכגעזאגט - ׳רחום׳ איז טאקע דער אויבערשטער מאכט א ישועה, ׳חנון׳ מיינט אז ס׳וועט זיין יעדעס יאר א ישועה. קען זיין אזוי, די חשמונאים "על ידי כהניך הקדושים", "ידי" איז דאך טייטש תפילה, הרימותי "ידי" אל ה׳, זאגט דער תרגום דאס מיינט ער האט מתפלל געווען, די חשמונאים האבן מתפלל געווען אוף ישועות, זיי האבן געדארפט א גרויסע ישועה, ווען זיי האבן מתפלל געווען האבן זיי געקענט מתפלל זיין און תולה זיין במעשיהם הטובים, זיי זענען דאך געווען גדולים וצדיקים, האבן זיי געקענט מתפלל זיין פאר א ישועה צו געהאלפן ווערן במעשיהם הטובים, זיי האבן אבער מתפלל געווען פאר שפעטער, ווייל אויב זיי וואלטן מתפלל געווען וועגן מעשיהם הטובים וואלט עס נישט געווען א ישועה לדורות עולם, ס׳וואלט נאר געווען פאר די וואס זענען זוכה צו דעם, פאר ווער ס׳איז אין דעם זעלבן מדריגה אז מ׳איז ראוי וועגן די אייגענע מעשים, זיי האבן אבער אינזון געהאט גאנץ כלל ישראל, אידן וועלן דארפן האבן ישועות, און ווען ס׳וועט קומען חנוכה וועט די נרות חנוכה משפיע זיין ישועות, אבער זיי זענען נישט דאך וועדר וועגן זייערע אייגענע זכותים, האבן זיי מתפלל געווען אז דער אויבערשטער זאל זיי געבן א מתנת חנם, בבחינת פון דעם אוצר גדול וואס פון דעם אוצר גדול וועלן זיי זוכה

זיין בזכותם פון דעם מתנת חנם, דאס איז די בחינה פון "חנון", וחנותי את אשר אחון, אפילו מי שאין לו וועט אויך זוכה זיין צו א ישועה.

וועגן דעם שטייט ולעמך ישראל עשית תשועה 'גדולה', וואס הייסט ישועה 'גדולה, ישועה גדולה מיינט מען פון דעם אוצר גדול וואס מ'איז זוכה א מתנת חנם, דאס איז ישועה גדולה, במילא "ופורקן כהיום הזה", אפילו כהיום הזה, היינט ווען מ'איז נישט ראוי אין די אייגענע זכותים, איז מען זוכה צו א ישועה גדולה. נס גדול היה שם, וואס הייסט נס "גדול"? וואס איז געווען א נס גדול, ס'איז געווען א נס גדול, ווייל ס'איז געווען פון אוצר מתנת חנם, פונעם אוצר הגדול וואס דאס איז א מתנת חנם. דאס איז א געוואלדיגע זאך, נס גדול היה שם, דארט איז געווען א נס גדול, פונעם אוצר הגדול, וואס דאס איז א מתנת חנם, במילא קומט אויס ולעמך ישראל עשית תשועה "גדולה", אויב ס'איז געווען א נס גדול היה שם, אז דארט איז געווען א נס גדול, פונעם אוצר הגדול, איז פאר אונז אויך ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה, תשועה גדולה פונעם אוצר הגדול, ופורקן כהיום הזה, אפילו אונז ווי אזוי מ'זאל נאר נישט זיין, איז מען אויך זוכה. און דאס איז מען זוכה דורך דעם מידת 'חנון', דער מידת חנון איז וחנותי את אשר אחון, אפילו מי שאין לו געט דער אויבערשטער פון דעם אוצר הגדול א מתנת חנם.

נו, שטיי מיר יעצט אין די יומא דחנוכה, טאקע איינעם דריטן טאג חנוכה, וואס דער אר"י הקדוש האט געזאגט אז דאס איז מסוגל צו דעם אוצר פון מידת "חנון", דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל טאקע זוכה זיין צו די גרויסע השפעות פון דעם אוצר הגדול צו באקומען א מתנת חינם, צי מ'איז יא ראוי צי מ'איז נישט ראוי, דער אויבערשטער איז משפיע פאר אידישע קינדער בכל אופן שהוא, יעדער איינציגער איד קען זוכה זיין צו א מתנת חינם, איז יעדער איינער זוכה, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע אידישע קינדער זאלן טאקע זוכה זיין צו דעם אוצר הגדול, א גרויסער אוצר וואס דער אויבערשטער פארמאגט אזא גרויסער אוצר וואס ליגט איינעם אוצר? אלעס. אלעס ליגט איינעם אוצר, דער אויבערשטער זאל העלפן עס זאל נשפע ווערן אין דעם טאג פאר אידישע קינדער מידת חנון, דער אויבערשטער זאל העלפן פאר אלע אידישע קינדער כל מילי דמיטב.

כ'האב אבער געוואלט רעדן אן ענין דא צום ציבור, ס'איז אן אינטערסאנטע זאך, והיכא מנח ליה - פרעגט די גמרא (שבת כב.) - וואו לייגט מען די מנורה, ווערט א גרויסע מחלוקה אין די גמרא, רב אחא בריה דרבא אמר 'מימין', מ'לייגט עם אויף די רעכטע זייט פון די טיהר, רב שמואל מדפתי אמר 'משמאל', מ'לייגט עם אויף די לינקע זייט פון די טיהר, א מחלוקה, פסק'נט די גמרא, והלכתא משמאל, די הלכה איז אז מ'לייגט עם אויף די לינקע זייט, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין, נר חנוכה זאל זיין אויף די לינקע זייט און מזוזה זאל זיין אויף די רעכטע זייט. ס'איז אזוי צוגעשטעלט אז מזוזה האט א גרויסער שייכות און א גרויסער קשר צו דער ענין פון נר חנוכה.

עס איז באקאנט דאס ווארט וואס דער חתם סופר זאגט, אז מזוזה ווייזט די השגחה פונעם בורא כל עולמים אויף כלל ישראל, א איד זיצט אינעווייניג אין שטוב און הקב"ה שטייט אינדרויסן, זאגט ער א משל צו א מלך, די עבדים זיצט אין שטוב און דער מלך איז אינדרויסן און ער היט זיי אפ. נר חנוכה - זאגט דער חתם סופר - ווייזט אויף די געטריישאפט פון אידישע קינדער צו הקב"ה, זאגט ער, ס'האט א לאנגע צייט געדויערט די צרות, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם איז געווען א לאנגע צייט, און הקב"ה האט זיך נישט וואוסנדיג געמאכט און די אידישע קינדער האבן אויסגעהאלטן, זיי האבן געדולדעט, זיי האבן געהאט געדולד און זיי האבן געליטן, זיי האבן געגלייבט אין הקב"ה אז דער אויבערשטער וועט העלפן, און צום סוף האט טאקע דער אויבערשטער געהאלפן, די נר חנוכה ווייזט אויף די אמונה פון אידישע קינדער, אין די שוועריקייטן זמנים האבן זיי אלעמאל געגלייבט און נישט אפגעלאזט די תורה הקדושה, זיי האבן געהאט מסירות נפש.

קומט אויס אזוי, מזוזה ווייזט אז הקב"ה איז משגיח אויף כלל ישראל. ס'איז ידוע, ס'שטייט אין אלע ספרים, השגחה סיבת הדביקות, השגחה, דער אויבערשטער איז משגיח, אויב מ'איז דבוק אין אויבערשטן איז די השגחה סיבת הדביקות, אז מ'איז דבוק.

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט רעדט דא אין די חנוכה תורות, זאגט ער, ס'איז באקאנט דער מדרש זאגט, אז אידן זענען א מועט, כי אתם המעט מכל העמים, אידן זאלן בטל ווערן ברוב אומות, איז דא מערערע תירוצים פארוואס אידן ווערן נישט בטל. איין תירוץ שטייט אין נועם אלימלך, דער נועם אלימלך זאגט אן אינטערסאנטן תירוץ, ער זאגט אזוי, מ'פסק'נט אין יורה דעה אז א איסור פאלט אריין אין היתר, אז ס'איז דא ס' קעגן די איסור, ווערט די איסור בטל אינעם היתר, טאמער איז דא א חתיכה, א שטיקל, האלב איז אסור און האלב איז מותר, איז נישט גענוג אז ס'איז דא זעכציג קעגן דעם חלק האיסור, לכאורה דארף זיין גענוג אז ס'איז

דא קעגן דעם חלק האיסור, דעם אנדערן חלק איז דאך היתר, אבער מ׳דארף האבן קעגן די גאנצע, דאס הייסט - איסור דבוק - אין שולחן ערוך. זאגט ער, אז אידן זענען דבוק אינעם הייליגן באשעפער, ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם, קומט אויס זענען אידן איינס מיטן הייליגן באשעפער, במילא דעם אויבערשטן קען מען נישט מבטל זיין, קען מען נישט מבטל זיין כלל ישראל, אזוי שטייט אין נועם אלימלך.

די מזוזה דאס איז א רמז אויף די השגחה פון בורא כל עולמים אויף אידישע קינדער, דער אויבערשטער איז משגיח אויף אידישע קינדער, ווייל אידן זענען דבוק אין הקב״ה, ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם, קומט אויס, די השגחה ווייזט אז אידן זענען דבוק אין הקב״ה, אז מ׳איז דבוק אין הקב״ה איז נישט שייך קיין ביטול. און דאס ווייזט נרות חנוכה, ס׳איז געווען רבים ביד מעטים, און די מעטים זענען נישט בטל געווארן אין די רבים, נר חנוכה איז פארבינדן מיט די מזוזה.

אונז געדענקען מיר - וועד ס׳איז אין מיין יאר-גאנג - ס׳איז געווען תשכ״א, איז געווען א גרויסע אסיפה, דער פעטער ז״ל - שוין תשכ״א - האט ער דעמאלטס געזאגט א דרשה, און ער האט געדעדט וועגן תפילין ומזוזות, אז מ׳פארקויפט פסול׳ע תפילין ומזוזות. - מורי ורבותי! מ׳פארקויפט היינט צוטאג פסול׳ע תפילין און פסול׳ע מזוזות, מ׳מיינט מ׳כאפט א מציאה, מ׳ציפט אראפ צעדען דאללער, צי צוואנציג דאללער, וועד זענען די סופרים, מ׳ברענגט אריין פון ארץ ישראל, ס׳איז א חרפה און א בושה צו זאגן וועד אין ארץ ישראל שרייבן די מזוזות, מ׳זאל אנקוקן די מזוזות שרייבער׳ס וואלט מען זיך פארעקלט פון זיי

ווייל איך רעדן אפאר ווערטער איבער מזוזה, די מצות עשה פון מזוזה, איז איינס פון די תרי״ג מצוות וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, ס׳איז זייער א הייליגע מצוה, זייער א חשוב׳ע מצוה, די געוואלדיגע סגולה פון די מצוה, ס׳איז א שמירה, דער אויבערשטער היט אפ אלע אידישע קינדער, בגשמיות וברוחניות, בייטאג און ביי די נאכט, תמיד בכל עת ובכל זמן, און יעדע רגע וועז א איד האט א מזוזה אויף די טיהר איז ער מקיים די מצות עשה, אוודאי וועז ער לייגט עס ארויס איז ער מקיים בפועל, אבער וועז ער האלט עס אויפן טיהר איז יעדע מינוט וואס א איד האט א מזוזה אויף די טיהר איז ער מקיים א מצוה. דא אין קרית יואל גייט אי״ה זיין בקרוב גרויס נייעס, דעם קומענדיגן ווינטער וועט פערטיג וועלן פינעף הונדערט דירות, אין יעדע דירה - א גרויסע דירה - איז דא צעהן מזוזות, דאס הייסט אז אין די קומענדיגע חדשים ביז פסח וועט קרית יואל דארפן האבן פינעף טויזענט(!) מזוזות, אזוי קומט אויס דער חשבון, פון וואו גייט מען נעמען פינעף טויזענט מזוזות? האט עמיצער שוין אריין געטראכט? ס׳וועט קומען דערצו מ׳וועט דארפן האבן מזוזות, וועז מ׳גייט אריין אין די דירה דארף מען דאך מזוזות, דער דארף א מזוזה און דער דארף א מזוזה, ס׳וועט נישט זיין קיין מזוזות, ס׳איז נישט קיין זאך וואס מ׳גייט אין גראסערי און מ׳באשטעלט, דאס דארף מען שרייבן, אן ערליכער סופר דארף צו שרייבן א מזוזה, און דאס דויערט צייט, פון וואו גייט מען נעמען אין אזא קורצע צייט פינעף טויזענט מזוזות, כ׳מיין אז דאס וועט זיין, ס׳וועלן קומען סוחרים, און מ׳וועט ברענגען מזוזות, מ׳וועט אימפארטירן מזוזות, ס׳וועט נישט זיין געזונ, וועט מען אימפארטירן נאך מזוזות, פון וואו וועט מען אימפארטירן מזוזות, מ׳וועט ברענגען פון ארץ ישראל מזוזות, פון וועמען וועט מען ברענגען? איז אזוי, מ׳מוז זאגן די סוחרים פארקויפן מזוזות, מ׳קויפט מזוזות מכל הבא לידו, ער קויפט פון דעם און פון יענעם, פון וועמען ער קען באקומען מזוזות.

אונז געדענקען מיר - וועד ס׳איז אין מיין יאר-גאנג - ס׳איז געווען תשכ״א, איז געווען א גרויסע אסיפה, דער פעטער ז״ל - שוין תשכ״א - האט ער דעמאלטס געזאגט א דרשה, און ער האט געדעדט וועגן תפילין ומזוזות, אז מ׳פארקויפט פסול׳ע תפילין ומזוזות. - מורי

ורבותי! מ׳פארקויפט היינט צוטאג פסול׳ע תפילין און פסול׳ע מזוזות, מ׳מיינט מ׳כאפט א מציאה, מ׳ציפט אראפ צעהן דאללער, צי צוואנציג דאללער, וועט זענען די סופרים, מ׳ברענגט אריין פון ארץ ישראל, ס׳איז א חרפה און א בושה צו זאגן וועט אין ארץ ישראל שרייבן די מזוזות, מ׳זאל אנקוקן די מזוזות שרייבער׳ס וואלט מען זיך פארעקלט פון זיי, און זיי שרייבן מזוזות, און שיקן דאס ארויס קיין אמעריקא, און אין אמעריקא קויפן דאס די סוחרים, און אז מ׳הייבט זיך אן נאכצופרעגן פון וועמען איז עס? פון דא פון דארט, ס׳קומט א פערטיגע מזוזה, ס׳איז דא פסול׳ע מזוזות אינגאנצן, און ס׳איז דא וואס איז נישט פסול, ס׳איז נאר כשר בדיעבד, אבער נישט לכתחילה, וועט רעדט פון מהודר.

וויל איך דא זאגן אזוי, דער אויבערשטער העלפט א איד גייט זיך קויפן א דירה, מ׳קויפט א דירה, מ׳צאלט אזויפיל געלט פאר א דירה, און ער וויל האבן א כשר׳ע מזוזה, ער וויל האבן א מהודר׳דיגע מזוזה, ער וויל זעהן זיך צו פארשאפן כשר׳ע מזוזות פון א סופר וואס ער שרייבט עס, זאל ער צוגיין צו א סופר, כ׳וויל דו סופר דו זאלסט מיר שרייבן מזוזות, און נישט ער זאל ווארטן אויף דעמאלטס, אז ער וועט ווארטן אויף דעמאלטס וועט זיין א בהלה, ס׳וועט נישט זיין קיין מזוזות, ער זאל שוין גיין זיך פארזארגן מזוזות. מ׳דארף האבן פינעף טויזענט מזוזות, מ׳דארף וויסן, וואס הייסט פינעף טויזענט מזוזות, מ׳מאכט עס נישט מיט קיין מאשין, ס׳מוז זיין געשריבן בהידור רב, זאל ער שוין אנהייבן צו טוהן דערין, דער וואס וויל האבן א דירה, בעזר שמו יתברך, זאל ער זיך שוין זארגן צו האבן א מזוזה.

און איך וויל זאגן, די סוחרים האבן נישט קיין נאמנות, זיי זענען פונקט ווי יעדער סוחר, חוץ אז ס׳איז דא א געוואלדיגע השגחה, אז ס׳קומט פון דעם און דעם סופר, ס׳דרייט זיך נישט פון דרעי פיר הענט, ס׳קען אדורך גיין פון איין סוחר צום צווייטן, א האלבעילער אין ארץ ישראל, א האלבעילער אין אמעריקא, מ׳פארקויפט עס פאר די וואס פארקויפן תשמישי קדושה.

ס׳איז א וויטאג, מ׳מוז עס זאגן, דער פעטער ז״ל האט דאס געוואגט דעמאלטס און ס׳איז גילטיג היינט כשעתו, כ׳וויל בעטן די סופרים, אין קרית יואל איז דא אסאך, ס׳איז א עיר מלאה חכמים וסופרים, זיי זאלן זיך אוועק שטעלן שרייבן מזוזות, דער שרייבט א ספר תורה, דער שרייבט דאס, מ׳זאל וויסן מ׳דארף האבן מזוזות, מ׳זאל זיך אוועק שטעלן שרייבן מזוזות, און דער אויבערשטער וועט העלפן דער עולם וועט קענען קויפן מזוזות, ער וויסט ער גייט אריין צו א סופר שרייב מיר מזוזות, כ׳וויל האבן א כשר׳ע מזוזה.

החכם עיניו בראשו, פון פעטער ז״ל איז דא וועז ער רעדט פון מאכן סוכות, איז דא דער מהר״ם שיק צי ס׳איז דא א מצוה צו מאכן א סוכה, דער מהר״ם שיק זאגט, ס׳איז נישט קיין מצוה צו מאכן א סוכה, מ׳דארף מאכן א סוכה וויל מ׳מוז עסן אין די סוכה, אבער ס׳איז נישט קיין מצוה דאס מאכן די סוכה. דער פעטער ז״ל קריגט אויפן מהר״ם שיק, ער זאגט, די תורה האט געזאגט די תורה האט געזאגט חג הסוכות תעשה לך, האט די תורה געמיינט דו זאלסט ערב סוכות מאכן א סוכה, ס׳איז א מצוה צו מאכן א סוכה. און אז די תורה האט געזאגט וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך האט די תורה געזאגט ס׳איז א מצוה זיך צו באזארגן מיט מזוזות.

ס׳איז באקאנט דאס ווארט סידורו של שבת, דער מדרש זאגט (ויק״ר פכ״ז ס״ב) מי עשה מזוזה עד שלא נתתי לו בית, זאגט דער סידורו של שבת, וועז ס׳האט אינזין א מזוזה איידער ער האט נאך די הויז, דער באקומט שכר מן הדין, אזוי זאגט ער, מ׳זאל מען זיך פארזארגן א מזוזה נאך איידער מ׳האט א הויז. א שוכר קען ווארטן דרייסיג טעג אויף א מזוזה, א בעל בית פון א דירה וועז ס׳קויפט און בויעט זיך א הויז, אינעם ערשטן טאג איז ער מחויב מן התורה מיט מזוזה, במילא איז עס א געוואלדיגע חיוב א מצוה מן התורה, און כ׳וויל זאגן פארן עולם מ׳זאל אינזין האבן זיך צו פארזארגן מזוזות.

דער אויבערשטער זאל העלפן, ה׳ ישמור צאתינו ובואינו, קודם זאל דער אויבערשטער העלפן מ׳זאל האבן די דירות, און נאכדעם זאל דער אויבערשטער העלפן מ׳זאל האבן מזוזות ארויף צו לייגן אויף די דירות, מ׳זאל קענען מקיים זיין מצוות ומעשים טובים, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע אידישע קינדער זאלן האבן דירות, אלע אידישע קינדער זאלן האבן מזוזות, און אלע זאלן קענען מקיים זיין מצוות ומעשים טובים, מיט געזונט און מיט הצלחה וכל מילי דמיטב תמיד.

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211

Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בית המדרש
בית מנחם חב
285 Marcy Ave.

בית המדרש
אר ישראל אלימלך
55 Rutledge St.

בית המדרש
יואל משה
141 Ross St.

בית המדרש
ישעמח משה
322 Rutledge St.

בית המדרש
דברי יואל
161 Harrison Ave.

בית המדרש
בית המדרש הגדול
13-14 Hopper St.

בית המדרש
קהל"ל סאטמ'S
83 South 8th St.

בית המדרש
בנין באר
814 Bedford Ave.

בית המדרש
בנין וויליאמסבורג
553 Marcy Ave.

בית המדרש
בית מנחם צבי
242 Wallabout St.

בית המדרש
ברך משה
164 Skillman St.

ב"ה

כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל

סדר הזמנים

בימי האורה בקרב קהלתינו הק' פה ווילליאמסבורג יצ"ו

בצ"ק כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

- בבית מדרשינו הגדול -

הדלקת נרות חנוכה

בשיר ורננים ואמירת דברות קודש ברוב עם הדרת מלך

יום ה' מקץ
נר ה' דחנוכה
בשעה 9:00

מוצש"ק מקץ
נר ז' דחנוכה
בשעה 9:30

סידורו של שבת

שב"ק מקץ, שבת חנוכה - אדר"ח טבת

מנחה עש"ק
בשעה 5:00
45 מינוט אחר זמן הדלה"נ

עריכת שלחן הטדור

ביחד עם הבחורי חמד תלמידי ישיבה לצעירים
בשעה 9:15

תהלים שב"ק בבוקר
בשעה 7:15

שחרית יום שב"ק
בשעה 9:15

מנחה וסעודה שלישית
בשעה 5:00
45 מינוט אחר זמן הדלה"נ

הנהלת הקהלה